

Branislav Nušić
Gospođa ministarka

Šala u četiri čina

Prvi put prikazano u beogradskom Narodnom pozorištu
1923.

Predgovor

Ako ste kadgod pažljivije posmatrali sve što biva oko vas, ako ste se pogdekad upustili i udubili u odnose koji regulišu život jednoga društva i pokrete koje izaziva taj regulator — vi ste morali zapaziti da se, kroz život svakoga društva, jasno beleži jedna jaka i ravna linija. Tu liniju ispisali su obziri, tradicije, malodušnost, duhovna nemoć i sve one druge negativne osobine čovekove pod kojima se pojedinci guše, a društvo nemoćno predaje učmalosti.

Tu liniju socijalni matematičari nazivali bi možda normalnom, a socijalni fizičari početnim gradom toplote ili hladnoće, jer ona odista liči onome stepenu na termometru iznad kojega, pri hlađenju, silazi.

Tom ravnom linijom kreće se život skoro celokupnoga našega društva. Iznad te linije penju se samo pojedinci, koji imaju duševne snage i hrabrosti da se uznesu iznad obzira, iznad tradicija i iznad malodušnosti. Iznad te linije penju se samo pojedinci koji ne čekaju da žive u društvenome termometru zagreje spoljna temperatura, već to zagrevanje nalaze sami u sebi, u svojim duševnim moćima. I ispod te linije silaze samo oni pojedinci koji takođe imaju duševne snage da pregaze obzire i tradicije i otesu se malodušnosti. I ovi, koji u društvu silaze ispod linije normale, sve do dna društvenog, nose sami u sebi dispozicije hlađenja duše i hlađenja osećaja sve do tačke

Branislav Nušić Gosposdarin istarka Šala u četiri čina Prvi put prikazano u beogradskom Narodnom pozorištu 1923.

Predgovor

Ako ste kadgod patljivije posmatrali sve što biva oko vas, ako ste se pogdekad upustili i udubili u odnose koji regulišu život jednoga društva i pokrete koje izaziva taj regulator — vi ste morali zapaziti da se, kroz život svakoga društva, jasno beleži jedna jaka i ravna linija. Tu liniju ispisali su obziri, tradicije, moralodušnost, duhovna nemogućnost i sve one druge negativne osobine čovekove pod kojim a se pojedinci guše, a društvo nemogućno predaje učmalosti.

Tu liniju socijalni matematičari nazivali bi matematičkom normalnom, a socijalni i fizičari položajem ili hladnoće, jer ona odstupa liči onome stepenu na termometru iznad kojega, pri hlađenju, silazi.

Tom ravnom linijom kreće se život skoro celokupnoga našega društva. Iznad te linije penju se samo pojedinci, koji imaju duševne snage i hrabrosti da se uznesu iznad obzira, iznad tradicija i iznad moralodušnosti. Iznad te linije penju se samo pojedinci koji ne čekaju da životu u društvenom termometru zagreje spoljna temperatura, već to zagrevanje nalaze sami u sebi, u svojoj duševnoj mogućnosti. Ispod te linije silaze samo oni pojedinci koji takođe imaju duševne snage da pregaze obzire i tradicije i otresu se moralodušnosti. I ovi, koji u društvu silaze ispod linije normale, sve do dna društvenog, nose samo u sebi dispozicije hlađenja duše i hlađenja osećaja svuda do tačke smrzavanja.

Da se neko digne ili spusti iznad ili ispod linije normale u životu, da se neko uzvisi iznad gomile ili spusti ispod gomile, treba da je podjednako hrabar. Hrabrost je biti čestiti, plemenit, uzvišen, isto tako kao što je hrabrost biti podao i nevaljao. Treba imati mnogo moralne snage u sebi pa se uzneti iznad normalne linije, biti iznad ostalih, iznad gomile; kao što treba vrlo mnogo duševne snage pa sići ispod linije, biti ispod ostalih, ispod gomile: biti hulja, provalnik, klevetnik, razbojnik i ubica. Podjednaka je hrabrost uzneti se u zrak na nepouzdanj Ikarovoj spravi, koju je naš vek usavršio, kao i spustiti se, u gnjuračkom oklopu, u mulje morskog dna.

Ti ljudi, koji se uznose iznad ili se spuštaju ispod ravne linije života, imaju i velikih zamaha, velikih pokreta duše, velikih

uzbućenja i velikih emocija. Državnik sa strepnjom stoji pred sudom istorije, jer je poveo državu i narod sudbonosnim putem; veliki finansijer sa grozničavim uzbućenjem stoji pred berzom na kojoj će se toga časa triplirati ili propasti njegova milijarditina imovina; vojskovođa igra svaki dan rat od uzbućenja kad povede armiju u sudbonosnu borbu; pesnika uzbućuje inspiracija, um etnika čas stvaranja, naučnika ono nepoznato do čega otkrićem treba doći. Sve su to velika uzbućenja, velike emocije, veliki pokreti duše.

A tih i takvih velikih uzbućenja, velikih emocija, velikih pokreta duše ima i kod onih koji silaze ispod normalne linije. Razbojnik preživljuje najveću mjeru uzbućenja kad zariva krvav nož u grudi svoje žrtve; provalnik dršće i strepi pred sudijom; bludnica pati pod žigom prezrenja, a odmetnik pod vešalim a preživljuje celu gradaciju od bola i griže pa do samoodricanja i apatije.

U te oblasti, u oblasti velikih uzbućenja, velikih emocija, velikih pokreta duše — pa bilo iznad ili ispod linije — dramatičar rado zalazi, jer će tu uvek naći duboke izvore iz kojih može zahvatiti bogat i obilan materijal! O tuda se najveći broj drama i kreće u toj oblasti.

Malog je teže, meću onim ljudima, koji nemaju ni snage ni hrabrosti da se odvoje od ravne linije životne, pa bilo naviše ili naniže; meću onim ljudima koji nemaju snage da budu dobri, ali ih tako isto nemaju ni hrabrosti da budu meću onim ljudima koji su vezani i sputani sitnim obzirima, koji robuju zastarelim tradicijama i čije je sve biće sazdano iz malodušnosti. Život te sredine teče jednolično i odmereno, kao šetalica na zidnom estu; pokreti te sredine su mali, tih i, bez uzbućenja, bez velikih brazda, bez jačih tragova, kao oni blagi talasići koji kruže po ustajaloj vodi kad na površinu njenu padne tiče perca.

U toj maloj sredini nema bura, nema nepogoda, nema zemljotresa, ni požara; ta sredina je ograničena debelim zidom od oluja i vihara koji vitlaju kroz društvo. Ona živi u svojim sobama, ulica je za nju strani svet, inostranstvo, za nju su događaji koji uzbućuju kontinente samo novinarska lektira.

U tim malim sredinama, koje se ne odvajaju od one ravne linije života, nema događaja, nema emocija, nema senzacija, »Danas

je tetka-S avkin dan!« — eto, to je za tu sredinu dogaĀaj i svi se uĀurbaju, svi se kreću, svi oblaĀe, nabavljaju bukete, pišu Āestitke, prave posete... dogaĀaj, Āitav dogaĀaj! »M ila Āika-S tevina napustila m uĀa!« — »Ju, ju, ju, — gruva se cela familija u grudi — ŀta Āe svet kazati!« I eto, to je em ocija koja uzbuĀuje celu jednu porodicu, no toj uzbuĀenosti ne leĀi toliko razlog u tom e ŀto je M ila napustila m uĀa, koliko u onom e »ŀta Āe svet kazati«. A znate li ŀta je senzacija u takvim m alim sredinama? »S naja Z orka rodila blizance!« I ta senzacija ide iz kuĀe u kuĀu, sam o se o njoj govori, raspravlja se, tum aĀi, i ta tem a ispunjava interes Āitave jedne porodice i Āitave sredine.

P era dobio klasu, Đ oka se razboleo, S teva poloĀio ispite, Jova prem eŀten, gospa M ica kupila novu spavaĀu sobu, gospa S avka oŀiŀala ko su, gospa Julka pravi novu haljinu od krep-de-ŀin a, p rija-Maci izgoreo kuglov, a prija Anka izljubila na friŀe-fire sto sedamdeset dinara. Eto, to su senzacije, to em ocije, to dogaĀaji m ale -sredine.

I, eto, iz te i takve sredine ja sam uzeo za fuku jednu dobru ŀenu i dobru dom aĀicu — gospoĀu ŀ ivku P opoviĀ — i izneo je naglo, neoĀekivano i iznenadno, iznad njene normalne linije ŀiv o ta. T ak av jed an p o rem eĀaj n a terazijam a ŀivota kadar je uĀiniti, kod ljudi iz m ale sredine, da izgube ravnoteĀu te da ne um eju da se drĀe na nogam a. I eto, u tom e je sadrĀina *G ospoĀe m inistarke*, u tom e sva jednostavnost problem a koji taj kom ad sadrĀi.

N uŀiĀ

LICA

□ SIMAPOPOVIĆ

□ ŤIVKA, njegov a ťena □ DARA, kći □ RAKA, sin čić □
ČEDAUROŠEVIĆ, zet □ DrNINKOVIĆ. sekretar Min.
spoljnih poslova □ UJKA VASA

□ TETKA SAVKA

□ TETKA DACA

□ JOVA POP-ARSIN

□ TEČAPANTA □ Rodbina gospa-Ťivkina: MILE, njegov
sin SOJA, raspuštenica, TEČAJAKOV, □ SAVAMIŠIĆ, □
GČaNATASTEFANOVIĆ učiteljica engleskog jezika,

□ policijski pisar, □ ANKA, sluťavka, □ štamparski šegrt RIST
TATODOROVIĆ, □ koťarski trgovac PERA, □ KALEN
IĆ PERA, pisar iz administrativnog odeljenja

□ Prvi ťandar □ Drugi ťandar □ Prvi poštitelj iz ministarstva
□ Drugi poštitelj iz ministarstva □ Devotjica krojačica
□ Prvi gračanin □ Drugi gračanin *DogaĐa se u doba
susreta prošloga i sadašnjega veka.*

ČIN PRVI

Obična gračanska soba.

Staro kanabe, dve fotelje i nekoliko prostih, trpezarijskih stolica.
Troja vrata: u dnu, desno i levo i jedan prozor desno. U sredini sobe
veliki, zastrt sto, po njemu prostrte jedne stare očeve pantalone, koje
će gospa Ťivka prekrojiti za sina.

I

Ť IV K A , S A V K A SAVKA (*sedi kraj stola*): Š ta si se zamislila?

Ť IV K A (*stoji iza stola, o vratu joj visi santimetar, a u ruci velike makaze. Naslonila makaze na usne i zamislila se gledajući u pantalone*): G ledam , znaš, kako da izbegnem ovo m esto što se izlizalo.

S A V K A : N e m ožeš ga izbeći, nego podm etni parče.

Ť IV K A : G otovo, a i onako će m u trajati od petka do subote.

S A V K A : A cepa, a? P a znaš kako je, neka je sam o ťiv i zdrav, pa neka cepa.

Ť IV K A : Ju, nije da cepa, tetka, nego dere kao vuk jagnjeću kožu. I kupuj m u, i prekrajaj m u, i nikad ništa na njemu celo ni dvadeset i četiri sata.

S A V K A : N estašan, m nogo nestašan!

Ť IV K A (*za vreme ove scene ona meri i kroji*): N e m ože da se stigne, boga m i! N e preлива nam se, zaboga, već jedva vezujemo kraj s krajem.

SAVKA: A lepa plata.

Ť IV K A : P a i nije. D ok odbiješ porezu, platiš k iriju, kupiš drva, tek vidiš ostanu ti čiste šake. T eško je danas o plati ťiveti, ali ovaj m oj ne um e. N e gleda svoja posla i svoju kuću, nego se zaneo za politiku.

SAVKA: Pa jest!

Ť IV K A : O no, i drugi se bakću, i što kažu, lom e sa politikom, ali opet nekako, gledaju i sebe. Te komisije, te procene, te sednice, pa se spomognu nekako. Ali ovaj moj ne um e. S ve ovo ne ide, naškodiće ugledu partije, ono ne ide, povikaće opozicija. I sve tako. A devojku, eto, nism o platili već tri m eseca, pa kiriju nism o platili za prošli m esec, a gde su još one sitne poduťice: te m leko, te bakalin i... već znaš!

S A V K A : T eško je, bom e, danas...

Ť IV K A : T i još ne dobi kafu? E što je bezobrazno, po tri puta čovek da joj kaťe. (*odlazi zadnjim vratima*) Jel'

A nka, šta je s kafom ?

ANKIN GLAS (*spolja.*): Evo!

IVKA : E to, i to se zove mlače. Bar da je kao što treba kad ga
čovjek plaća.

II

P R E Ā Š N J I, A N K A ANKA (*u n o s i k a f u i s l u ť i*): Izvol'te!

Ŧ I V K A : M oram triput da m olim za jednu kafu.

ANKA (*bezobrazno*): Pa nisam sedela na kanabetu, imala sam posla. (*odlazi.*)

III

Ț I V K A , S A V K A Ț I V K A (*pošto je A nka otišla*): E to, vidiš li je! D oČe m i, boga mi, da potegnem ovim makazama pa da joj razbijem glavu. A li šta ću, m oram da trpim . D uŕna sam joj tri meseca, pa moram da trpim.

SAVKA: (*srću ći ka fu*): Eh, tak v o ti je d an as m laČ e.

Ț I V K A : P a to sam te baš zvala, tetka-Savka, da te umolim da nam daš jedno dvesta dinara na zajam .

SAVKA (*trgne se*): Ju , sinko, a otkud meni?

Ț I V K A : P a ono što im aš na knjiŕicu.

S A V K A : E h, to... na to nem oj ni da raĉunaš, gde bio ja to dirala! Jedva sam skupila da m i se naČe, ne daj, boŕe!..

Ț I V K A : B oŕe, tetka-S avka, ti pa kao da ti m i to nećem o vratiti. P laticem o ti pošteno i interes, a za tri m eseca im aš svoje pare. S lušaj, ne bila ja Ț ivka ako ga ne nateram da se uvuće u kakvu ko m isiju. Š ta tu partija! Đ oka kum a-D ragin nazida kuću sa partijom , a ovaj m oj rasturi kuću.

S A V K A : D a l' si baš sigurna?

Ț I V K A : Š ta?

S A V K A : P a to, da će ući u kom isiju?

Ț I V K A : T i sum njaš da ćem o ti vratiti?

S A V K A : N ije to, nego znaš, ne volim u taj novac da diram pa, velim , ako ne uČe u kom isiju...

Ț I V K A : P a ne m ora da bude baš kom isija, m oŕe on i drukĉe. A ko ne m oŕe nikako drukĉije, a ti da znaš, uzajm ićem o m akar na drugo m esto, pa tebi vratiti. T ebi tvoje ne gine.

SAVKA: Ako je samo za tri meseca...

Ț I V K A : N i jedan dan više!..

IV

P R E Ā Š N J I, R A K A . A N K A RAKA (*gimnazista, ulazi bez knjiga i bez kape, sav podrpan*).

ANKA (*ulazi za njim i nosi knjige i kapu.*) Ť IV K A : lju, crni sinko, ti se opet tukao?

RAKA: Nisam!

ANKA: Jeste, jeste, tukao se!

Ť IV K A (*tetki*): Pogledaj ga, tako ti boga, kakav je, kao da je s vešala pao.

ANKA (*ostavi knjige na sto*): Eto je i ruku raskrvavio.

Ť IV K A : lju!.. (*šćepa m u ruku koju je uvezao m aram om*) N esrećniče jedan, bitango! (*Anki*) Donesi vodu da se ispere. (*Anka odlazi*) Jo š k a ę n ije se tuko!

RAKA (*uporno*): Nisam!

Ť IV K A : N ego šta si?

RAKA: Pravili smo demonstracije.

Ť IV K A : K akve dem onstracije, bog s tobom ?

RAKA: Protiv vlade.

S A V K A : A šta ti im aš sa vladom , pobogu, sinko?

R A K A : N em am ništa, ali sam i ja viko: dole vlada!

Ť IV K A : E to ti, eto ti, pa ne crkni sad od m uke! A m a, šta si ti im ao da se m ešaš u dem onstracije?...

R A K A : P a nije sam o ja, ceo svet. E no još se tuku na Terazijama, a vlada je morala da da ostavku, jer je ubijen jedan radnik i trojica su ranjeni.

Ť IV K A : Ju ju, ju! E to k ako će i glavu da izgubi jednoga dana!

ANKA (*dolazi s laborom i bokalom*): 'Ajde ovamo u kujnu da te umijem.

R A K A : Š ta će m i da se um ijem ?

Ť IV K A : V uci se tam o, operi tu ruku. Z ar nevidiš da izgledaš kao šinterski šegrt? (*gurne Raku te ovaj ode sa Ankom*)

V

Ț I V K A , S A V K A Ț I V K A (*tetki*): E to, pa sad iziĈi ti tu nakraj, kad ti svaki dan doĈe ovako pocepan.

SAVKA: 'Ajde i ja da idem, za poslom sam. A vidim i tebe ometam. (*ustaje.*) Ț I V K A : P a kako si rešila za ono?

SAVKA: Koje ono?

Ț I V K A : P a de, što se prisećaš, za zajam?

S A V K A : A , za to? P a kako da ti kaŕem ; volela bih da ne diram u te pare, ali ako je nuŕda...

Ț I V K A : Ju, baš ti hvala, slatka tetka, nikad ti to neću zaboraviti.

S A V K A : Je l' da donesem predveĈe?...

Ț I V K A : Jest, m olim te, još danas! P a doĈi.. tetka-Savka, nem oj da ne doĈeš. Ja, boga m i, ne m ogu; da m ogu, došla bih ti. N em oj ti na to da gledaš, nego doĈi kad god m oŕeš.

I onako si sam a, pa svrati koji put i da ruĈam o; svrati kao kod svoje kuće.

SAVKA (*već n a vra tim a*): Ja ću o n o p red v eĈe. Z b o g o m . (*odlazi*)

Ț I V K A (*ispraća je do vraga*): Zbogom, tetka (*vraća se i, pošto je završila krojenje, um otava pantalone*).

VI

Ť I V K A , R A K A RAKA (*izlazi iz sobe u miveni u p u ću je se sp o ljn im vratima*).

Ť I V K A : E he, gde si nagao?

RAKA: Tamo!

Ť I V K A : A ma, zar ti je m alo bilo, okaćenjaće jedan? — A latinski — d v o j k a, a n a u k a h rišćan sk a — dvojka, a matematika — d v o j k a! N e g led aš to , n e g o d e m o n stracije, a što ćeš da ponavljaš razred — to ništa.

R A K A : I otac je ponavljao četiri razreda, pa...

Ť I V K A : Ama, ne gledaj ti na oca!

R A K A : N ije, nego ću valjda na tebe da gledam .

Ť I V K A : O , gospode bože, i kad ga rodih takog nesrećnika! V uci m i se ispred očiju!

RAKA (*izleti na vrata , n a k o j a n a i l a z e Č e d a i D a r a*).

VII

Ț I V K A , Č E D A , D A R A Ć E D A : (ulazi sa ȓenom oni su obučeni za -posete: Eto nas. V ratili sm o se kao što sm o i otišli.

D A R A : B am badava sm o išli.

Ț I V K A : Što, niste nekog našli kod kuće?

Č E D A : Č ujte, m ajka, ja više neću da slušam te vaše savete. Te idite kod ove ministarke, pravite vizitu, te idite kod one ministarke, pravite vizitu.

Ț I V K A : P a, zete, m eni ne treba klasa, tebi treba.

Č E D A : Z nam ja to, ali kako m ožete da nas šaljete gospoĐi P etrovićki, kad neće ȓena ni da nas prim i?

D A R A : N ije bila kod kuće.

Č E D A : B ila je, šta nije bila! D evojka se deset m inuta unutra dom unĐavala, pa tek onda izlazi i kaȓe nam da gospoĐa nije kod kuće.

Ț I V K A : P a zar sam ja tom e kriva? P itala sam je preko kuma-D rage i ona kaȓe: neka doĐe, kako da m i ne doĐe gospa-Ț ivkina ćerka; nisam je videla otkako se udala.

Č E D A : N isam je vid ela otkako se udala, a ovamo zatvara nam vrata ispred nosa... ona... juće... je l' i ona nije videla gospa-Ț ivkinu ćerku otkako se udala? ...

D A R A : E , nem oj tako. O na odista nije bila kod kuće, videli smo je posle na fijakeru.

Ț I V K A : E to, vidiš! A ne ide to ni kao što ti m isliš, zete.

T reba i pet i šest puta ići na isti prag. U ostalom , vidiš da su napolju i neke demonstracije, pa ko zna da nisu m inistri m oȓda i zbog toga zbunjeni.

Č E D A : P a ako su m inistri zbunjeni, šta im aju tu ministarke da se zbunjuju?

Ț I V K A : E , nem oj tako da kaȓeš. Z nam , pričala m i je gospa N ata, kaȓe: kriza, a m oj m uȓ m inistar, pa ništa, m iran, ubio ga bog, kao da nije kriza, a ja, nesrećnica, zbunila se kao niko moj; te triput solim jelo, te sipam zejtin u lam pu, te obučem prevrnutu čarapu, i sve tako.

V olim , kaȓe ȓena, da odleȓim jedno zapaljenje pluća nego jednu ministarsku krizu.

D A R A : Slušam vas vazdan a i ne skidam šešir (polazeći levo u sobu) M ajka, je li donosila šnajderka haljinu?

Ţ I V K A : N ije još.

DARA: Poslala bih Raku da je opet zove. (ode)

VIII

Ť I V K A , Ć E D A Ć E D A (*pripaljuje cigaretu*): B adava, ovako više ne ide!

Ť I V K A : P a ne ide, ali, pravo da ti kažem , ne bi ti ni ta jedna klasa m nogo pom ogra. N e m ože jedna klasa da ti isplati dugove.

Ć E D A : Š ta vi m eni jednako te dugove natićete na nos?

N isam ih napravio od besa, nego kad ćovek uzm e ženu bez m iraza pa počne kuću kućiti...

Ť I V K A : N ism o te m i terali da je uzm eš. T i si uvek govorio da je voliš.

Ć E D A : A vi ste govorili da im a 12000 dinara m iraza.

Ť I V K A: Pa ima.

Ć E D A : A m a gde su? V oleo bih da vidim tih 12000 dinara.

Ť I V K A : P rim ićeš ih od osiguravajućeg društva.

Ć E D A : P rim iću, al' kad um rete i vi i otac..

Ť I V K A : P a m ožeš valjda dotle pričekati.

Ć E D A : M ogu dotle i um reti.

Ť I V K A : N e bi baš bila velika šteta.

Ć E D A : P a ne bi za vas, m ogli bi još ai da nasledite i m oje osiguranje.

IX

Ț I V K A , Ć E D A , P E R A PERA (*u la zeći n a sred n ja vra ta*):
Izvinite,. ja sam dva puta kucao.

Ț I V K A : M olim . Izvolite!

P E R A : G ospodin nije kod kuće?

Ț I V K A : N e!

PERA: A nije ni u kancelariji.

Ć E D A : V i ste činovnik?

P E R A : D a, pisar kod gospodina P opovića. P a hteo sam da javim da je kabinet dao ostavku. Hteo sam, znate, ja prvi da mu javim.

Ć E D A : Je li to izvesno?

P E R A : Izvesno! A biće da gospodin P opović to već i znaćim nije došao u kancelariju.

Ț I V K A : A m a, zar nikako nije dolazio?

PERA: Upravo, dolazio je od jutros, ali je nekako odmah otišao, čim je čuo da je vlada dala ostavku.

Ć E D A : P a onda znači da on zna!

PERA: Zna izvesno! Ali, ipak, ja sam hteo prvi to da mu javim . A l' m ožda ne zna, a svi kažu da su naši pozvani da sastave novu vladu.

Ț I V K A : (*prijatno iznenaĐena*): N aši?

P E R A : D a, naši, a ja bih hteo to da m u javim .

Ć E D A : A vi u »naše« računajte... ?

PERA: P a »n aši« ! ... G o sp o d in S tev an o v ić je v eć o tišao u dvor.

Ț I V K A : S tevanović?

P E R A : Ja sam ga svojim očim a video.

Ț I V K A : O , bože m oj, kako bi to bilo dobro! V i ste lično videli S tevanovića kad je otišo?

PERA: Video sam ga!

Ț I V K A : O tišao je baš u dvor?

PERA: Da!

Ț I V K A : H vala vam , gospodine, velika vam hvala što ste nas izvestili.

P E R A : Ja sad idem na T erazije; šetaću tam o pod kestenovim a, pa ako još što opazim , ja ću vam javiti.

Sam o vas molim, kad dođe gospodin Popović, kažite mi da sam ja prvi došao i doneo vest da će naši obrazovati kabinet.

ČEDA: Reći ćem o!

PERA (*gospođi Tivki u koju kaoda ima više poverenja*): Molim vas, gospođo, recite sam o: Pera pisar iz administrativnog odeljenja.

TIKVA: Hoću, gospodine!

PERA (*već na vrata*): Ako bילו što vrlo interesantno, vi ćete dopustiti...

ČEDA: O, molim...

PERA: Vi ćete mi dopustiti... (*ode*)

X

Ț I V K A Ć E D A Ț I V K A : Z ete nisam te zagrlila od dana venčanja. (*grli ga..*)

Ć E D A : A li Ć em u se vi to radujete?..

Ț I V K A : G le sad! M esto i ti da se raduješ, a ti još pitaš.

Rako! Rako!

Ć E D A : Ć em u da se radujem ?...

Ț I V K A : »N aši«! Jesi li Ć uo šta kaŕe Ć ovak: »naši«!

Ć E D A : A m a koj' Ć ovak?

Ț I V K A : P a ovaj...

Ć E D A : P era pisar iz adm inistrativnog odeljenja. Z a njega su »naši« svi koji obrazuju kabinet. O n to, izvesno. svakome javlja.

Ț I V K A : A li kaŕe Ć ovak: S tevanović otišao U dvor.

Ć E D A : P a?

Ț I V K A : P a to! T i m oŕeš da avanzuješ, a m oŕe i on...

Ć E D A : K o?

Ț I V K A : K ako ko? S im a!

Ć E D A : P a otac je već naĆelnik m inistarstva, šta m oŕe više?

Ț I V K A : A D rŕavni savet, a upravnik M onopola, a predsedn ik o p ŕtin e? O h o , m o j b rajk o , sam o k ad se h o Ć e, ima vazdan. (*na vratima*) Rako? Rako!

Ć E D A : Ő ta Ć e vam ?

Ț I V K A : D a kupi novine. C rkoh od radoznalosti! R ako!

Rako!

XI

P R E Đ A Š N J I, M O M A K iz M I N I S T A R S T V A M O M A K

: Dobar dan, gospođo!

Ţ I V K A (*pretrne*): lju! Dobar dan!

MOMAK: Molim lepo, poslao me je gospodin da mu date njegov cilindar.

Ţ I V K A : C ilinder? ...

MOMAK: Jeste, cilindar.

Ţ I V K A (*ne verujući*): Ama, cilindar?

MOMAK: Jeste!

Ţ I V K A : Ju, tako su m i se na jedanput oduzele noge! Je l' vam to gospodin kazao da mu odnesete cilindar?

MOMAK: Jeste, on.

Ć E D A (*i on se zainteresovao*): A gde je gospodin?

Ţ I V K A : O dista. gde je on?

MOMAK: Eno ga u ministarstvu.

Ţ I V K A : A je li vam kazao šta će m u cilindar?

Ć E D A : E to ti sad! O tkud će m o m ku reći šta će m u cilindar?

Ţ I V K A : O h, bože, tako sam se zbunila. Pa gde je sad ta Dara?
Rako! Rako!

Ć E D A : (*na levim vratima*) Daro! Daro!...

XII

P R E Đ A Š N J I, R A K A R A K A (*na srednjim vratima*): Š ta m e zo v eš?

Ť IV K A : Jesi li kupio novine? A jest, boga m i, nisam ti ni dala. Ama, gde je ta Dara?

DARA (*na levim vratima*): Bila sam u kuhni.

Ť IV K A : C ilinder, otac traži cilinder!

DARA: Pa gde je?

Ť IV K A : P oslednji put, kad je bio prijem o kraljevom danu, metla sam ga tamo u sobi, na orman.

RAKA: A, nije, ja sam ga video u sali iza furune.

Ť IV K A : P a, zaboga, idite, naČite ta! A li brzo, odm ah!

D A R A i Ć E D A (*odlaze u sobu*).

Ť IV K A (*momku*): A je li gospodin bio raspoložen kad je tražio cilinder:

MOMAK: Nije!

Ť IV K A :A ljut?

MOMAK: Nije bio ni ljut!

DARA (*vra ća se*): N em a g a !

Ć E D A (*za njom*): Nigde ga nema!

Ť IV K A : A m a, kako da ga nema? (*odjuri zadnjim vratima*). Anka! Anka! (*svima..*) T a tražite ga, zaboga!

Ć E D A : A m a. šta ste se zbunili?

Ť IV K A : P a tako je to, dabom e, kad čovek jedanput u godini nosi cilinder. I ko će sad da m u se seti gde je!

XIII

P R E Ā Š N J I, A N K A ANKA (*dolazi*): Izvol'te!

Ţ I V K A : Z nate li vi, A nka, gde je cilindar gospodinov?

ANKA: Bio je na ormanu, ali ga je ovaj skinuo (*pokazuje na Raku*)
— kad se igrao s njim.

Ţ I V K A : B og te ubio, da te ne ubije, opet ti!

R A K A : N ije istina! Ja sam uzeo sam o kutiju „da napravim
aeroplan, a cilindar sam ostavio.

Ţ I V K A : P a gde si ga ostavio?

RAKA Ne znam!

Ţ I V K A : 'A jde, tražite ga, tražite ga, zaboga, m ora se naći!
(*raziĐu se svi po kući da traže cilindar*)

XIV

ČEDA, MOMAK

ČEDA (*momku, s kojim je ostao sam*): A vi ste davno u ministarstvu?

MOMAK: Vrlo davno, gospodine...

ČEDA: I vam a je to sasvim obična stvar kad se menja ministarstvo. Promenili ste ih mnogo?

MOMAK: Mnogo! Kolikim a sam i kolikim a ja već sagledao leća ...

ČEDA: I vi, morate biti, imate dobar nos, znate već unapred da omirišete situaciju?

MOMAK (*laska mu to*): Pa... razume se!... Znao sam ja još pre tri dana da će ova pasti.

ČEDA: E?

MOMAK: Ama, znam ja to iako ne čitam novine. Čim vidim da ministar svaki čas zivka blagajnika, i čim vidim mnogo zgužvanih hartija u korpi kraj ministrovog stola, ja odmah kaţem u sebi: ovaj se sprema.

ČEDA: A šta kod vas znači kad vas pošlju za cilindar?

MOMAK: Znači da je gospodin pozvan u dvor i taj posao treba brzo svršiti, jer bivalo je da ja po kome donesem cilindar, a on ga pogleda ko krava mrtvo tele i veli: »Dokan, nosi ga natrag!«

ČEDA (*usplahiren*): Dakle, bivalo je i to?! (*odjuri vratima i prodera se na njima.*) Ama, šta se vazdan majete, dajte taj cilindar!

XV

ŤIVKA, DARA, ČEDA, ANKA, MOMAK

ŤIVKA (*nosi cilindar i gladi ga rukavom od bluže*).

DARA i RAKA (*dolaze za njom*).

ŤIVKA : Kad ga, nesrećnik, metnuo pod minterluk i napunio ga orasima! Ko bi se setio da ga traži pod minterlukom?

ČEDA (*ščeпа cilinder od Ťivke, strpa ga .m om ku u ruke i gura ga*): Idite, idite, u vašim je rukama sudbina ove zemlje. (*izgura ga*) Ťu rite, molim vas, Ťu rite!

XVI

P R E Đ A Š N J I B E Z M O M K A T I V K A (*Č edi, pošto je m om ak otišao*): T i znaš nešto?

Č E D A : N e znam , ali... dabom e! Kriza... cilindar...

T I V K A : I ti m ožeš još da čekaš; što ne trčiš tam o?

Č E D A : K u da?

T I V K A : N a T erazije!

Č E D A : P a tam o je već gospodin P era iz adm inistrativnog odeljenja.

T I V K A : A m a, kako m ožeš da izdržiš i da čekaš da ti drugi donosi novosti? D ajte m i šešir, idem sam a!...

Č E D A : K u da?

T I V K A : N a T erazije!

D A R A : B ože, m am a, otkud to ide!

R A K A : I ja ću! (*dune na vrata*) Č E D A : D obro, dobro, evo idem ja!

T I V K A (*Č edi*): A li nem oj da se zabiješ u kafanu. P roČi svuda, prom uvaj se, pa kad čuješ što, a ti doČi odm ah.

Z naš kako sm o m i ovde, kao na teravici.

Č E D A (*uzm e šešir*): N e brinite, javiću već! (*odlazi*)

XVII

Ț I V K A , D A R A Ț I V K A (*seda umorna na kanabe*): O h, boțe, ne sm em čisto ni da kațem : a znaš li ti šta to znači kad se trați cilindar?

DARA: Ne znam!

Ț I V K A : Z ovu ga u D vor.

D A R A : O ca? A zašto ga zovu?

Ț I V K A : Z ašto? E jesi prava glupača! O boțe, kako se to nijedno dete nije izmetlo na mene. Svi su glupi na oca!

(*Imitira je.*) »Zašto ga zovu?« P a ne zovu ga, valjda, da im nasačuje kvočke; nego, čula si, pala vlada i sad im a nova da se sastavi.

DARA: Pa da vi ne mislite... ?

Ț I V K A : Š ta m islim ? 'A jd, baš da čujem , šta m islim ja?

DARA: Ne mislite valjda da otac bude ministar?

Ț I V K A : S trah m e je da m islim , a m islim . P a eto, trațio je cilindar. Z ar ne vidiš da ja drțim oba palca stegnuta?

S tegla sam ih krvnički, bojim se iščašiće se, ali ako, toliko m ogu za m oga m uța da učinim .

D A R A : O h, boțe, kad bi se to desilo... m ogao bi onda i Č eda...

Ț I V K A : T am an, kao da je Č eda prva briga. K am o sreće da si ti m ene poslušala...

D A R A : Š ta da sam te poslušala?

Ț I V K A : P a eto, to... ako bi se desilo da otac postane m inistar, da nisi pošla za toga, kako bi se lepo udala kao m inistarska ćerka.

DARA (*uvređ en o*); B o țe, m ajk a, k ak av je to razg o v o r!

Ț I V K A : P a ne, al' kațem .

D A R A : M eni ni ovako ništa ne fali.

Ț I V K A : T ebi ne fali, nego njem u.

DARA: Njemu?

Ț I V K A : P a dabom e... nem a škole, ne zna jezike, ne m oțe da pravi karijeru i onako nekako ne pristaje...

DARA: Meni je dobar, a vama se i ne mora dopadati. Kad sam ja zadovoljna, šta vi im ate tu?

Ț I V K A : P a već ti, znam ja tebe. K o dirne njega, kao da te je u oko dirnuo.

DARA: Pa jeste!

XVIII

P E R A Š N J I . G . P E R A PERA (*na zadnja vrata*): Izvinite, ja...

Ť I V K A (*skoči kao oparena*): Š ta je, zaboga, im a li čega novog?

PERA: Ima.

Ť I V K A : G ovorite!

PERA: Video sam ga.

Ť I V K A : K oga?

P E R A : N jega, gospodina. V ideo sam ga, otišao u D vor, ima cilindar na glavi.

Ť I V K A (*uzbuđeno*): Da se niste prevarili?

P E R A : T a kako bih se prevario! V ideo sam ga ko što vas sad vidim. Javio sam mu se.

Ť I V K A : A on?

PERA: I on se meni javio.

Ť I V K A : A ne znate zašto je otišao u D vor?

P E R A : K ako ne znam : svi su naši pozvani.

Ť I V K A : I mislite da bi se to m oglo još danas svršiti?

P E R A : K ako još danas, još sad. K o zna, m otda je i potpisano.

Ť I V K A (*Dari*): S teži palac, D aro! (*glasio*) — Da li je to m oguće da je već potpisano?

P E R A : I dem da ih sačekam kad izlaze; pročitacu im sa lica ukaz. A li vas m olim da kažete gospodinu da sam ja prvi koji sam došao da m u javim da je otišao u D vor. A ja ću...

Ť I V K A : D a, dočite odmah, čim čujete što.

PERA: Pera pisar iz administrativnog odeljenja.

(*klanjajući se, odlazi*)

XIX

Ț I V K A , D A R A Ț I V K A (*vraćajući se sa vrata*): Daro, dete moje, meni je čisto došlo da plačem . (*plače*) A ti... ti ništa?

D A R A : K ako ništa, zaboga, još kako sam uzbućena; sam o pravo da vam kažem , ja čisto ne verujem u toliku sreću.

Ț I V K A : S lušaj, obuci se pa da idem o na T erazije, da čekam o.

DARA: Ali, zaboga, majko, to ne ide!

Ț I V K A : P a jeste da ne ide, pravo kažeteš; jer ako je on već m inistar, onda nem a sm isla da ja idem peške.

DARA: Ama nije to, nego zbog sveta.

Ț I V K A : A grize m e nestrpljenje, ne m ogu prosto da izdržim . I gde je, m olim te, sad ovaj tvoj, što ne dolazi?

(*odlazi na prozor*) Z abio se izvesno u kafanu, a što m i ovde gorim o na țeravici, to se njega ne tiče. (*nervozno šeta i krši prste*) Uh, da li ja da se sad pretvorim u muvu pa da uletim u D vor da svojim ušim a čujem kako kralj kaže S im i: »P ozvao sam vas, gospodine S im o, da vam ponudim jedan portfelj u kabinetu!; A onaj m oj šm okljan, m esto da kaže: »H vala, V aše V elićanstvo!, sigurno će početi da m uca. U bio ga bog sa suklatom , sigurna sam da će m ucati.

DARA (*p reko ra va ju ć i je*): Ali, zaboga, mama!

Ț I V K A : U h, kćeri, sve drugo ne marim, ali samo da mi je da gospa-D aru sv u čem sa d rđav n o g fijak era, p a m ak ar za dvadeset i četiri sata. P rilepila se za fijaker kao taksena m arka, pa m isli niko je ne m ože odlepiti. E , odlepićeš se, sinko. Još posle podne čem o se voziti na m inistarskom fijakeru.

D A R A : A li čekaj, zaboga, m ajka, treba najpre skočiti...

Ț I V K A : N aposletku i ne m arim za gospa-Dragu. Bar je țena vaspitana, otac joj je bio činovnik G lavne kontrole.

A li gospa N ata! N o, teško zem lji kad je doživela da ona bude ministarka! Majka joj izdavala kvartire za samce, a opa nam eštala krevete tim sam cim a...

D A R A : N em oj tako, m ajka, pa evo i ti m ožeš postati ministarka.

Ț I V K A : P a šta, im a valjda neke razlike izm eću m ene i N ate. M oja m ajka je šila u vojnoj šivari, ali je zato mene lepo vaspitala. Ja sam svršila tri razreda osnovne škole i, da sam htela, m o gla sam još

da svršim . D a ja nisam bila takva, ne bi m ene tvoj otac uzeo. O n je već bio činovnik kad me je uzeo.

D A R A : P a jest, sam o kažu m orao je da te uzm e.

Ť IV K A : T o tebi valjda tvoj m uť kaže. B olje bi bilo kad bi on pošurio da nam javi šta je novo. A li, dabom e, on se zavukao negde u kafanu. (*seti se*) — Ć ek aj... g d e su karte?... T i si ih sinoć razm eštala.

DARA: Eto ih u fioci.

Ť IV K A (*vadi ih i m eša*): B aš da vidim kako u kartama stoji. (*razm ešta ju Ć i*) Kad je poslednji put Sima avanzovao, pogodile su m i, ne m ožeš Ć isto da veruješ kako su m i sve pogodile. Š ta se utrpala izm eĆu m ene i S im e ova udovica!

(*broji*) Jedan, dva, tri, Ć etiri, pet, šest, sedam ... G las (*broji u sebi*) kuća... brzo... novac s veĆeri... (*govori*) Znam, to Ć e tetka S avka da m i donese... Ć ela istina... krevet! (*skupi dva donja reda i poĆne pokrivati karte*) D A R A : A što pokrivaš sebe?

Ť IV K A : P a da vidim to, hoću li biti m inistarka?

D A R A : B ože, m am a, p a pokrij oca, jer glavno je pitanje hoće li on biti m inistar...

Ť IV K A : P ravo kažeš! D esetka herc... velika radost. B oga m i, Ć erko... ako je po kartam a.

XX

P R E Đ A Š N J I, A N K A ANKA (*d o l a z i s a j e d n o m d e v o j č i c o m , k o j a n o s i h a l j i n u u v i j e n u u b e o č a r š a v*): K rojačica poslala haljinu...

Ţ I V K A : N o s i n a t r a g , n e m a m k a d d a j e p r o b a m .

D A R A : A h , z a b o g a , m a j k a , š t o n e p r o b a š ?

Ţ I V K A : T a k o ... D o n e s i p o s l e p o d n e ...

D A R A : P a t o j e č a s k o m .

Ţ I V K A : N e k d o n e s e p o s l e p o d n e , j e r ... n e z n a m k a k a v ć u a u f p u c . A k o b u d e o n o , o n d a ć u s v i l e n i a u f p u c , a a k o n e b u d e *o n o* , o n d a ć u s a t i n s k i ... e t o t i ! ...

D E V O J Č I C A : Š t a d a k a ť e m g o s p o Ć i c i ?

Ţ I V K A : R e c i j o j : a k o b u d e o n o , o n d a ć u s v i l e n i a u f p u c .

D A R A (*p r e k i d a j e*): N e m o j n i š t a d a k a ť e š g o s p o Ć i c i , n e g o d o n e s i p o s l e p o d n e h a l j i n u .

D E V O J Č I C A (*o d e*).

A N K A (*o d e z a d e v o j č i c o m*).

X X I Ţ I V K A , D A R A Ţ I V K A : J u , j u , j u , a l a m i z a i g r a d e s n o o k o ...

D A R A (*k o j a j e b i l a k o d p r o z o r a*): E v o g a , Ć e d a .

Ţ I V K A : J e l ' t r ĉ i ! J e l ' s e s m e j e ? J e l ' m a š e m a r a m o m ?

P i t a j g a , p i t a j g a š t a j e .

D A R A : U š a o j e u d v o r i š t e .

Ţ I V K A : D a z n a š d a n a m n o s i d o b a r g l a s ! N i j e m e n i b a d a v a o k o t a k o n a j e d a n p u t z a i g r a l o .

XXII

P R E Đ A Š N J I, Č E D A T I V K A (*tek što se Č eda javio na vratim a*): Govori!

Č E D A : Č ekajte, zaboga!...

T I V K A : A -ko m i odm ah ne kažeš, pašću u nesvest!

Č E D A : A li čekajte, da vam kažem sve po redu.

T I V K A : P a govori, ne oteži!

Č E D A : D akle, vraćajući se ovam o, ovako sam m islio...

T I V K A (*šćepa ga za gušu*): Govori: je li, ili nije? Je li, ili nije, razu m eš li?

Č E D A : A m a, čekajte! D akle, ovako sam sm islio. O tac da meni izradi jedan zajam kod Klasne lutrije na privredne ciljeve, i to da m u bude m esto m iraza. S tim da odužim dugove, a posle...

T I V K A : D aro, kćeri, m eni m rkne pred očim a. K aži tvom e m užu neka kaže: da ili ne inače ću ga gaČati stolicom !

D A R A : P a kaži, zaboga!

T I V K A : D a ili ne?

Č E D A : D a!

T I V K A : Š ta?

Č E D A : M inistar.

T I V K A : A m a ko, ubio te bog, da te ubije, ko m inistar?

D A R A : J e l' otac?

Č E D A : Jeste!

D A R A (*u sh ićen a za g rli g a srećn a .*): S latk i m o j Č ed o !

T I V K A : D eco, deco, pridržite m e! (*klone, umorna od uzbuđenja u stolicu*) Č E D A : D akle, kažem , to sam sm islio: da otac m eni izradi iz Klasne lutrije jedan zajam od 12000 dinara na privredne ciljeve, i to da m i bude kao m iraz. S tim ću lepo da otplatim dugove i tada, kao pride, da mi da tri klase.

T I V K A (*skoči*): Kako to ti: otac ovo, otac ono? Pita li se tu valjda još kogod?

Č E D A : P a da, pitaju se i drugi ministri!

T I V K A : A ja?

Č E D A : P a šta ste vi?

T I V K A : K ako šta? Još pitaš. Ja sam gospoČa m inistarka!

(*Udari u sladak smeh od zadovoljstva..*) Ju, ubio me bog, čisto ne verujem svojim ročnim ušima. Kaži mi, Dario, ti!

D A R A : Šta da vam kažem ?

Ț I V K A : Pa zovi me kao što će odsad ceo svet da me zove.

D A R A : Gospođo ministarka!

Ț I V K A (*Čedi*): 'A jde, kaži i ti!

Ĉ E D A : Hoću, al' kažite i vi meni: gospodin -ministrov zete; da čujem, znate, kako to zvuči.

Ț I V K A : Pre svega, zet — to nije ništa, a drugo, pravo da ti kažem, ti nekako i ne ličiš.

Ĉ E D A : Gle, molim te! A vam a već liči, kao. . .

Ț I V K A (*unese mu se u lice*): Kao šta?

Ĉ E D A (*gunđajući*): Ta već...

Ț I V K A : 'A jde, 'ajde, lani, ako hoćeš da ti počeše jezik paragraf sedam deset šesti.

Ĉ E D A : O ho, ho! Pa vi govorite kao da ste vi ministar.

Ț I V K A : Ako nisam ministar, a ja sam ministarka, a upam ti: to je, koji put, mnogo više.

D A R A : Ali, zaboga, Čedo, majka! Nemajte se svađati, ne liči to ministarskoj kući!

Ț I V K A : Pa, da, ne liči. Al' tako je to, kad nije vaspitan da bude u ministarskoj kući.

XXIII

P R E Đ A Š N J I, R A K A RAKA (*uleti*): M a m a, z n a š l i š t a j e n o v o ? T a t a p o s t a o m i n i s t a r .

Ť I V K A (*ljubi ga*): E , a k o t i j o k a z a o , č e d o ?

R A K A : K a ť u m i d e c a i m e n e s u o d m a h p r o z v a l i m i n i s t a r s k o p r a s e .

Ť I V K A : M a n g u p s k a p o s l a . V i š e s e n e ć e š d r u Ź i t i s a t i m m a n g u p i m a .

R A K A : N e g o s k i m ć u ?

Ť I V K A : D r u Ź i ć e š s e o d s a d s d e c o m e n g l e s k o g k o n z u l a .

R A K A : A n i j e t o n i š t a š t o s u m e n a z v a l i p r a s e , n e g o s u m i p o z v a l i i m a j k u .

Ť I V K A : A z n a j u l i o n i d a j e t v o j o t a c m i n i s t a r ?

R A K A : Z n a j u , p a b a š z a t o i p s u j u !

Ť I V K A : Z a p i s a ć e š m i t u b e z o b r a z n u d e c u , p a ć e m o i h p r e m e s t i t i u u n u t r a š n j o s t ; i d e c u i r a z r e d i u ć i t e l j a . U o v o j z e m l j i m o r a j e d a n p u t d a b u d e r e d a i d a s e z n a k o m e s e s m e p s o v a t i m a t e r , a k o m e n e s m e .

R A K A : J a o j , d a z n a š , m a m a , š t o v o l i m š t o j e t a t a p o s t a o m i n i s t a r !

Ť I V K A : E ? ! ... A z a š t o ?

R A K A : P a , o d s a d , k a d m e t a t a i s t u ć e , j a s a m o s k u p i m d e m o n s t r a c i j e , p a s e r a z d e r e m o : d o l e v l a d a !

Ť I V K A : P r e g r i z o j e z i k t i , d a b o g d a ! . .

RAKA: Dole vlada! ...

Ť I V K A : K u š , k a d n e u m e š d a g o v o r i š k a o p a m e t n o d e t e !

RAKA: A n i s a m t i n i k a z a o ! E v o g a i d e o t a c !

Ť I V K A : I d e ? P a š t o n e g o v o r i š , m a r v o j e d n a , n e g o b r b l j a š k o j e š t a . (*zbuni sv.*) D e c o , d e c o , n e m o j t e d a m i s m e t a t e . V i s t a n i t e i z a m e n e . B o ť e m o j , k o b i t o r e k o : o t i š o j u t r o s o d k u ć e k a o o b i ć a n ć o v e k , a v r a ć a s e m i n i s t a r ? A m a s t a n i t e o v a m o , n e m o j t e m i s m e t a t i !

XXIV

P R E Đ A Š N J I, P O P O V I Ć

P O P O V I Ć (*pojavljuje se na vratima pod cilindrom*).

Ť I V K A (*grli ga*): *Ministre moj!*

Ć E D A I D A R A (*ljube m u ruku*): *Ĉ estitam o!*

RAKA (*razdera se iz sveg Glasa*): *Dole vlada!*

Ť I V K A (*skoči kao oparena i, kako je bila već prihvatila*).

iz P opovićeve ruke cilindar, ona ja natuče R aki na glavu da m u tako uguši glas): *K uš, prokleta štene! U bio ga bog, da ga ubije, i kad ga rodih ovako prokleta!*

P O P O V I Ć : *N o, no, Ť ivka, uzdrži se, zaboga!*

XXV

P R E Đ A Š N J I, P E R A PERA (*u Ā e, i ka d sp a zi P o p o vića , z b u n i se*): Izvinite... ja, ovaj... ja sam došao da vam javim da ste postali m inistar.

P O P O V I Ć : Z nam ja to, gospodine P ero.

P E R A: Znam ja da vi to znate, al' opet sam ja hteo prvi da vam javim.

P O P O V I Ć : H vala, hvala!

Ť I V K A : H očete li vi, gospodine P ero, sad u m inistarstvo?

P E R A : N a službi, gospoĀo m inistarka.

Ť I V K A : N aredite da odm ah posle podne, u četiri sata, doĀe ovde m inistarski fijaker.

P O P O V I Ć : Š ta će ti to?

Ť I V K A : P usta m e, m olim te! H oću da se provozam triput od Kalimegdana do Slavije, pa makar posle umrla.

Naredite, gospodine Pero!

P E R A : R azum em , gospoĀo m inistarka. (*klanja se izlazeći*)
Pera pisar iz administrativnog odeljenja!...

zavesa

Ā I N D R U G I Ista soba, samo sad a b o g atija n am eštajem k o ji je b ez ukusa razm ešten.

I

Č E D A , štamparski šegrt **Č E D A** (*sedi za malim stočićem na kom je telefon i završava razgovor*): Gospođa ministarka nije momentano kod kuće. . . Ne!... Kako? ... Pa, pravo da vam kažem, ja ne znam kad prima. A, zvala vas je?... To je druga stvar.

Pa onda izvolite u koje doba želite, ona će, izvesno, kroz koji čas biti kod kuće. — Molim za vaše ime? **D r N inković**, sekretar Ministarstva spoljnih poslova. — Lepo, ja ću reći, a vi izvolite! (*zatvara telefon.*) **Š T A M P A R S K I Š E G R T** (*donosi pakete*): Evo, molim, vizitkarte.

Č E D A : Je li plaćeno?

Š E G R T : Jeste! (*predaje mu šest kutija*) **Č E D A** (*iščuđava se*): Oho! Pa koliko je to **Š E G R T** : Šest stotina.

Č E D A : Šest stotina?!...!

Š E G R T : Toliko je gospođa poručila.

Č E D A : Dobro, dobro, idi!...

Š E G R T (*ode*).

II

Č E D A , D A R A Č E D A (*otvori paket, vadi jednu vizitkartu i slatko se smeje*).

DARA (*nailazi iz sobe*): Š ta se ti tak o slatk o sm eješ?...

Č E D A : A m a, kako da se ne sm ejem ? Č itaj, m olim te!

(*daje joj vizitkartu.*) DARA (*čita*): **Ť iv an a P o p o v íc m in istark a**«. (*govori.*) Pa šta?

Č E D A : K ako — pa šta? O tkud se na kartam a piše: ».m inistarka«! K ao da je to zanim anje: m inistarka.

DARA: Pa kad ona n eće n ik o g d a zap ita, n o sv e sam a radi.

Č E D A : P a onda — šest stotina vizit karata! K oliko godina m isli ona da će biti m inistarka? Ili m isli m ođda da svoje vizit karte rastura po narodu kao proklamacije?

D A R A : A , vidiš, napisala **Ť ivana**.

Č E D A : P a da, gospa **Ť ivka** joj prosto, nije ministarsko ime. A gde je ona, boga ti, od jutros?

DARA: Kod zubnog lekara.

Č E D A : Š ta će tam o?

D A R A : Š ta znam ja, opravlja zube. V eć četiri dana ide svaki dan.

Č E D A : T ražio je neki sekretar M inistarstva spoljnih poslova na telefonu.

DARA: Jesi li ti razgovarao sa ocem?...

Č E D A : Jesam , ali s njim ne vredi razgovarati. N jega je tam o neki ludi vetar ubacio u m inistre, a nije za to roČen.

Za ministra se mora, brate, roditi. Zamisli, molim te, on hoće i da bude m inistar i da ostane čist. N ije nego, još nešto! Ja m u lepo kašem : »V i ne m ožete pa ne m ožete da m i date obećani m iraz, e pa evo vam sad prilika: izradite mi jedan privredni zajam kod Klasne lutrije Ti privredni zajm ovi niti se upotrebljavaju na privredu niti se vraćaju državi.

DARA: A šta o n k aže?

Č E D A : V eli: neće on da se prlja, hoće da ostane pošten čovek.

D A R A : P a to je lepo! Š to m u zam eraš?

Č E D A : A m a, to je lepo u teoriji, ali u praksi nije.

D A R A : Z ar ne um eš što drugo da sm isliš?

Ĉ E D A : P a već docnije, ako bude trebalo, sm isliću ja još štogod, ali najpre treba ovo ostvariti.

D A R A : N e ostaje ti ništa drugo nego opet s m ajkom da razgovaraš.

Ĉ E D A : S am o kad bi se s njom moglo često razgovarati,

III

P R E Đ A Š N J I, G - Đ A Ŧ I V K A Ŧ I V K A (*dolazi spolja pod šešišrom , a za njom jedan fotografski šegrt nosi preko ruke haljinu uvijenu u beli čaršav*): Metni ovde!

Š E G R T (*ostavi haljinu preko stolice*).

Ŧ I V K A : T ako, sad m ožete ići!

Š E G R T (*ode*).

D A R A : Gde si, boga ti, nosila tu novu haljinu?

Ŧ I V K A : F otografisala sam se; dvanaest kabinet i jedna velika za izlog. A bila sam i kod zubnog lekara. Je li me tražio ko?

Ć E D A : D onete su vizitkarte.

D A R A : Z aboga, m ajka, šta će ti šest stotina?

Ŧ I V K A : K ako šta će m i? T oliko fam ilija, pa m oram svakom da dam za uspomenu i in aće, p o tro šiće se to za tri godine. Je l' te, deco, a prim ećujete li vi što god na m eni?

Ć E D A : N išta?...

Ŧ I V K A : A kad se nasm ejem ? (*smeje se*) Ć E D A : Z latani zub.

D A R A : Z aboga, mama, pa tebi je taj zub bio potpuno zdrav.

Ŧ I V K A : P a bio je zdrav, dabom e.

D A R A : P a što si n av u k la zlato n a n jeg a?

Ŧ I V K A : N ego! K akvo je to pitanje? Z ar gospa D raga im a zlatan zub, zar gospa N ata im a dva zlatna zuba, pa čak i gospa Rosa protinica ima zlatan zub, a ja da ga nemam!

Ć E D A : P a da, otkud im a sm isla to: m inistarka, a da n ema zlatan zub!...

Ŧ I V K A : P a dabom e! K ad doće tako neko otm eniji u posetu, pa se u razgovoru nasm ejem , a m ene čisto sramota.

Ć E D A : S asvim !

Ŧ I V K A : N e znam sam o, da l' bi lepo stajalo da i s desne strane napravim jedan zub?

Ć E D A : T o bi lepo bilo zbog sim etrije.

Ŧ I V K A : N iko m e na telefonu nije tražio?

Ć E D A : Jeste. N eki dr N inković.

Ŧ I V K A : Je l' reko da će doći?

Ć E D A : Jeste.

Ŧ I V K A : B aš dobro!

DARA: Ko ti je to opet?

Ť IV K A : S ekretar M inistarstva spoljnih poslova. D aro, dete, odnesi, boga ti, tu haljinu, m etni je u orm an. Ć ekaj, ponesi i šešir. (*skida*) I onako im am sa tvojim m uţem da progovorim reĉ-dve.

Ć E D A : V rlo dobro, i ja im am s vam a da razgovorim reĉ-dve.

DARA (*uzme h a ljin u sa sto lice i šešir p a o d la zi*).

IV

Ť I V K A , Ć E D A Ć E D A (*kad su ostali sami*): Ja sam se rešio, m ajka, da definitivno uredim stvar.

Ť I V K A : V rlo dobro, a i ja sam se baš rešila da definitivno uredim stvar.

Ć E D A : Ja sam , dakle, rešio da vi još danas razg ovarate sa ocem...

Ť I V K A : Ć ekaj, čekaj da ja prvo tebi kažem šta sam ja rešila. Ja sam , vidiš, dragi m oj zete, rešila da uz m em m oju ćerku natrag.

Ć E D A : K ako da je uz m ete natrag?

Ť I V K A : T ako, da se ti lepo p ljucki izvučeš iz ove kuće i da ostaviš ťenu.

Ć E D A: Kako, molim vas?

Ť I V K A : P a tako de, što se išćuĆavaš? D a napustiš ťenu i ona tebe da napusti.

Ć E D A : T ako. A zašto to, m oliću?

Ť I V K A : T ako! N ije opa za tebe. O na je sada sasvim drugo nešto nego što je bila kada si je uzeo za ťenu.

Ć E D A : Je l' ts? G le, m o lim vas, ko bi to reko?!

Ť I V K A : I ona sad m ože da naĆe m nogo bolju priliku nego što si ti!

Ć E D A : K ako, m olim ?... R ecite to još jedanput.

Ť I V K A : A m a, šta se ti tu vazdan išćuĆavaš? M ogu da naĆem za nju bolju priliku, pa eto ti.

Ć E D A : T ako! E , sad razum em !

Ť I V K A : P a nem a tu, brate, šta da se buniš. E vo, razm isli sam , šta si ti i ko si ti: jedna obićna vucibatina...

Ć E D A (*uvreĐen*): G ospoĆo m inistarka!...

Ť I V K A : A m a de, m i ovo razgovaram o prijateljski i fam ilijarno, i ja tebi to sasvim fam ilijarno kažem da si vu cib atin a. Jer, eto , šta si ti sv ršio — n išta. N iti im aš škole, niti znaš jezike; triput si dosad otpuštan iz sluťbe.

Zar nije?

Ć E D A : D ozvolite...

Ť I V K A : H oćeš da kažeš: kad si takav, što sm o dali dete za tebe? E pa tako, vidiš, zakaćio si se za nju, a m i tada nism o bili bogzna

šta, a devojka zamakla u godine a začorila, pa eto tako sludovasm o. Bilo što je bilo, šta ćeš mu, ali — ako se stvar može popraviti, treba je popraviti.

ČEDA: Ama, koga da popravite?

TIKKA: Tebe ne, ne boj se! ... Nego stvar... Zato sam ja i smislila da mi tebe najurimo.

ČEDA: Tako! A to ste vi smislili?

TIKKA: Ja, dabome! Tebe da najurimo, a Daru da udamo kao što joj priliči.

ČEDA: Divan plan. Istina, račun je napravljen bez krčmara, ali svejedno. A šta bi vi, gospođo ministarka, rekli kad bi vam ja rekao da ne pristajem na sve to?

TIKKA: Pa ti, ako si pametan čovek, i ako zrelo razmisliš, uvidećeš i sam da je ovako za tebe bolje. Mogao bi čak da dobiješ klasu, ako se lepo i famelijarno sporazumemo.

ČEDA: Ja ne prodajem ženu za jednu klasu.

TIKKA: Pa dobro de, kad si baš zapeo, neka bude dve klase.

ČEDA: Ama, kako vi to, kao da smo na vašaru? Molim vas, recite mi meni, mislite li u ovoj stvari o svemu o što govorite?...

TIKKA: Pa ozbiljno, dabome! Ovaj zubni lekar, kod koga sam nam eštala zub, primio se za provodadžiju i već je razgovarao sa čovekom.

ČEDA: Imate, kako to, kod mene židovog, pa već razgovarate sa čovekom?

TIKKA: Boga mi, pravo da ti kažem, neću ja za tvoju ljubav da ispustim ovako lepu priliku.

ČEDA: Gle' te, molim vas! A smeli se bar znati ko je taj budući zet?

TIKKA: Počasni konzul.

ČEDA: Kako?

TIKKA: Tako, počasni konzul Ni... Čekaj, molim te. (*vadi iz tašne jednu ceduljčicu i čita*) Počasni konzul N. Ikaragua.

ČEDA: Gospode bože, ko vam je to opet?

TIKKA: Čovek iz diplomacije i onako od reda, kao što i priliči jednoj ministarskoj ćerki.

ČEDA: E, to mi je mило! A šta je inače taj N. Ikaragua?

TIKKA: Koje N. Ikaragua?

Ĉ E D A : P a taj v aš budući počasni zet?!

Ť I V K A : K ako šta je, pa konzul!

Ĉ E D A : A m a, počasni konzul. N e m ože se tek od toga ťiveti. K o je još od počasti ťiveo? O n m ora im ati neko zanimanje? ...

Ť I V K A : P a inače je koťarski trgovac.

Ĉ E D A : U f, ala to nešto sm rdi!

Ť I V K A : N ego kao ti, što niti sm rdiš niti m irišeš. K am o sreće da si ti koťarski trgovac!

Ĉ E D A : O no, kako vašem R aki trebaju svake nedelje nova pendťeta, bilo bi dosta dobro.

Ť I V K A : G ledaj ti svoja pendťeta!

Ĉ E D A : A je l' te, -molim vas, smem li znati kako je ime Nikaragui?

Ť I V K A : A m a, kakav N ikaragau, ubio te bog!

Ĉ E D A : P a taj vaš zet.

Ť I V K A : A , za njega pitaš. Im e m u je R ista T odorović.

Ĉ E D A : D akle, R ista? E , to je lepo, to je odista lepo. A , velite, zubni lek ar p ro v o d ad ťija?

Ť I V K A : P a jeste, on!

Ĉ E D A : S lušajte, pa poručite provodadťiji da doĈe k m eni da progovorim o. R ecite m u vrlo ćem o se lako sporazum eti jer smo od istog zanata, i ja znam da vadim zube.

Ť I V K A : T i?

Ĉ E D A : O , te još kako! P rednjake vadim po nek oliko odjedanput, a kutnjake po jedan, ali kad jedan izvadim, sve ostale zaljuljam . P a zato baš i kaťem , recite vašem zubnom lekaru nek doĈe k m eni.

Ť I V K A : N ije potrebno, jer stvar je već potpuno ureĈena.

D anas će već doći m ladoťenja na viĈenje sa devojkom .

Ĉ E D A : A m a, kojom devojkom ?

Ť I V K A : P a sa tvojom ťenom .

Ĉ E D A : I doći će ovam o N ikaragua da je gleda?

Ť I V K A : R azu m e se!

Ĉ E D A : E , to je lepo! S lušajte, pa treba kazati devojci da se obuće. A , šta m islite, treba li i ja da se obućem ?

Ť I V K A : A m a, šta ćeš m i to ? U daj se ti za tvoj raćun, ako ti treba, a nas ostavi na miru.

Č E D A : S asvim , pravo kažete, ja ću se udati za svoj račun!
(šćepa šešir) Ja ću vas zvati u svatove! (*ode naglo*)

V

Ţ IV K A , sam a Ţ IV K A (*prilazi telefonu; vadi iz tašne jednu cedulju na kojoj je zapisan dotični telefonski broj*):... Je l' to centrala?... Dajte mi, molim vas (*gleda u cedulju*) 5872....

alo... Je l' to fotograf P ešić?... V i ste?... O vde je gospa Ţ ivka m inistarka. Je l' te m olim vas, nisam vas ni pitala, kad će biti gotove slike? ... T ako.... a ne m ože ranije?... A l'

gledajte, m olim vas, ako potraži koji strani list, m oju fotografiju, pa da bude lepo. Znete kako je to za inostranstvo!...

VI

Ť I V K A , U Ć I T E L J I C A . R A K A U Ć I T E L J I C A (*matora devojka u sako-kostim u, podšišane kose s naočarim a na nosu, ona ispada uzbuđena iz sobe*) RAKA (*d o l a z i z a u čiteljico m*).

U Ć I T E L J I C A : P fuj! P fuj! Š oking?! ...

Ť I V K A : Š ta je, zaboga?! ...

U Ć I T E L J I C A : N em oguće, nem oguće, gospoĆo, raditi sa ovim čovekom . T o je nevasпитano i bezobrazno derište, da ja prosto ne mogu v iše d a p o d n esem .

Ť I V K A : A li šta je, zaboga?

U Ć I T E L J I C A : Izvolite, pitajte ga. M eni je odvratno i da vam kaťem šta je taj čovek kadar da kaťe!

Ť I V K A (*Raki*): G ovori! Š ta si joj kazao?

RAKA (*o n je o b u čen u b elo m o rn a rsko o d elo sa kra tkim nogavicama te mu se vide gola kolena*): B aš ništa!...

U Ć I T E L J I C A : N o! E to već prelazi sve granice. N e bih nikad inaće, al' m oram reći, zam islite, opsovao m i m ater.

Ť I V K A : N esrećni sine, zar učiteljici englesk og jezika da psuješ m ater?

RAKA: Nisam!

Ť I V K A : Jesi, nesrećniće; jesi ubio te bog da te ne ubije! I zašto da joj psuješ m ater? Z ar ona tebe ući i vaspitava, a ti da joj psuješ m ater? Z ašto, 'ajde kaťi m i zašto?

RAKA: Pa kad ona mene tera da izgovorim deset puta reć: »rešons lajzejšn«!

Ť I V K A : P a izgovori? ...

R A K A : Jes', izgovori. M isliš ti lako je to. 'A jd neka ona kaťe deset puta: »T ure bure valja. bula T ure gura; niti T ure bure valja, niti bula T ure gura!« 'A jd' neka izgovori to deset puta, pa evo ja pristajem keka mi opsuje i oca II majku.

U Ć I T E L J I C A : P fuj!

Ť I V K A : M arš, stoko jedna! Z ar je za tebe vaspitanje! I ja još sirota hoću da paući engleski da bi se m ogao igrati sa decom engleskog konzula, a on, kakav je, mogao bi opsovati oca II samome engleskome konzulu. Napolje, bitango, vuci m i se ispred oćiju!...

RAKA (*izla zeći*): Zar sam ja lud da krham vilice sa tim tvojim engleskim jezikom? (*ode*) Ť IV K A (*učiteljici*): Izvinite gospoĆice, molim vas. DoĆite vi sutra opet.

U Ć IT E L jI C A (*buni se*): Ah, nemoguće je raditi s tim ćovekom .

Ť IV K A : A ma doĆite vi samo, a taj će ćovek već dobiti svoje.

U Ć IT E L jI C A : 'A jde! S luţbenica! (*odlazi*)

VII

Ť IV K A D A R A Ť IV K A (*ode levim vratima*): Daro! (*jače*) Daro!

D A R A: (*dolazi*): Š ta, Ć ed a o tišo ?

Ť IV K A : D a, otišao! U redila sam stvar sa njime.

D A R A: E, kako?

Ť IV K A : S aopštila sam m u da je pod današnjim danom razrešen dužnosti.

D A R A : K akve dužnosti?

Ť IV K A : P a dužnosti m uća.

D A R A : Ja te ništa ne razum em . O tkako si m inistarka, ti sve nekim zvaničnim jezikom govoriš. O d Ć ega si ga razrešila?

Ť IV K A : R ekla sam m u da od danas nije više tvoj m uć.

E to ti, je l' razum eš sad?

D A R A : K ako?!... A zašto?

Ť IV K A : Z ato što se javila jedna vrlo lepa prilika za tebe.

D A R A: Kakva prilika, pobogu, majka?!...

Ť IV K A : O dlična. Ć ovek od reda, kao što i prilići. P oćasni konzul! N i... ne m ogu da se setim Ć iji je konzul; ali za tebe je svejedno. Inaće, R ista T odorović, trgovac.

D A R A : B oće, m ajka, pa zar ja nisam udata!?

Ť IV K A : Jesi, al' to ćem o da izbrišem o. Z ar ne v idiš i sam a da on nije prilika za tebe? N iko i ništa, Ć ovek kom e je jedino zanimanje: zet.

D A R A : O n je ćinovnik, m ajka!

Ť IV K A : M ors, kakav ćinovnik! Ć as u službi, a ćas napolje. Jesm o li triput dosad trćali za njega da ga spasavam o? N ego tako, zaćorila si se, a mi popustili, pa sad trljam o glavu od brige. D obro, što sm o dosad trpeli, pije nam se m oglo drukćije pa sm o trpeli. A li sad, boga m i, m oće nam se, pa ne m oram o više da trpim o.

D A R A : M am a, zaboga, m am a, šta ti govoriš! A pitaš li ti, boga ti, mene: pristajem li ja?

Ť IV K A : P a ne pitam te. Ć ekam da vidiš najpre m ladoćenju, pa ću onda da te pitam .

D A R A : A m a, ostavite se vi m ladoćenje. P itajte vi najpre pristajem li ja da napustim m uća.

Ť IV K A : P a kad nije za tebe prilika...

DARA: A bio je, je li, prilika kad nisam bila ministarska ćerka?

Ť IV K A : N ije ni onda.

DARA: Za -mene jeste.

Ť IV K A : A ti ga uvij u pam uk pa ga m etni pod jastuk i ćuvaj ga.
M eni ne treba, i da znaš, od danas nije više m oj zet.

D A R A : A l' je m oj m uť!

Ť IV K A : T ako ti boga, zar ti odista ne bi napustila tu vucibatinu?...

D A R A : S am o u slućaju kad bi znala da m e vara.

Ť IV K A : P a varate!

D A R A : K o to kaťe?

Ť IV K A : P a, m uško je, m ora da vara ťenu. T ako je to od boga.

DARA: Kad bih to znala!

Ť IV K A : E , pa nek sm o ťivi i zdravi, pa ćeš znati i to!

DARA: Do god se ne uverim, ne verujem, pa eto ti!

Ť IV K A : E pa uverićeš se!

DARA (*u d a ri u p la ć*): To nije istina, to vi samo tako kaťete!

Ť IV K A : G le sad, a što plaćeš?

DARA: Nije nego da se smejem posle ovakvog razgovora.

P laćem , dabom e da plaćem . (*ode u sobu plaću ći*)

VIII

Ț I V K A , A N K A , P E R A ANKA (*na vratima*): Moli vas Pera pisar da ga progonite.

Ț I V K A : N eka uČe?...

ANKA (*p o vla ĉi se i p r o p u s t a g . P e r u*).

Ț I V K A : Izvolite!

PERA PISAR (*na vratima*): Dozvoljavate li?

P E R A : S vratio sam sam o ako bi gospoČa m inistarka trebala kakve usluge?

Ț I V K A : H vala. Z asad baš ništa.

P E R A : I hteo sam da zam olim gospoČu m inistarku da m e ne zaboravi. Ja ništa više ne tražim nego to da m e gospoČa ministarka ne zaboravi.

Ț I V K A : N ego, vidiš, sad m i baš pade na pam et! V i znate moga zeta?

PERA: Kako ga ne bih znao, poznajem ga vrlo dobro.

Ț I V K A : P a lepo, da li znate štogod onako bliže o njem u?

N a prim er: da li im a kakvu țensku s kojom je onako....

kako da kațem ... p a d e, onako?...

PERA: T o n e z n a m , g o s p o Č o !

Ț I V K A : A m a, kako da ne znate, to m uški m eČu sobom moraju znati.

P E R A : Izvinite, ali ja ne spadam u te m uške što m eČusobno znaju te stvari.

Ț I V K A : P a ipak, m orali bi bar ĉuti štogod?

P E R A : V erujte m i, gospoČo m inistarka, nisam ni ĉuo, a pravo d a v a m k ațem , j a i n e v e r u j e m d a j e o n t a k a v .

Ț I V K A : A m a, n e m o j t e v i » n e v e r u j e m d a j e t a k a v « . A k a k a v ĉ e d a b u d e n e g o t a k a v ! Z a r n i k a d n i s t e ĉ u l i m a š t a t a k o o n j e m u ?

PERA: Nisam, boga mi!

Ț I V K A : N e m o g u p r o s t o d a v e r u j e m !

P E R A : P a pravo da vam kațem , g o s p o Č o : o n j e d o s a d b i o s a m o s i r o m a š n i ĉ i n o v n i k , m a l a p l a t a , a z n a t e k a k o j e , ț e n s k e k o š t a j u , p a k u d b i t u s i r o m a š a n ĉ i n o v n i k s a m a l o m p l a t o m , b a š i k a d b i h t e o ?

Ť I V K A : P a to vi kao da hoćete da kažete, kad činovnik im a m alu platu, m ora da bude veran m uť. E , to nije istina!

P E R A : P a ne kažem m ora, im a ih dabom e l l sa m alom platom pa se opet nekako spomognu.

Ť I V K A : K ako se spom ognu?

P E R A : B oťe m oj, šta znam ja, nisam nikad bio takav, al' znam za druge.... tako spomognu se.

Ť I V K A : A m a, kako se spom ognu?

PERA: Pa tako eto.... Izvinite me, nezgodno mi je da govorim takve stvari pred vama.

Ť I V K A : A m a, govorite, de!

PERA (*sn eb iva ju ći se*): P a tak o ... n a p rim er, ak o u k u ći im a m lade sluťavke, ili tako nešto... jer sa m alo m platom...

Ť I V K A (*udari se šakom po ćelu*): P a razum e se! V idiš, nikad se na to ne bih setila! P a, razum e se! E baš vam hvala, dali ste mn dobru ideju.

P E R A : Ja sam srećan, sam o ako sam vam ućinio uslugu, m a kakvu uslugu. V i m e, je l' te, nećete zaboraviti?

Ť I V K A : N e brinite!

PERA: Vi ste upamtili moje ime: Pera pisar iz administrativnog odeljenja. (*kla n ja ju ći se o d la zi*)

IX

Ћ IV K A , A N K A Ћ IV K A (zvoni) ANKA (dolazi): Molim.

Ћ IV K A : O dite ovam o, m alo bliže! (m eri je znalački od glave do pete) A N K A : Š to m e to, gospoĀo, tako posm atrate?

Ћ IV K A : R eći ću vam . K ažite vi m eni, A nka, kako vi onako stojite prem a m uškarcim a?

A N K A : B ože m oj, otkud ja znam kako stojim !

Ћ IV K A : H tela sam da vas pitam , da li vas onako lako natrĀe m uški?

A N K A : P a, kako da vam kaŀem , gospoĀo, m uški su m uški, oni natrĀavaju uopšte lako.

Ћ IV K A : P a jeste. I zato baš nešto m islim : vi bi, A nka, m ogli da m i uĀinite jednu veliku uslugu za koju bih vas ja bogato nagradila.

A N K A : Z ašto m e, gospoĀo! A kakvu uslugu?

Ћ IV K A : P a to... da natrĀi m oj zet na vas.

ANKA: Iju! ...

Ћ IV K A : A m a, ostavite vi »iju«, isto recite m i m ože li to da bude?

A N K A : A li, zaboga, gospoĀo, otkud ja, nisam ja takva.

Ju, kako bi ruŀno m išljenje im ate o m eni!

Ћ IV K A : E , ako m i to svršite, onda, da znate, im aću lepo m išljenje o vam a.

A N K A : Ju, kako bih ja to, vaš je zet ŀenjen Āovek!

Ћ IV K A : P a ŀenjen, dabom e, da nije ŀenjen, ne bih vam ja to ni govorila.

A N K A : Ja ne znam , gospoĀo, da li vi to m ene kušate ?

Ћ IV K A : A m a, šta im am da vas kušam ? P otrebno m i je to, pa eto ti. I da znate, A nka, ako m i to svršite, dobićete dve klase.

ANKA: Ju, kakve klase?

Ћ IV K A : A m a nije, pom ela sam se. D obićete povišicu plate i nateraću m og m uŀa da vam iz K lasne lutrije da hiljadu dinara na privredne ciljeve.

ANKA: Ala bi to lepo bilo!

Ћ IV K A : A šta m islite, hoće li on da natrĀi?

A N K A : P a ne znam , ali znate kako se kaŀe: svi su m uški jednaki.

Ț I V K A : P a dabom e!

A N K A : S am o, m olim vas lepo, kađite vi m eni da znam šta vi zahtevate od m ene, šta ja treba da radim , dokle sm em ići?

Ț I V K A : Idite dokle hoćete, što se m ene tiće. Z a m ene je glav n o d a v i n am am ite m o g a zeta u v ašu so b u i d a g a ja kod vas zatečem .

A N K A : D a ga zatećete? Ju, gospoĆo, al' ja tu m nogo reskiram.

Ț I V K A : Š ta reskirate kog Ćavola?

A N K A : K ako da ne, zaboga. Izaći će posle da sam ja kriva i sve će se na m ene srućiti.

Ț I V K A : To ne brinite vi, to je moja briga.

A N K A : A ništa više ne trađite, sam o da doĆe u m oju sobu?

Ț I V K A : O no, dobro bi bilo ako bi m ogli da udesite da skine kaput, da ga zatečem bez kaputa.

ANKA: Samo kaput?

Ț I V K A : P a nego šta još?

ANKA: Pa to je bar lako, nalo ťiću p eć.

Ț I V K A : Z ar sad, aprila m eseca?

A N K A : B aš zato! D akle, ništa ne trađite nego da doĆe u m oju sobu i da svuće kaput?

Ț I V K A : T o je dovoljno za m ene.

A N K A : A l' još jedanput da vas zam olim , gospoĆo, da ne ispadne posle kao da sam ja preotim ala m uđa m ladoj gospoĆi, pa na m eni da se skrhaju kola.

Ț I V K A : A m a, kazala sam vam , ne brinite.

A N K A : A ko se m lada gospoĆa naljuti na m ene?

Ț I V K A : U ovoj kući jedino ja im am prava da se ljutim i niko drugi.

A N K A : P a dobro, najzad, ako je vaša volja...

Ț I V K A : A nadate li se da ćete uspeti?

A N K A : B ođe m oj, ne bih vam to m ogla unapred reći.

N adam se, jer, znate kako je, ljudi lakše popuštaju no ťenske.

Ț I V K A : S am o, razum e se, sve to m orate tako učiniti da se ne prim eti da je nam erno. I još nešto: potrebno je što pre, što je m oguće pre.

A N K A : R aćunajte na m ene, gospoĆo, što god m ogu učiniću.

Ț I V K A : E . 'ajde, boga vam , pa m i javite.

A N K A : H oću, gospoĀo! (*odlazi*) Ť I V K A , V A S A Ť I V K A (*zadovoljno seda u fotelju*).

U J K A V A S A (*dolazi spolja*): D o b a r d a n , Ť i v k a .

Ť I V K A : O , t o s i t i , V a s o , o t k u d t i ?

V A S A : K a k o o t k u d j a ? P a k o ć e d a t i d o Ā e a k o n e ć u j a ?

B a š s a d u z p u t s r e t n e m g o s p a V i d u , p r i j a - D r a g i n u s v e k r v u , p a m i v e l i : » A š t o s t e s e v i t a k o p o n e l i , g o s p o d i n e V a s o , z a t o v a l j d a š t o s t e m i n i s t a r s k a f a m i l i j a ! «

Ť I V K A : A š t a i m a š t i d a s e p o n e s e š ?

V A S A : E , p a k a k o š t a i m a m ! U j a k s a m t i , n a j b l i ť i s a m t i , p a d a b o m e i m e n e z b o g t e b e Ā e s t v u j u . Z n a š l i , Ť i v k a , s e d i m o t a k o u k a f a n i , p a j a u s t a n e m p a k a ť e m : » O d o h j a m a l o d o m o j e s e s t r i Ā i n e , m i n i s t a r k e , n a j e d n u k a f u ! « A o n i o k o s t o l a s v i s k i d a j u k a p u . » 3 b o g o m , g o s p o d i n -

V a s o ! « — » P r i j a t n o , g o s p o d i n - V a s o ! « — H o ć e m o l i s e v i d e t i s u t r a , g o s p o d i n - V a s o ? « A m e n i , p r a v o d a t i k a ť e m , m i l o i o n a k o p r i j a t n o m i k a o d a m e n e k o g o l i c a p o t r b u h u .

Ť I V K A : P a j e s t , m o ť e d a b u d e p r i j a t n o ! V A S A : A m a , o t k a d j a Ā e k a m d a n e k o i z n a š e f a m i l i j e o n a k o . . . k a k o d a k a ť e m . . . d a o d s k o Ā i , b r a t e , d a s e Ā u j e , d a s e v i d i i d a s e p r o s l a v i . Z a r t o l i k a f a m i l i j a p a n i k o , g d e b i t o b i l o ! M i s l i o s a m p r e d a Ā e o d s k o Ā i t i J o v a p o p - A r s i n . B i o j e b i s t r o d e t e i i m a o j e o n a k o n e Ā e g g o s p o d s k o g n a s e b i . I s e ć a m s e b a š , u v e k s a m g o v o r i o : » O v a j Ā e n a š J o v a d a l e k o d a d o t e r a ! «

A l i o n , s t o , o d e n a r o b i j u . — P a o n d a p o l a g a l i s m o v e l i k e p a d e i n a H r i s t i n u , t e t k a - D a c i n u . B i l a j e l e p a i n e k a k o r o Ā e n a z a v e l i k u g o s p o Ā u . I l e p o j e u Ā i l a š k o l e , a l i — p o m e t e s e n e k a k o . D e v e t i j o j m e s e c p a o b a š u v r e m e k a d j e t r e b a l a d a p o l a ť e m a t u r u . I p o s l e t o g a g o t o v o d a d i g n e m r u k e , k a d j e d n o g d a n a t i o d s k o Ā i i u s k o Ā i u m i n i s t a r k e .

A l a l j o j v e r a , Ť i v k i , r e k o s a m m o j o j K a t i . K a ť e m j a d a n e k o i z n a š e f a m i l i j e m o r a d a o d e v i s o k o .

Ť I V K A : P a j e s t e , s a m o n e v i d i m š t a i m a o d t o g a f a m i l i j a š t o s a m j a m i n i s t a r k a ?

V A S A : B o ť e , Ť i v k a , k a k o t o g o v o r i š ; p a z a r t i n e m i s l i š m a l o d a p o g l e d a š i n a s v o j u f a m i l i j u ?

Ť I V K A : K a k o d a p o g l e d a m ?

V A S A : T ako, da je zbrineš! P a zašto si postala ministarka, ako nećeš svoju fam iliju da zbrineš? N ije da kačem da je to neka velika briga i da se ne m ože. N ikoga nem aš koji bi m ogao biti državni savetnik, ili vladika, ili tako nešto; nego sve tako nešto, sitne želje, sitni zahtevi, pa je prav o, T ivka, da ih zbrineš.

T I V K A : T am an, gde ću ja toliko njih zbrinuti!

V A S A : N em oj tako, T ivka, slušaj ti m ene što ti kačem .

Jer upam ti ovo: niko te na svetu ko m ože tako ocrniti kao fam ilija; niko te na svetu ne m ože nagrditi i olajati kao što m ože fam ilija. K aču: opasno je kad koga dočepaju novine; more kakve novine, nisu one ni izdaleka tako opasne kao fam ilija. Z ato, znaš, bolje je dobro sa familijom. Pa, naposletku, i red je. Svaki ministar zbrine najpre svoju fam iliju, pa tek onda državu. P a, naposletk u, i preča m u je fam ilija od države.

T I V K A : A m a, zar ti m isliš, boga ti, da ja celu našu familiju uzmem na vrat?

VASA (*vadi jednu cedulju*): P a i n em a n as b aš tak o m nogo. E vo, ja sam napravio i spisak, pa nem a nas više od devetnaest.

T I V K A : K akvih devetnaest, pobogu, V aso, pa to čitava vojska! Koga si, boga ti, sve upisao?

VASA: (*čita*): Tetka Savka.

T I V K A : E , već ta tetka S avka, pozajm ila m i dvesta dinara pa m i se ovde popela. V ratiću joj tih dvesta dinara, pa eto, to je dosta za nju učinjeno.

VASA (*čita*): Prija Soja.

T I V K A : N ju briši. O na je rekla za m ene da sam alapača.

V A S A : P a nem oj tako, T ivka; to je rekla pre, dok nisi bila m inistarka, a sad, evo ja te uveravam , ne bi tako nešto za tiva boga kazala. A posle i nem oj tako da m eriš reči u familiji. Eto i ti si za mene pre rekla da sam kafanski klupoder i lopuža, al' vidiš — ja to nisam primio k srcu.

N isam ti, istina, zbog toga dolazio u kuću, ali čim si postala m inistarka, ja sam prvi dojurio da ti čestitam .

T I V K A : A koga si još zapisao?

VASA: Tetka Daca i n jen a ćerk a H ristin a.

T I V K A : Je l' ona što je položila m aturu?

VASA: Jeste.

Ț I V K A : P a šta ona hoće? P oloţila je ispit, pa neka joj je na zdravlje.

V A S A (*ćita*): Jova Pop Arsin.

Ț I V K A : T o je onaj s robije?

V A S A: Jeste. (*ćita*) P era K alen ić.

Ț I V K A : K o ti je to opet?

V A S A : Ja ga ne poznajem , ali on kaţe da nam je rod...

Ț I V K A (*ponavlja u sebi*): P era K alenić? P ravo da ti kaţem , nikad nisam ćula da nam je neki P era K alenić rod.

V A S A : N i ja Ț ivka, ali on veli: »Ujka-V aso, m i sm o rod.«

Ț I V K A : A m a, je l' to rod otkako sam ministarka, ili je i ranije bio?

V A S A : N ikad ga ranije nisam ni ćuo ni video.

Ț I V K A : P a dobro, ujka-V aso, šta ti hoćeš sad sa tim spiskom?

V A S A : P a da ih prim iš, Ț ivka.

Ț I V K A : K oga?

V A S A : P a fam iliju. D a ih prim iš da ti svaki kaţe svoju ţelju i da vidim o šta m oţe da se ućini. S vi se ţale kako su ti dolazili pa nećeš da ih prim iš.

Ț I V K A : A m a, zar ceo taj spisak da prim im ? P a to m i treba deset dana samo na to, a imam toliko posla da nem am kad ni ćestito da rućam .

V A S A: A trebalo bi da ih p rim iš. A k o n e m o ųe d ru k će, a ja, ako hoćeš, da ih skupim , pa sve najedanput da ih prim iš. E to to ako hoćeš?

Ț I V K A : P a to bi još i m oglo. S am o da se oni ne naću uvrećeni što ću tako u gom ili da ih prim im ?

V A S A : A m a, reći ću ja njim a: zasad ne m oţe drukćije. A ti ćeš docnije, dok odujm i navala, da ih prizoveš koj' put.

Ț I V K A : P a eto, nek doću sutra po podne.

V A S A : D obro, sutra! E baš ti hvala, Ț ivka. N e m ogu pa m iru da proćem od njih. Z naš, ja sam ti kao najbliţi, pa oni sve m ene: Š ta je, ujka-Vaso, zar se Ț ivki ne m oţe ni prići? O kupili m e kao da sam ja m inistarka. O doh, evo iz ovih stopa, da ih sve obićem p da im urećem sastanak.

Dakle, tako neka bude, za sutra?

Ț I V K A : Jeste! ...

V A S A : T o je najbolje. Iskupiću ih ja sve, celu fam iliju, pa ti učini sve što m ožeš, a ako ne m ožeš, a ti obećaj: znaš kako je, i obećanje je koj put dosta. E , 'ajde pozdravi D aru i zeta. D o viČenja! (*ode*)

XI

Ť IV K A , N I N K O V I Ć

ANKA (*p o š t o j e V a s a o t i š a o , u n o s i k a r t u*).

Ť IV K A (*č i t a*): A , g o s p o d i n N i n k o v i ć ? N e k a i z v o l i .

ANKA (*p r o p u š t a N i n k o v i ć a , a o n a s e p o v l a č i*).

N I N K O V I Ć (*i s p e g l a n , i z b r i j a n , n a p u d r o v a n ; n a n o g a m a b e l e k a m a š n e , n a r u k a m a r u k a v i c e , u r u p i o d k a p u t a c v e t*): Ljubim ruke, milostiva! (*l j u b i j o j r u k u*) Bio sam slobodan, na vaš poziv...

Ť IV K A : B a š v a m h v a l a ! I z v o l i t e s e d i t e ! J a s a m v a s u z n e m i r i l a . . .

N I N K O V I Ć : V e l i k a č a s t z a m e n e !

Ť IV K A : H t e l a s a m d a v a s z a m o l i m z a j e d n u u s l u g u .

N I N K O V I Ć : N a m e n e m o ť e t e , g o s p o Ć o , . s a p o u z d a n j e m r a č u n a t i . Ť e s v i t u t a f e a v o t r d i s p o z i s i o n !

Ť IV K A : K a ť u d a v i z n a t e s v a p r a v i l a . . . k a k o d a k a ť e m . . .

N I N K O V I Ć : P r a v i l a o t m e n o g d r u š t v a ; I b o n t o n d i g r a n m o n d . O g o s p o Ć o , o t m e n o s t , t o j e g o t o v o a t m o s f e r a b e z k o j e j a n i s a m k a d a r d a d i š e m ; o t m e n o s t j e m o j a p r i r o d a .

Ť IV K A : P a , z n a t e , j a s a m o b a v e z n a d a p r i m a m . M i s l i m , z n a t e , d a s t u p i m u v e z e i s a o v d a š n j i m s t r a n i m p o s l a n i c i m a , p a b i h ť e l e l a d a u v e d e m u m o j u k u ć u o t m e n o s t .

N I N K O V I Ć : T o j e l e p o o d v a s i , v e r u j t e , d o b r o s t e u č i n i l i š t o s t e s e m e n i o b r a t i l i .

Ť IV K A : P a , k a z a l i s u m i .

N I N K O V I Ć : G o s p o Ć a D r a g a , d o k j e b i l a m i n i s t a r k a , n i j e h t e l a n i n a j o b i ć n i j i k o r a k d a u č i n i d o k s e s a m n o m n e p o s a v e t u j e . J a s a m j o j p r a v i o j e l o v n i k z a v e ć e r e , m e n i d e d i n e , p o m o j e m j e u k u s u n a m e s t i l a s v o j b u d o a r , j a s a m j o j u r e č i v a o ť u r e v e , j a j o j b i r a o t o a l e t e . J a i m a m , z n a t e , j e d a n n a r o č i t o p r e f i n j e n u k u s . E p g u p a r f e .

Ť IV K A : G l e ' t e , m o l i m v a s , a j a b a š s a d m i s l i m d a p r a v i m j e d n u v e ć e r n j u h a l j i n u .

N I N K O V I Ć (*p o s m a t r a j e z n a l a č k i*): G r i s n a l e , b e l o g r a o , k o j e p r e l i v a u p l a v i l o v e d r o g a n e b a , k r e p d e š i n , s a n e š t o m a l o r u ť i ć a s t o g a m o ť d a s a m o o p e r v a ť e n i r u k a v i r e v e r i l i m o ť d a d ť e p o v i u t o n u . . . N e z n a m , v i d e ć e m o . . . T e k p o t r e b n o j e n e š t o r a d i n i j a n s i r a n j a . . .

Ť IV K A : I ć i ć e m o z a j e d n o k o d m o j e k r o j a č i c e .

N I N K O V I Ć : V rlo rado!

Ţ I V K A : A šta m i još preporučujete kao otm enost.

N I N K O V I Ć : O h, da... to je glavno — se la šoz prensipal.

Ţ I V K A : B aš sam dan as namestila zlatan zub.

N I N K O V I Ć : T o ste dobro učinili, to je šik i daje šarm osmehu.

Ţ I V K A : Izvolite vi m eni sam o reći što je otm eno i šta bi trebalo još učiniti. S ve ću ja to učiniti.

N I N K O V I Ć : Z nate li koju igru na kartam a?

Ţ I V K A : Z nam ŷandara.

N I N K O V I Ć : A h ! ... V i m o rate n au ĉiti b rid ŷ.

Ţ I V K A : Š ta da nauĉim ?

N I N K O V I Ć : B rid ŷ. B ez brid ŷa se ne da zam isliti otm ena dam a. N aroĉito vi im ate nam eru da prizivate i diplom atski kor, a diplom atski kor bez brid ŷa, to nije diplom atski kor.

Ţ I V K A : (*kobajagi ubeĐena*): Pa, da!

N I N K O V I Ć : G ospoĆa, razum e se, puši?

Ţ I V K A : T am an! N e m ogu ĉak ni dim da trpim .

N I N K O V I Ć : I to, gospoĆo, m orate nauĉiti, jer bez cigarete se ne da ni zamisliti otm ena dama.

Ţ I V K A : Juh, bojim se ugušiću se od kašlja.

N I N K O V I Ć : Z nate kako je: otm enosti radi ĉovek m ora pogdešta i da podnese. N obles obli ŷ. I još nešto, gospoĆo, ako mi dozvolite samo da vas pitam?

Ţ I V K A : Je l' to opet zbog otm enosti?

N I N K O V I Ć : D a, gospoĆo, sam o, pitanje je... kako da ka ŷem ... vi m i, je l' ts, nećete zam eriti, pitanje je vrlo delikatno. In kestion tu ta fe diskret?

Ţ I V K A : M olim !

N I N K O V I Ć : I m a li gospoĆa ljubavnika?

Ţ I V K A (*iznenaĐena i uvreĐena*): Kako? Ja, pa za kakvu vi m ene dr ŷite?

N I N K O V I Ć : Ja sam vam unapred rekao da je pitanje vrlo delikatno, ali, ako ŷelite da budete otm ena dam a, in fam di mond, vi morate imati ljubavnika.

Ţ I V K A : A li ja sam poštena ŷena, gospodine!

N I N K O V I Ć : E kselan! P a to je baš ono što je interesantno, jer kad n ep o šten a ŷen a im a lju b av n ik a, to n ije v iše interesantno.

Ť IV K A : N o, sam o m i još to treba.

N I N K O V I Ć : Ja vas uveravam , gospoĀo, da sam o tako m oĀete biti otm ena dam a, dam a od poloĀaja, in fam di m ond, ako igrate bridĀ, ako pušite, i ako im ate ljubavnika...

Ť IV K A : Ju, teško m eni! 'A jde za taj bridĀ i za to pušenje kako-tako, ali za toga ljubavnika...

N I N K O V I Ć : P itali ste m e i ja sam sm atrao za duĀnost da budem iskren i da vam kaĀem . R azum e se, vaša je stvar kako Āete postupiti. M oĀete vi biti m inistarka i bez bridĀa i bez cigarete i bez ljubavnika i uopšte bez otm enosti.

Ť IV K A : P a dobro, a gospoĀa D raga je l' ona igrala bridĀ?

N I N K O V I Ć : R azum e se! N auĀila je!

Ť IV K A : I pušila je?

N I N K O V I Ć : R azum e se.

Ť IV K A : I... ono?...

N I N K O V I Ć : D a, gospoĀo, da, im ala je ljubav nika.

Ť IV K A (*zabavljajući se, vrlo radozno*): A ko je to bio?

N I N K O V I Ć : Ja.

Ť IV K A : V i? A je l' gospa N ata bila otm ena?

N I N K O V I Ć : Još kako!

Ť IV K A : A ko je bio njen?

N I N K O V I Ć : O pet ja.

Ť IV K A : P a, kako to.... vi onako redom ?

N I N K O V I Ć : Ā im kabinet da ostavku i ja dam ostavku.

Ť IV K A : A vi ste sam o dok je osoba na vladi?

N I N K O V I Ć : P a da, gospoĀo! D ok je gospoĀa m inistarka na vladi, ona m ora biti otm ena; Āim nije više na vladi, ne mora biti otm ena.

Ť IV K A : P ravo da vam kaĀem , to m i nikako ne ide u glavu.

N I N K O V I Ć : M eĀutim , ništa lakše od toga. O d svega što sam vam kazao, bridĀ je najteĀi. Jer šta je pušenje — iskašljete se m alo pa gotova stvar, a šta je ljubavnik — iskom prom itujete se m alo pa gotova stvar, ali bridĀ je, verujte, vrlo teška i kom plikovana igra. E n Āe kompliks, me tre distange.

Ť IV K A : A li ja bih, gospodine, Āelela da ostanem poštena Āena.

N I N K O V I Ć : P a ostanite, ko vam to brani!

Ț IV K A : K ako to »pa ostanite«, a ovam o bridȚ? Z ar da igram bridȚ, pa da ostanem poštena?

N IN K O V IĆ : Z ašto ne?

Ț IV K A A m a, nije bridȚ. N isam to htela da kaȥem , nego m i se, pravo da vam kaȥem , uz m utalo u glavi pa već ne znam šta govorim ! N e ide to m eni u glavu što vi kaȥete, pa eto ti!

N IN K O V IĆ : V idite, gospoĆo, tu nije glavno im ati ljubavnika radi sebe, već radi sveta. Potrebno je da se kom pro m itujete, ako hoćete da budete otm ena dam a.

Voala, sa se l prensip fopdamental!

Ț IV K A : A li, kako vi to m islite da se kom pro m itujem ?

N IN K O V IĆ : P otrebno je već na prvom e, najskorijem ȥuru, bilo kod ove ili one dam e, da postanete p redmet razgovora. D a jedna dam a, recim o, diskretno šapne onoj do sebe: »K o bi to rekao za gospoĆu Ț ivku?« — »Š ta zaboga?« — da zapita druga dam a. »N everovatno« — da odgovori ona prva — » ali sam p o u zd an o ću la... zam islite gospoĆa Ț ivka preotela je gospodina N inkovića od gospoĆe N atalije!«

Ț IV K A : P a jes', tako će da se šapuće.

N IN K O V IĆ : A li, vrlo je verovatno, gospoĆo, da će biti i takvih koji će vas braniti. »O h, ja to ne verujem , to nije m oguće, ja poznajem gospa-Ț ivku, nije ona takva!« E

vidite, tim a što b rane valja zapušiti usta.

Ț IV K A : K ako? Z apušiti onim a koji m e brane?

N IN K O V IĆ : R azum e se! N jim a treba zapušiti usta. R eći ćete: kako? V rlo prosto i jednostavno. D 'in m anner bjei sem pl! V i m orate uloȥiti sav svoj trud kod m oga m inistra da mi da klasu, da mi što p re d a k lasu . Istin a, m o j m in istar će vam kazati: pa on je dobio klasu pre dva m eseca, ali vi mu recite: to je bilo pod starom vladom, a potrebno je i pod ovom da dobije klasu. R eći ćete: a zašto? Z ato, gospoĆo, što bi to najbolje zapušilo usta onim a koji bi pokušali da vas brane, a kad njim a jedanput zapušite usta, onda će se šaputati na sve strane.

Ț IV K A : P a je l' to sam o da se šapuće i ništa više?

N IN K O V IĆ : S e sa! T o je sasvim dovoljno! S e sifizan!

Ț IV K A (*razm išlja*): — A ko je sam o da se šapuće!... A je l' te, molim vas, to je onako, samo za svet da budem nepoštena a za

sebe da budem poštena?

N I N K O V I Ć : Z a što ne? M ože i tako? S a va osi.

Ť I V K A : Ć udnovata ta otm enost! B iva da su ťene za svet poštene a za sebe nepoštene, a ovo sasvim naopako! P a dobro je l' vi i moj ljubavnik da budete?

N I N K O V I Ć : T o je, gospoĀo, stvar vašeg ukusa, stvar vaših... kako da se izrazim , in kestion d vo santim an entim!... Samo, ako me pitate za savet, bolje vam je uzeti nekoga koji je ispracticiran.

Ť I V K A : A m a, kako ispracticiran ?

N I N K O V I Ć : P a, recim o, ja znam već sve načine da vas vrlo brzo kompromitujem; pa onda ja znam toliko stvar da razvijem i da joj dam jednu naročitu form u, in form spesial, da na kraju krajeva i vi sam i počnete o sebi rĀavo da mislite i najzad — e sa se la šo z p ren sip al — Āim kabinet da ostavku, ja u m em da pojm im da m i je dužnost da i ja dam ostavku. U ostalom , m ožete se raspitati o m eni, pa Āete, u to sam uveren, dobiti sam o najpovoljnije informacije.

Ť I V K A : O , ljudi, šta m e snaĀe! D a sam juĀe u m rla, to ne bi' d an as d o ťiv ela.

N I N K O V I Ć : D a, ali da ste juĀe um rli, vi ne bi danas bili gospoĀa m inistarka.

Ť I V K A : I to je istina! (*posle razm išljanja*) Pa dobro, kako vi to mislite?

N I N K O V I Ć : B ože m oj, stvar je vrlo prosta. S e sem pl kom tu! Š to se tiĀe bridĥa, tu se m orate veĥbati; što se tiĀe pušenja, i tu se m orate veĥbati, a što se tiĀe ljubavnika, tu nem ate šta da se veĥbate.

Ť I V K A : A m a, kako vi m eni »nem am šta da se veĥbam «?

M eni to izgleda kao da vi nešto ružno m islite.

N I N K O V I Ć : N ajbolje bi videli, gospoĀo, kako ja mislim sve to da izvedem ako odm ah preĀem o na stvar.

Ť I V K A (*prestrašeno*): Na koju stvar?

N I N K O V I Ć : E vo kako m islim : bridĥ, na prim er, m ožete od sutra početi da učite. Š to se tiĀe pušenja, m ožete se sad već odm ah posluĥiti. (*vadi tabakeru i nudi joj*) A što se tiĀe ljubavnika, i tu...

Ť I V K A : I tu se m ogu odm ah posluĥiti. A m a, vi m eni nešto m nogo uvijate, pa Āe na kraju krajeva da ispadne kao da sam ja nepoštena ťena.

N I N K O V I Ć : P ardon, m il foa pardon! Ja ne prelazim granicu saveta koje sam dužan dati vam , ako vi još uvek na njih polažete. A ko u tim savetima ima nešto neugodnog za vas, ja sam gotov da reteriram . V i ste želeli da vas upoznam sa pravilima otmenosti...

Ť I V K A : P a jeste... vidim i sam a, niste vi krivi; sam o znate kako je...

N I N K O V I Ć (*dižući se*): Mogu li sm atrati, gospoĀo, da su dalji m oji saveti izlišni?

Ť I V K A : A m a, čekajte, de! V idim ja da to m ora da bude, nije da ne vidim, ali znate kako je... nije to lako baciti obraz pod noge.

N I N K O V I Ć : K ako god vi želite?

Ť I V K A : D obro. 'A jde od sutra, recim o, da počnem o bridž da učim o. A za cigaretu, eto, dajte m i. (*uzme je i stavlja na sto*)

N I N K O V I Ć (*odmah nudi*): Molim!

Ť I V K A : A za ono... je l' ne m ože to m alko počeka.?

N I N K O V I Ć : A ko nem ate hrabrosti, najbolje je i ne m isliti na to.

Ť I V K A : O , brate!... N aposletku šta ću m u, kad m ora da bude, neka bude! Eto, smatrajte da ste od danas uvedeni u dužnost.

N I N K O V I Ć : K akvu dužnost?

Ť I V K A : P a... to.... kao ljubavnik.

N I N K O V I Ć : M olim . (*ljubi joj nežno ruku*) Uveravam vas da ćete bita zadovoljni.

Ť I V K A : P a sad već kako m u bog da. K ad je otm eno, nek je otmeno!

N I N K O V I Ć : Još jedno pitanje. Ť elite li da vam pišem ljubavna pisma ili ne?

Ť I V K A : K akva ljubavna pism a?

N I N K O V I Ć : P a tako. Im a gospoĀa kojim a to čini naročito zadovoljstvo da svak i d an d o b iju m alo , ru žičasto p isam ce puno ljubkih reči.

Ť I V K A : E to ti sad! N ikad ja to u životu nisam dobila.

N I N K O V I Ć : S e kom vu vule. K ako želite, ja stojim na raspoloženju.

Ť I V K A : N apišite m i baš jedno da vidim kako je to, pa ako m i se dopadne, ja ću v am naručiti još nekoliko.

N I N K O V I Ć : M olim . Ć im stignem u kancelariju. Z a deset minuta imate ljubavno pismo. (*h o će d a p o Ā e*) A sad , v ašu

ručicu, draga prijateljice! (*poljubi joj ruku*) M a ašer am i!
(*polazi i sa vrata baca joj poljubac*) Pa-pa! Pa-pa!...

XII

Ť IVKA, ANKA

Ť IV K A (*ostaje zaprepašćena i glada glupo čas na vrata na koja je N inković otišao a čas u publiku, kao da bi htela reći: »V idite li vi šta ovo m ene snaĐe?«*) ANKA (*d o la zi sp o lja ; o n a je o b u kla d ru g u , lep šu haljinu*): G ospoĆa je sam a?

Ť IV K A : P a jeste sama...

A N K A : V i, gospoĆo, izgledate tako nešto zbunjeni...
preplašeni, šta li?

Ť IV K A : Jeste, preplašila sam se... Đ avo će m e znati .šta mi je. Nije to laka stvar, Anka, biti ministarka! Nisam ni ja znala da je to tako teško. Idem da prilegnem , da se odmorim, jer mi se zavrtela glava. (*p o la zeći*) A v i b aš ništa?

A N K A : E vo vidite, obukla sam čak i drugu haljinu.

Ť IV K A (*okrene se ka sobnim vratima*): Pa-pa! Pa-pa!

XIII

ANKA . Č E D A ANKA (*gleda za njom iznenada* *Đena*, za tim prilaži o gleda lu i kvaseći prste na usnama, doteruje obrve i udešava frizuru).

Č E D A (*dolazi spolja*): E , a šta vi tu na ogledalu radite?

ANKA (*koketno*): Pa, doterujem se, gospodine!

Č E D A : E ako, ako!

ANKA: Pa, zaboga, mlada sam, treba valjda i ja da se kome dopadnem?

Č E D A : Razume se!

ANKA : Gospodin, na primer, nije nikad ni obratio pažnju na mene.

Č E D A : A ma, šta ja imam da obratim ! pažnju na vas?

ANKA : B ote m o j , pa m uško ste!

Č E D A : Z nam ja da sam m uško, sam o...

ANKA : A znate već kako se kažu: m uški su svi jednaki.

Č E D A : T ako je, A nka, samo vi morate znati da sam ja čestit čovek.

ANKA : P a meni su ti čestiti ljudi najviše i dosadili u životu.

Č E D A : T o vam verujem . A l' ja, znate, nisam baš potpuno čestit.

ANKA (*vrlo koketno*): To bi' i ja rekla. (*podmeće mu se*) **Č E D A** : H m ! H m ! (*pomiluje je*) Vi ste, A nka, danas nešto neobično raspoloženi prema meni.

ANKA: Sanjala sam vas, jaoj, da znate kako sam vas lepo sanjala!

Č E D A : Z nate šta, A nka, vi ćete m i taj san docnije ispričati, sad sam m o m entalno u takvim prilikama da m i je java preča od snova. N ego , deder vi, dušo m oja, vidite je li tu gdegod m oja žena. H teo bih da razgovaram s njom .

ANKA : H oću, sam o, je l' te, pristaćete da vam ispričam san?

Č E D A : R azume se!

ANKA (*polazeći*): Verujte, vrlo je interesantan san. (*ode*)

XIV

Č E D A , D A R A Č E D A (*gleda za njom*): Hm!

D A R A (*dolazi*): Gde si, boga ti?

Č E D A : Ja? K od advokata.

D A R A : Š ta ćeš kod advokata?

Č E D A : Išao sam da ga pitam : postoji li kakav zakon po kom e se udate žene m ogu udavati!

D A R A : T o nisi m orao da pitaš.

Č E D A : K ako nisam m orao? Z ar tebi ništa nije sao pštila tvoja majka?

D A R A : Jeste, pa šta?

Č E D A : I je l' ti kazala da treba da postaneš gospoĀa Nnkaraguovica?

D A R A : Z ar ti, boga ti, uzim aš tu stvar tako ozbiljno?

Č E D A : P a kako da je ne uzim am ozbiljno kad će taj N ikaragua doći sutra da te gleda?

D A R A : M ože on m ene gledati koliko hoće, pitanje je hoću li ja njega gledati.

Č E D A : P a dobro, šta si ti kazala m ajci kad ti je govorila o udaji?

D A R A : R ekla sam joj da sam udata, da im am m uđa, i da ga ne m islim napuštati.

Č E D A : A šta ćeš da kažeš njem u?

D A R A : K ome njemu?

Č E D A : P a N ikaragui?

D A R A : R eći ću m u isto.

Č E D A : S asvim ! O na to m isli tako, ako je m inistarka, pa da izdaje naredbe: da se m oj zet razreši od dosadašnje dužnosti zeta i uputa na rad. Đ avo bi je znao gde bi m e na rad uputila. O na m isli to m ože tako: da smenjuje zetove i postavlja. E pa, brate, ne ide to tako!

D A R A : Ja nikako još ne m ogu da verujem da ona to ozbiljno misli.

Č E D A : A m a, ozbiljno, kad ti kažem . P rovodadžija je već svršio sa m ladoženjom , sve je ureĀeno! A znaš li, m olim te, ko joj je p ro v o d d ųija?

D A R A : Ne znam!

Ĉ E D A : Z ubni lekar, onaj što joj je nam eštao zlatan zub. I to tako ona ode kod zubnoga lekara, sedne u onu gvozdenu fotelju: »M olim lepo, ja sam došla da m i prom enite zub p da m i prom enite zeta!« H vala lepo! I ako ona počne tako, m ože još doći zubnom e lekaru i reći: ja sam znate došla da m i plo m birate zeta.

D A R A : B ože, Ĉ edo, šta govoriš koješta!

Ĉ E D A : A m a, m ože, brate, sve je ona kadra! V idiš da je sasvim izgubila pamet otkako je ministarka.

D A R A : N e m ože ona ništa kad ja neću.

Ĉ E D A : A ti si sigurna za sebe, je li?

D A R A : S ve dotle dok se ne bih uverila da m e varaš.

Ĉ E D A : Ja? O tkud ti sad to?

D A R A : M ajka m i je kazala da će m e uveriti.

Ĉ E D A : E to, eto, kažem ja da će opa m ene još da plom bira. K ažem ja tebi, a ti m n ne veruješ.

XV

MOMAK iz MINISTARSTVA, PREDAŠNJI MOMAK

: Jedno pismo za gospođu Popovićku, ministarku.

ČEDA (*nemarno*): Dajte ovamo.

MOMAK: Narečeno mi je da pismo predam gospođi u ruke.

DARA: Onda idem da pošljem majku.

ČEDA: A ja ću se radije skloniti da se ne sretnem o više.

DARA (*ode levo*).

ČEDA (*ode desno*).

XVI

Ť I V K A , M O M A K

Ť I V K A (*posle vrlo kratke pauze*): Za mene pismo?

M O M A K : D a, gospoĀo, od sekretara gospodina N inkovića.

Ť I V K A (*prijatno iznenaĀena*): Ah! (*uzima malo ruŤiĀasto pismo i m iriše ga, te joj se zadovoljstvo izraŤava na licu*) Hvala!

M O M A K (*pokloni se i odlazi*).

XVII

ŤIVKA, ZATIM SVI UKUĆANI ŤIVKA (Najpre se slatko i detinjasto smeje, otvori pismo, seda u fotelju da ga čita, ali se u tom trenutku seti i ode do stola te uzima onu cigaretu koju je ostavila kad ju je uzela od N inkovića. Seda ponovo u fotelju, pripaljuje cigaretu i počne čitati pismo držeći ovo u levoj, a cigaretu u desnoj ruci. Posle prvoga dima, koji je povukla, zakašlje se strahovito, tako da sviče celu kuću, iz raznih vrata sa raznih strana dojure Dara, Čeda, Raka, Anka, i svi se skupe oko nje da je povrate od kašlja. Dara je uhvati za desnu ruku, u kojoj je cigareta, a Čeda za levu, u kojoj je pismo. Anka je lupa po leđima, a Raka joj silom naliva čašu vode u usta. Čeda, držeći njenu levu ruku, u kojoj je pismo, prilazi i čita pismo ne vodeći računa o nevolji Ťivkinjoj. Prilikom čitanja na njegovom se licu ocrta pakost i zadovoljstvo).

Zavesa

ČINTREĆI Ista osoba kao i u prethodnom činu.

I

PERA, ANKA

PERA (*sto ji ko d vra ta iz ko jih je d o ša o sp o lja , sa šeširo m u ruci, očekujući A nku, koja je otišla u levu sobu da ga prijavi*).

ANKA (*dolazi posle izvesne pauze*): G o sp o Ć a m in istark a je jako zauzeta ps glože da vas prim i.

PERA: Hvala lepo, ljubim ruk e g o sp o Ć i m in istark i.

Uostalom, nije ni potrebno da gubi svoje dragoceno vreme zbog m ene. B udite sam o dobri pa recite gospoĀi ministarki da sam ja hteo umoliti samo to da me ne zaboravi.

A N K A : R eć i ću, gospodine.

PERA: Vi znate moje ime?

ANKA: Da: gospodin Pera, pisar.

P E R A : N e sam o P era pisar, već recite: P era pisar iz administrativnog odeljenja.

A N K A : R eć i ću tako.

PERA: Molim vas, tako recite. Zbogom! (*Odlazi*)

II

ANKA, UJKA VASA ANKA (*odlazi odmah na ogledalo*).

U J K A V A S A : Dobar dan. Je li gospoĀa kod kuće?

ANKA: Jeste.

V A S A : U ostalom , za mene je vaŹnije da li je zet Āeda kod kuće. Imam s njim da svršim jedan posao, po naredbi gospoĀinoj.

A N K A : Gle, a i ja imam s njim da svršim jedan posao po naredbi gospoĀinoj.

VASA: Pa valjda nije i tebi i meni poverila jedno isto?

A N K A : Je l' treba da svuĀe kaput?

VASA: Ko?

ANKA: Gospodin zet.

VASA: Kakav kaput, brate?

ANKA: Onda je to druga stvar koju vi imate.

V A S A : A je li on kod kuće?

ANKA: Jeste!

VASA: Zovni ga, molim te!

ANKA: Odmah! (*ode*)

III

V A S A . Č E D A VASA (*vidi na stolu kutiju sa cigaretama, vadi i trpa u svoju tabakeru*).

Č E D A : Dobar dan, ujače! Zvali ste me?

V A S A : Da, imam s tobom vađan razgovor.

Č E D A : Je li to vi kao izaslanik gospođe ministarke?

VASA: Nije kao izaslanik, nego kao ujak. Zar joj nisam ujak?

Č E D A : Jeste!

VASA: E pa?

Č E D A : Šta je to, dakle, vađno što, u ime vaše sestričine, imate da razgovarate sa mnom?

V A S A : Tebi je poznato već šta nam erava Tivka sa Drom . Moraš i sam priznati majka je, a ima to jedno žensko dete, pa mora misliti na to kako će da je zbrine.

Č E D A : Kako da je zbrine?

V A S A : Pa tako, da je zbrine. Ti vidiš i sam, pametan si čovek. Dora nije više dete, prešla je, otkada, dvadesetu godinu pa vreme je da se misli na njenu udaju.

Č E D A : Ama, kakva udaja, pobogu, čoveče! Pa zar nije ona već dve godine udata za mene?

V A S A : Jeste, ne kađem da nije. Vidiš, ja sam takav karakter da nikad neću reći da nije ono što jeste. Sam o...

Č E D A : Šta sam o?

V A S A : Mi tu udaju ne računam o.

Č E D A : Kako ne računate?

VASA: Pa tako, brate. Igramo, recimo i ja i ti tablaneta, je li? O digram o jednu partiju, a ja ti kađem : znaš šta, Čedo, 'ajd ovu partiju da ne računam o, nego da počnem o iz početka.

Č E D A (*pravi se uzbuđeno*): A, tako?!...

VASA: Pa tako, dabome!

Č E D A : I ova partija tablaneta što je igram ja već dve godine ne vredi ništa?

V A S A : Uzm i sunđer, ukvasi ga i izbriši tablu, eto ti!

Razumeš li me sad?

Č E D A : Razumem, kako da ne razumem !

V A S A : Pa eto, to sam, vidiš, hteo s tobom da razgovaram .

Ti si. b rate, p am etan i o n ak o razb o rit čo v ek , p a ćem o se lako sporazumeti.

Ć E D A : Ja se nadam .

V A S A : P rvo i prvo, kađi ti m eni, brate:šta će tebi ťena?

K ad zrelo razm isliš, videćeš i sam da ti to nije tako potrebna stvar. R azum em da kađeš: treba m i kuća — dobro, ili recimo: treba mi zimski kaput. Sve to razumem, ali:treba m i ťena, to, pravo da ti kađem , ne m ogu da razumem.

Ć E D A : P a jest što kađete... U vašim godinama.

V A S A : M ore, dok sam bio m laĆi, još m anje m i je trebala.

Ć E D A : I to je istina.

VASA: Pa dabome da je istin a i zato , v id iš, p itam ja teb e kao pam etnog ćoveka: šta će tebi ťena?

Ć E D A : S asvim , sasvim nije m i potrebna.

VASA: Dabome da nije.

Ć E D A : P ravo kađete. Jedino, pitam ja vas, ujka-Vaso, da vi m eni objasnite: šta će N ikaragui ťena?

VASA: Kakvom Nikaragui?

Ć E D A : P a onom e što treba da uzm e m oju ťenu. V idite, ja se to sam o pitam : šta će njem u ťena?

VASA (*malo zbunjen*): N jem u ? P a, k ak o d a ti k ađem : im a, znaš, ljudi koji uzim aju i ono što im ne treba. Im a takvih ljudi.

Ć E D A : Im a!

VASA: Ali ti, dabome, ta nisi od tih ljudi. Ti si pametan ćovek i, ako ćeš da m e poslušáš, najbolje je, brate, da ostaviš ťenu. N e treba ti ťena, je li — to i sam kađeš; e, pa kad ti ne treba, ti je ostavi. E to vidiš, to sam im ao, u im e Ť ivkino, da te pitam : hoćeš li da je ostaviš ili nećeš?

Ć E D A : D akle to je sve što ste im ali, u im e gospa-Ť ivkino, da pitate?

V A S A : T o i ništa više!

Ć E D A : E , pa recite gospa-Ť ivki da neću da je ostavim .

VASA (*iznen a Ć en*): N ećeš? E jesi li ću o , to m e se n isam nadao od tebe. Ja sam tebe, brate, smatrao za pametna ćoveka. A , ćekaj, nisam ti još ni kazao sve. K azala m i je Ť ivka još i ovo: ako lepim ostaviš ťenu, ti ćeš, prijatelju, dobiti kao nagradu klasu. Z am

isli, dobićeš klasu! I eto, vidiš, im aš da biraš šta više voliš: ťenu ili klasu?

Ĉ E D A : Ja bih najv iše voleo ťenu s klasom .

V A S A : R otkve tebi strugane, ti hoćeš lubendinju?

Ĉ E D A : Ĉ ekajte, nisam vam sve ni kazao. Još više bih voleo ťenu sa dve klase.

V A S A : U ha! P a ti, ako tako poteraš da licitiraš, m ožeš m i još reći da bi voleo dve ťene sa četiri klase. N e biva to, prijatelju! Š to ne biva, ne biva! N ego, slušaj ti m ene, pa lepo razm isli. V idiš: ťenu m ožeš uvek da dobiješ, a klasu, bogme, ne, a svaki pam etan čo v ek g led a d a šćep a n ajp re ono do čega se teťe dolazi. Z ar ne? P a onda ti si, brate, i praktičan čovek, ti se nećeš zanositi teorijam a. Jer, kad zrelo razm isliš: ťena — to je teorija, a klasa — to je, brate, praksa. Je li tako ?

Ĉ E D A : S lušajte, ujka-V aso, ja sam vas slušao od početka do kraja i čuo sam sve što ste im ali da m i kaťete... Ja vas, ujače, neobično cenim i poštujem , pa zato ću prem a vam a biti iskren i reći ću vam , razu m e se u poverenju, na što sam se odlučio. Ja sam se dakle rešio: onom e zubnome lekaru, provodadžiji, da saspem zube u grlo; N ikaragui da odreťem uši, a vam a, dragi ujače, da razbijem nos!

V A S A : Ĉ edo, sinko, ti m e iznenaČuješ, jer ne uviČam da moj nos ima ma kakve veze sa celim tim pitanjem.

Ĉ E D A : A vi onda nem ojte ga gurati u poslove koji vas se ne tiču.

V A S A : L epo, lepo, evo ja se, ubuduće, neću m ešati. S am o onda nem oj da poťališ ako ti se desi štogod što ne ťeliš.

Ĉ E D A : A i na to ste pom išljali?

V A S A : N ism o pom išljali, ali znaš kako je, najbliťi sam Ŧ ivki, pa koga će da zapita za savet ako neće m ene? A ja joj, kao čovek koji im a iskustva za te stvari, kaťem : h -

Z naš šta, Ŧ ivka, prem esti ti tu bitangu u Ivanjicu pa da vidiš kad vrisne.«

Ĉ E D A : T o ste joj dakle vi savetovali?

VASA: E, pa ko bi drugi, ona se toga ne bi setila.

Ĉ E D A : P a dobro, ujače, onda kupite vi još danas flaster za nos, a ja ću da sprem im kufere da putujem sa ťenom za Ivanjicu.

VASA: Kad bi Dara bila luda pa da ide: otac joj ministar, a ona da ide u Ivanjicu.

Ć E D A : S lušajte vi, gospodine. Idite zovite ovam o vašu sestričinu, gospoĀu ministarku, da preĀistim o veĀ jednom taj raĀun.

V A S A : E , to ne m oĀe! P re svega, naredila m i je T ivka da ti saopštım da ona od ovoga trenutka tebe ne sm atra za svoga zeta; s tobom ne ųeli više ni da razgovara kao sa zetom i, ako im aš što s njom , m oĀeš doĀi sam o kao stranac, podneti preko m laĀih vizitkartu i m oliti je da te primi — i sam o zv an iĀn o d a razg o v araš sa n jo m .

Ć E D A : T ako je poruĀila? N ije li vam kazala treba li da vam metnem u cilindar?

VASA: I cilindar, dabome.

Ć E D A : I rukavice izvesno?

VASA: Razume se, i rukavice.

Ć E D A : V rlo dobro, onda recite joj da idem da se obuĀem pa Āu joj se javiti. (Ode.)

IV

V A S A , T I V K A VASA (*vrti g la vo m , n eza d o vo lja n o p a sn o šću ko ja n jem u lično preti i gunđajući pipa se za nos, zatim uzim a sa stola cigaretu, stavlja je u m uštiklu i pripaljuje*).

T I V K A (*na vratima*): Vaso!

V A S A: Odi, 'odi ovamo!

T I V K A : O de li?

V A S A: Ode!

T I V K A (*izlazi*): Š ta kaže, boga ti?

V A S A : Š ta kaže? N išta! E , jesi čula, T ivka, baš sam m u pam etno govorio, veruj, da je drugi čovek, prelom io bi se , ali ono je, brate arumski tvrdoglavo.

T I V K A : D akle, neće lepim ?

V A S A : N i da čuje! O n čak preti nekim odrezivanjem ušiju, sasipanjem zuba u grlo i razbijanjem noseva. M eni čak preporučuju da još danas nabavim flaster, jer ova poslednja pretnja odnosi se na moj nos.

T I V K A : E , pa kad neće lepim , okrenućem o i m i deblji kraj.

V A S A: I to sam mu kazao.

T I V K A : T ražiću još danas da ga prem este u Ivanjicu.

V A S A: I to sam mu kazao.

T I V K A : P a šta veli?

V A S A : Ići će on i u Ivanjicu, ali će povesti i ŕenu.

T I V K A : R otkve m u strugane!

V A S A: I to sam mu kazao.

T I V K A : Š ta?

V A S A: Pa to: rotkve njemu strugane.

T I V K A : M isli on da m u ja ne um em i tu doskočiti.

U m esila sam ja njem u kolač, sam o čekam da A nka naloži peć pa da m u ispeče kolač. O krenuće D ara od njega glavu i nikad ga više neće pogledati. V idećeš već i čućeš, ako bog da, još danas. A jesi li m u kazao da ga više ne smatram za zeta?

V A S A : I to, i rekao sam m u da sam o zvanično m ože k tebi doći ako im a što.

T I V K A : D obro si m u kazao.

V A S A : S lušaj, T ivka, ja sad treba da dovedem fam iliju.

Ť I V K A : O pet ti sa fam ilijom .

V A S A : Pa rekao sam im ju će d a se u o v aj sat sv i sk u p e kod tetka - Savke da ih zajedno dovedem. Nije red da ih prevarim.

Ť I V K A : P a dobro de, dovedi ih već jedanput, i tu brigu da skinem s vrata. Samo, molim te, da mi se ne bave mnogo, jer znaš da danas im a novi zet da nam doĀe na viĀenje.

V A S A : N e brini ti, kazaću im ja već da budu kraći. (*ode*)

V

Ť I V K A , A N K A Ť I V K A (*kad ostane sama, zvoní*).

ANKA (*dolazi*): Molim!

Ť I V K A : Š ta radite vi, zaboga, A nka? V idi m nogo nešto oteĵete, kao da je to bog te pita kakav teĵak posao dom am iti m uško g u sobu.

A N K A : P a nije teĵak posao, ne kaĵem da je teĵak, ali znate kako je, treba im ati prilike, a puna kuća, pa nikako da uhvatim gospodina nasamo.

Ť I V K A : S lušajte, A nka, m eni bi trebalo, ako je m oguće, još danas da se to svrši.

A N K A : P a dobro, gospoĆo, onda da poćnem m alo sasvim otvoreno. Ja sam , znate, poćela onako izdaleka.

Ť I V K A : A m a, kako izdaleka? P oćnite vi to izbliza, te se stvari izbliza bolje svršavaju.

A N K A : D obro, gospoĆo!

VI

Ț A N D A R M , R A K A , P R E Ā A Š N J I Ț A N D A R M (*ulazi, vodeći za ruku R aku, koji mu se otima*): M olim pokorno, gospoĀo m inistarka, gospodin Ālan je naredio da dovedem ovoga...

Ț I V K A : N esrećniĀe, ti si opet nešto uradio.

Ț A N D A R M : M olim pokorno, gospoĀo m inistarka, udario je pesnicom po nosu sina engleskog konzula i psovao mu oca, pa gospo d in Ālan ...

Ț I V K A : Š ta kaŀeš?!... Ju, ju šlag Āe m e strefiti. A nka, A nka. brzo Āašu vode.

ANKA (*o trĀi*).

Ț I V K A : R azbio m u nos, psovao m u oca... sinu engleskog konzula. G ospod te ubio da te ne ubije! R azbojniĀe, ti Āeš m e ubiti, ti Āeš m e ŀivu sahraniti!

ANKA (*d o n o si j o j Ā a š u v o d e*).

Ț I V K A (*pošto ispije vodu*): D a doŀivim da m i policija dovodi razbojnika u kuću. Ju, ju, ju, ju. . . A nka, skloni m i ga ispred oĀiju.

ANKA (*p riĀ e i u z m e g a o d ŀ a n d a r m a*)...

Ț A N D A R M : Ja m ogu iĀi?

Ț I V K A : M oŀeš, vojniĀe, p kaŀi gospodinu Ālanu: ja Āu veĀ... reci m u, sve Āu m u kosti porazbijati.

Ț A N D A R M : R azum em ! (*salutira i odlazi*)

VII

P R E Đ A Š N J I, B E Z Ť A N D A R M A Ť I V K A (*Raki*): Š ta si uradio, crni sine, govori šta si uradio?

R A K A : N išta!

Ť I V K A : A m a, kako ništa kad si razbio pos sinu englesk og konzula! I 'ajde što m u razbi nos, naposljetku — omakne se pesnica, pa desi se, ali što m u opsova oca?

RAKA: I on je meni!

Ť I V K A : N ije istina, ne um e on to, on je vaspitano dete.

R A K A : O psovao m i je. Ja m u lepo kačem : »S kloni m i se s puta ili ću da te haknem «, a on m eni: »O lrajt!« a »olrajt«, to znači na engleskom jeziku da m i psuje oca.

Ť I V K A : N ije istina.

R A K A : Jeste, ja sam to učio u lekciji.

Ť I V K A : P a kad je on tebi kazao »olrajt«, što nisi i ti njem u kazao »olrajt«?

RAKA: E, ne bi me razumeo. A posle, ne bih ja, nego ja njem u sasvim učtivo kačem : »K uš, svinjo jedna!« A on m eni opet: »O lrajt!« E , nisam onda m ogao više da se uzdržim , nego ga haknem po nosu i opsujem i ja njem u oca.

Ť I V K A : N esrećniče jedan, znaš li ti da je to engleski otac? T o nije naš otac pa da ga opsuje ko stigne, nego je to engleski otac! Ju, ju, ju, gospode bože, šta ću s njim !

V odi m i ga, A nka, ispred očiju!

ANKA (*odvodi Raku*).

VIII

Ț IV K A , sam a **Ț IV K A** (*na telefonu*): Alo... centrala? Molim Ministarstvo spoljnih poslova... Je li to Ministarstvo spoljnih poslova?

D a!... M olim vas da se pozove na telefon g. N inković.

sekretar... D a!... R ecite, zove ga gospoĀa **Ț ivka** ministarka.
(*pauza*) T o ste v i, g o sp o d in e N in k o v iĀu ?

(*pauza*) T ako! D akle, potpisano je... E , pa Āestitam vam unapreĀenje. V idite, dakle, da sam odrĀala reĀ. A li m oram vam reĀi da nije išlo baš tako glatko. B unio se vaš m inistar, kaĀe: dobili ste klasu pre tri m eseca. A li sam ja navaljivala i nisam mu nikako dala m ira, p a sam Āak naterala i svoga m uĀa te ga je on okupio. D a, da, i on ga je okupio. (*pauza*) N eg o , zn ate šta, d ru g o sam n ešto h tela d a vas zam olim . O vaj m oj nesreĀnik, onaj m ali gim nazista R aka, bio danas na igralištu, sa decom engleskog konzula.

Ja sam ga n aro Āito p o slala, jer, zn ate, o n sad p rip ad a to m e društvu... D a! P a zam islite, razbio nos sinu engleskog konzula i opsovao mu oca. (*pauza*) P a d a, u v iĀ am i ja sam a da je to vrlo nezgodno ali, šta Āu, ne m ogu iz ove koĀe. T a kako kazniti, neĀu ga kazniti, nego Āu .ga isprebijati, ali je m eni glavno da se nekako zataška stvar kod engleskog konzula, da se on ne ljuti. Pa to sam htela da vas umolim, da odete vi do njega, u ime moje, i da mu kaĀete: neka ne uzm e stvar ozbiljno, deca ko deca!

(*pauza*) E , pa šta d rugo m ogu da m u kaĀem . Ja m islim on je pam etan Āovek, neĀe valjda dozvoliti da se dve drĀave zavade zbog jednoga nosa; a što m u je psovao oca, recite da to u našem jeziku ne znaĀi ništa ruĀno, to je kao kad bi se engleski kazalo »dobar dan«. I uopšte, recite da je to naš narodni obiĀaj da psujem o oca jedno drugom . P a dabom e! 'A jde, m olim vas, pa otadite odmah a doĀite zatim da m i javite šta ste uradili. K ako?... A ... pa-pa? — Pa dobro, nek vam bude i pa-p a, sam o m o lim v as sv ršite m i to. D o viĀenja! (*ostavlja slušalicu*).

IX

ANKA, TIVKA ANKA (*dolazi hitno*): G o s p o Ć o , o n a j h o Ć e o p e t d a i d e .

TIVKA : A m a , k o ?

ANKA: Raka.

TIVKA : A m a , k a k o d a i d e , n o g e ć u m u p r e b i t i . Ć e k a j d a g a j a n a u ć i m p a m e t i . O n m i s l i d a ć e s a m o n a g r d n j i p r o ć i .

Ć e k a j s a m o ! ... (*odjuri*)

X

A N K A , Č E D A *Ĉ E D A (na vratima svoje sobe):* Anka, jeste li sami ?

A N K A *(koketno):* Jesam!

Ĉ E D A *(Izlazi. O n je obukao crno svečano odelo, na rukama mu rukavice i na glavi cilindar).*

A N K A : lju, a što ste se vi tako lepo obukli?

Ĉ E D A : Z bog vas, A nka. T o je m oje svadbeno odelo.

A N K A : E , to m i je m ilo. I tako obučen ćete i tam o u m oju sobu?

Ĉ E D A : P a zato sam se i obukao.

A N K A: Je li istina?

Ĉ E D A : D oći ću kad vam kažem .

A N K A : Još danas.

Ĉ E D A : P a da, još danas.

A N K A : Još sad m ožete biti?

Ĉ E D A : P a dobro, još sad, ali vas m olim p rethodno da me prijavite gospoĈi m inistarki.

A N K A: *(iznen a Ć en a)*: D a v as p rijav im g o sp o Ć i?!

Ĉ E D A : D a, i dajte joj m oju vizitkartu *(vadi i daje joj)* Ja ću čekati u predsoblju.

A N K A *(zbunjena)*: A li... k ak o ... v i d a ček ate... i d a v as prijavim... ja sve to ne razumem.

Ĉ E D A : I nastanite svakojako da m e gospoĈa prim i.

R ecite, im am zvaničan razgovor.

A N K A: Lepo! A posle?

Ĉ E D A : A posle, sporazum ećem o se.

A N K A: Idem odmah! *(odlazi u sobu)* **Ĉ E D A** *(pogleda za njom, pa izlazi na zadnja vrata).*

XI

Ť I V K A , A N K A Ť I V K A (*dolazi iz sobe držeći vizit kartu ruci, za njom Anka*): A on vam ovo dao?

A N K A : D a, gospodin zet. O n čeka u predsoblju.

Ť I V K A : R ecite gospodinu zetu: neka m i se vuče ispred očiju, neću da ga prim im .

A N K A : A li gospodin kaže da im a zvaničan razgovor.

Ť I V K A : N isam danas zvanično raspoložena, pa eto ti! N e mogu da ga primim.

A N K A : A li, gospoČo, ako ga ne prim ite, pokvarićete sve.

Ť I V K A : Š ta ću pokvariti?

A N K A : G ospodin m i je kazao da će posle razgovora sa vam a doći k m eni u sobu.

Ť I V K A : R eko je?

ANKA Da.

Ť I V K A : D obro, reci m u neka uČe, prim iću ga!

ANKA (*izlazi n a p o lje p p ro p u šta Č ed u*).

XII

Č E D A , T I V K A Č E D A (*ulazi vrlo ozbiljno, klanja se još s vrata*): Imam li čast sa gospoćom m inistarkom ?

T I V K A (*prezirući ga i ne okrećući glavu*): Da. Izvolite sestiti!

Č E D A : B lagodarim . Ja vas m olim da m e izvinite što sam uzeo slobodu uznemiriti vas. . .

T I V K A : Š ta ste radi, gospodine?

Č E D A : Ja dolazim , gospoćo, po jednom vrlo delikatnom poslu, pa bih vas m olio, da m e pažljivo saslušate.

T I V K A : M olim , izvolite govorite!

Č E D A : V idite, gospoćo, život je neobično kom plicirana pojava. P riroda je sazдалa bića, ali nije utvrdila zakone o m ećusobnim odnosim a tih bića, već je dozvolila da se ovi samosvojno, pod ovakvim ili onakvim prilikama ili okolnostima, stvaraju i razvijaju; ts to g a n isu to v iše p u k i slučajevi, već norm alne pojave, sukobi odnosa, koji se tako često javljaju u ovom e ili onom e obliku.

T I V K A : M islite li vi, gospodine, da držite predavanja ili im ate što da li kažete?

Č E D A : Izvinite, gospoćo, ali je ovaj uvod neop hodan propo što prećem na sam u stvar.

T I V K A : D akle, m olim vas, prećite odm ah pa sam u stvar.

Č E D A : S tvar je u ovom e, gospoćo. Ja im am jednoga prijatelja, m ladog čoveka i čoveka od budućnosti. O n je rad da se ženi i m eni je stvar poverio, m oleći m e da m u budem p ro v o d ad žija. O n je u v eren d a ću ja n jeg o v u stv ar iskreno zastupati i zato mi je poverio.

T I V K A : A li šta se m ene tiče vaš prijatelj i vaš provodadžiluk.

Č E D A : O dm ah ću vam to objasniti. O n je dugo i dugo razm išljao o ženidbi i nije m ogao lako da se odluči. U vek m i je govorio: »A ko se rešim da se ženim , uzeću sam o zrelu žensku.«

T I V K A : P a dobro, nek uzm e ako hoće i zrelu žensku, ali što vi m eni sve to kazujete?

Č E D A : G ospoćo, on je ludo zaljubljen u vas.

T I V K A : Š ta kažete? ...

Č E D A : O n veruje da ste vi zreli ...

T I V K A (*skoči*): Č edo!

Ĉ E D A : O n m e je danas sa suzama u očima preklinjao: »Gospodine Ĉ edo, vi ste u toj kući poznati, idite i zaprosite gospođicu Kinu za ruku za mene!«

Ť I V K A (*jedva uzdržavajući se od uzbuđenja*): Ĉ edo, umukni, Ĉ edo!

Ĉ E D A : Ja sam mu lepo rekao: »Ali gospođica je udata!« a on veli »Ne smeta ništa, danas se mogu i udati žene udavati!« Govorio sam mu zatim: »Ali to je poštena žena!«

Ť I V K A (*drekne*): Pa i jesam!

Ĉ E D A : I ja sam mu to kazao, ali on kaže: »Daj poštena, ne bi ona primala ljubavna pisma od mene!«

Ť I V K A : (*njen gnev prelazi u bes*): K uš! Ubio te bog da te ubije, pseto lajavo! Daj nisi više pisnuo, ili ću te stolicom po glavi!

Ĉ E D A : A ja njemu kažem: »Znam, gospodine Ninkoviću, da ste joj pisali ljubavno pismo, čitao sam ga!«

Ť I V K A : Koju ga je čitao?

Ĉ E D A : Pa ja!...

Ť I V K A (*plane*): Napolje!

Ĉ E D A (*ustaje*): Dakle, šta da kažem mladosteni?

Ť I V K A : Neka ide do Ćavola i on i ti!

Ĉ E D A : On bi želeo doći na vičenje.

Ť I V K A : Vajala, jesi li čuo, Ĉ edo, ne bila ko sam ako ti ne odeš na vičenje u Ivanjicu.

Ĉ E D A : Vrlo rado, zašto ne! Sam o pre toga idem gospodinu ministru Šim i Popoviću da ga zamolim da ostavi ženu pošto joj se ukazala lepa prilika za udaju.

Ť I V K A : Makni mi se s očiju ako hoćeš da ti se ne ukazuje prilika!

Ĉ E D A : Ja vas molim umirite se, gospođo! Ťivot je, vidite, veoma komplikovana pojava. Priroda je sazдала bića, nije utvrdila i zakone međusobnih odnosa tih bića ...

Ť I V K A (*u krajnjem besu dohvati sa stola knjige, kutije, buket, zvonce, jastuk sa stolice i sve što joj dođe do ruku i gađa ga vrišteći*): Napolje, vucibatino, napolje!

Ĉ E D A (*pokloni se zvanično na vratima i ode*).

Ť I V K A (*padne umorna i uzbuđena u naslonjaču. pa kad se malo povрати, skoči i ode levim vratima*): Daro, Daro, Daro!

XII

D A R A , Ť I V K A DARA (*d o trči*): Š ta je zab o g a?

Ť I V K A : D aro, dete, evo ti se zaklinjem , ubiću ga!

DARA: Koga, zaboga?

Ť I V K A : O noga tvoga!

D A R A : A li zašto?

Ť I V K A : Z am isli, usudio se da tera sprdnju sa m no m .

U biću ga, pa neka idem na robiju i neka se piše i pripoveda: otišla je na robiju što je ubila zeta.

D A R A : P a šta je, zaboga, uradio?

Ť I V K A : D ošao je da m e prosi.

DARA: Kako da vas prosi?

Ť I V K A : K ao provodadžija.

D A R A : B ože, m ajko, šta vam je, šta govorite?

Ť I V K A : T o što ti kažem , došao je kao provodadžija, da me prosi.

D A R A : Z ar kod ťivog m uća?

Ť I V K A : Z am isli.

D A R A : G de se m ože ťena kod ťivog m uća prositi ?

Ť I V K A : T i sad opet navijaš na ono. D rugo je ono za tebe.

D A R A : A .što, kobajagi, drugo?

Ť I V K A : Z ato... Z ato što je drugo! P a i da nije, biće drugo!

E , neće taj biti m oj zet pa da m u je kruna na glavi. Ť ivi bili pa videli.

DARA: Opet ti!

Ť I V K A : O pet, dabom e, nego valjda da ga gledam i dalje u kući. U ostalom , još danas ćeš ti sam a doći k m eni i m oliti me da te sp asem te b itan g e. 'A jd e v id ećeš! N e b ila ja k o ja sam ako m e još danas ti sam a ne m oliš!

XIV

V A S A , T I V K A VASA (*dolazi spolja*): T i v k a , e v o i h i d u !

T I V K A : K o ?

VASA: Familija!

D A R A : Ja ću da se sklonim ! (*ode*) VASA (*otvori zadnja vrata*): U Ć ite! (*ulazi jedna čita va galerija raznih kom ičnih tipova, obučenih starovrem ski*).

Starije žene, Savka i D aca u fesovim a i libadetim a. Soja sa nekim šeširićem iskićenim ptičijim peruškam a. T u su tetka Savka, tetka Daca, Jova pop-A rsin, teča P anta i sin m u M ile, teča Jakov, Sava M išić i P era K alenić. Svi prilaze T i vki i rukuju se, a ženske se ljube) SAVKA (*lju b eći se sa T i vko m*): A ti m e n e , T i v k a , zaboravi!

DACA (*lju b eći se*): ju , slatk a m o ja T i v k a , o t k a d t e n i s a m vid'la! D obro izgledaš: tu, tu, tu ... (*pljuje*) da mi te ne ureknu!...

P A N T A : E , T i vka, da znaš, niko ti se nije tako obradovao sreći kao ja.

J A K O V : Ja sam , T i vka, dolazio, ali bila si nekako zauzeta.

SOJA (*lju b eći se*): S latk a m o ja T i v k ice, b o g a m i sam uvek tebe najviše volela od cele fam ilije.

T I V K A (*pošto se i svi ostali rukuju*): H vala vala što ste došli. Izvolite sedite! (*stariji sednu, m lađi ostaju na nogama*) O prostite, boga m i, što vas ovako sve zajedno prim am . Ja vidim i sam a da nije red, ali ne m ožete prosto verovati koliko sam zauzeta. Nisam ni u snu sanjala da je to tako teško biti m inistarka. A li — zdravlje, bože — doći ćete vi opet, doći ćete i drugi put.

VASA (*ko ji je o sta o n a n o g a m a i n a l a z i se kra j T i vke*): Pa dabom e, videćem o se još. O vo je sam o onako... a videćem o se.

T I V K A : K ako si ti tetka-Savka?

SAVKA (*u vređ en a*): Pa dobro...

T I V K A : D e, de de... znam te što si ljuta, ali nem o j m isliti da sam ts zaboravila. A ti, tetka-Daco?

D A C A : Ju, slatka m oja, da m i oprostiš. O tkad ja govorim m ojoj H ristini: hajem o do T i vke, red je da joj čestitam o, ko će ak o n ećem o m i, fam ilija? A o n a m e n i: »N em o j, boga ti, m am a m , godinu dana nism o joj prag prešli, pa sad će reći potrčali sm o što je

m inistarka!« D a ti nism o prešli prag, to je istina, to je znaš zbog onog što si olajavala H ristinu, ali kažem ja njoj: »P a neka, neka kaže svet da sm o sad potrčali zato što je m inistarka, pa ko će da potrči ako nećem o m i koji sm o joj rod roČeni!«

Ť IV K A : A ti, teča - Panto, nisam te davno videla, kako, kako si ti?

P A N T A : P a kako da ti kažem , Ť ivka, ne valja; sve nekako naopako. Nego velim, sad ako mi malo svane, dok si ti na vlasti. R aćunam , znaš. zbrinućeš svoje i podržati.

V A S A : P a, dabom e, ko će ako ona neće?

Ť IV K A : N e viČam ni tebe, S ojo?

S O JA : Č udnovato, a baš za m ene kažu da se m nogo viČam . N e m ože čovek svetu ugoditi. A ko se zavučem u kuću — olajavaju m e, ako izaČem u svet — olajavaju me, P a bar kad bi sam o svet olajavao pa da ne m ari čovek, ali fam ilija, roČena fam ilija!

V A S A : E pa ko će ako neće fam ilija!

DACA (*p a ko sn o i više za seb e*): Niko nikog ne olajava ako nema zašto .

SOJA (*uzbudi se*): P a jest što k ažeš, tetk a-Daco, eto zar bi tvoju kuću olajavali da nisu im ali zašto.

D A C A : O lajavale su je takve kao što si ti!

S O JA : K akva sam da sam , tek nisam položila m aturu.

DACA (*p la n e i sko či*): P o lo žila si ti sv e isp ite n a sv etu, beštijo jedna!

SOJA (*sko či i ta ko Ā e i u n ese jo j se u lice*): M o že b iti, ali maturu nisam polagala.

DACA: Ju, ju, ju, pustite me!... (*p o leti d a je ščep a za kose*)

VASA (*sta n e izm eĀ u n jih i ra zva Ā a ih*): De, zar vas nije sram ota? N e m ožete zar ni isti m inuta familijarno da razgovarate! (*p ritrče i o sta li m u ški p a ih ra zva Ā a ju*) D A C A : P a dabom e kad čovek im a u fam iliji i takve!

S O JA : B riši najpre ispred svoje kuće, pa onda laj za drugog.

V A S A : A m a m ir, kad vam kažem ! S ram ota, bolan, i vi se kobajagi brojite da ste ministarska familija.

Ť IV K A (*Vasi*): E to, kažem ja tebi!

V A S A : P a jes! O vam o okupili m e: »'A jde, ujka-Vaso, vodi nas kod Ť ivke!« A zašto? Z ato da obrukate i m ene i sebe. 'A jde svaka na svoje m esto, pa kad izaČete na ulicu, a vi se čupajte sve dok

vam traju dlake na glavi. (*ove odlaze i sedaj.*) A ti, Ťivka, oprosti. Ovo je, znaš, onako, malo fam ilijarno objašnjenje.

ŤIVKA : Nije mi baš prijatno, ali... (*hoteći da preĐe preko stvari*) Kako si ti, teća-Jakove?

JAKOV : Pa, znaš kako je kad čovek ťivi na parče. Đavo će ga znati kakva mi je sudbina: na parče sam se školovao, na parče trgovao, na parče bio činovnik. Sve tako nekako — ništa mi ne ide oduke. A opet, znaš, tešim se oduvek, kaťem sebi: »Čekaj, Jakove, mora jednom doći i tvoj dan.« Pa tako eto čekam, a šta bih drugo?

ŤIVKA : A ti, Savo?

SAVA (*on je korpulentap i sa velikim trbuhom*): Mene ne pitaj, ispi me sekiracija.

ŤIVKA : A zbog čega?

SAVKA : Zbog nepravde. Celoga ťivota kolje me nepravda.

ŤIVKA (*P eri Kaleniću*): A... (*zbuni se*) vi... ? (*Vasi*). Je li nam i gospodin štogod rod?..

VASA : On kaťe da je rod.

KALENIĆ : Pa razume se da sam rod.

ŤIVKA : Ja se ne sećam .

VASA : Ni ja! Mođda ti, Savo?...

SVI (*o d m era va ju Kalenića*).

SAVKA : Ja ne znam da je gospodin iz naše fam ilije.

DACA: Ni ja!

NEKOLIKO NJIH (*sleđu ći ram en im a*): Ni ja.

KALENIĆ : Ja sam, znate, rod po ťenskoj liniji.

SOJA : Pa eto, ja sam ťenska linija, ali vas ne poznajem .

DACA: (*kroz zube*): Čudo!

VASA : Pa dobro, kako po ťenskoj liniji, čiji si ti?

KALENIĆ : Moja je majka još pre dvadeset godina umrla i rekla mi je tada na sam rti: »Sinko, ne ostavljam te samog na svetu; ako ti što u ťivotu zatreba, javi se tetka-Ťivki ministarki, ona ti je rod!«

VASA: A kako ti se zvala majka?

KALENIĆ : Mara.

VASA: A otac?

KALENIĆ : Krsta.

V A S A : E , da m e ubiješ, ne pamtim nikakvu Maru i Krstu u familiji.

Ț I V K A : N i ja.

K A L E N I Ć : S va zabuna dolazi otud, što se m i pre nism o zvali K alenići nego M arkovići.

V A S A : M arkovići? E , sad još m anje znam .

K A L E N I Ć : U ostalom , to sve ne m enja stvar. Ja znam da ste vi meni rod, ja se toga n e o d ričem . R ad ije b ih o v d e poginuo no što bih se svoje fam ilije odrekao.

VASA: Ama, de, nije stvar za ginjenje, nego...

Ț I V K A : P a kad čovek kaže...

V A S A : P a jest, kad čovek kaže, šta m u m ožeš?

Ț I V K A : P a kako ste?

K A L E N I Ć : H vala, tetka, blagodarim na pitanju. M ilo m i je što vas vidim tako svežu. V i se, tetka, odista sjajno držite!

V A S A : N ego znaš šta, Ț ivka ti si m nogo zauzeta, to m i svi znam o, pa zato ako hoćeš, preČi odm ah na stvar.

Deder, brate, propitaj ti svakog a red o m šta b i želeo , te d a vidiš šta bi se m oglo za koga učiniti.

P A N T A : P a ako neće sad da nam se učini, ja ne znam kad će.

V A S A : N eka lepo svaki kaže šta m u je na srcu, a ja ću da zapišem , pa će onda Ț ivka da gleda, što m ože — m ože, a što ne m ože — ne m ože.

D A C A : K ad se hoće, m ože se sve, sam o je pitanje da li treba svakom e učiniti, jer im a ih i takvih...

SOJA (*p reseče joj reč*): Ja samo jedno imam da te molim, Ț ivka, da m i pom ogneš da položim m aturu.

DACA (*plane*): E to je, o n a o p et p ru ťa jezik .

V A S A : S m irite se, jer ako m eni m rkne, zapušiću vam obema usta!

K A L E N I Ć : S lušajte, strina D aco, i vi, prija-S ojo. K ao što vidite, tetka Ț ivka nas je lepo prim ila, kao što je i red da prim i fam iliju. I m i ćem o sad da joj kažem o svoje ťelje i da je molimo da se zau zm e za n as. Ja sam u v eren d a će se tetka Ț ivka zauzeti. V i svi znate kako ona im a dobro srce.

A li sm o zato m i pozvani da poštujem o nju i njen dom , koji je u ovom e slučaju m inistarski dom . A m i, ako se budem o tako

ponašali i međusobno vrećali, iskazaćemo tim e jedno nepoštovanje prema ovom domu. Zato vas lepo molim, strina Daco, i vas prija-S o jo , uzdržavajte se!

DACA (*Savki koja sedi kraj nje*): Ama, otkud mu ja ovome ispado' strina?

SAVKA: Ne znam, ja ga i ne znam ko je.

DACA: A zar ga ja znam!

PANTA (*Jakovu koji sedi do njega*): T ak o ti b o g a, zn aš li ko je ovo?

JA K O V : N ikad ga u životu nisam ni video ni čuo.

V A S A : D akle, da ostavim o sve drugo pa da prečem o na stvar, jer T ivka nem a m nogo vrem ena.

T I V K A : B oga m i, nem am . B aš sad čekam neke važne vizite iz diplomatije.

VASA: Pa dabome. Nego dede! (*izvadio je hartiju da beleži*) Dede, tetka - Savka, šta bi ti imala da zamoliš T ivku?

SAVKA (*još uvek u vrećeno*): N ek a m e p ita T iv k a p a ću joj kazati.

T I V K A : E pa ti, tetka - Savka, sa tvojih dvesta dinara ovde mi se p o p e. P resk o či, V aso , n ju k ad n eće k ao č o v ek i kao fam ilija lepo da razgovara, nego sve nešto uz nos.

S A V K A : N išta ja uz nos, ja hoću sam o svoje.

T I V K A : E , pa dobićeš tvoje. Z apiši, V aso, da joj se da.

Eto ti!

VASA (*pošto je za pisa o*): A ti, D aco , im aš li ti što g o d d a zamoliš T ivku?

DACA: Pa ja to, za Hristinu. Htela bih da zamolim, T ivka, da narediš da joj se prizna ispit i da se primi dete natrag u školu jer ovako je ostalo na pola puta. Pogrešila jeste, priznajem — m o lim d o tičn u p erso n u d a se n e iskašljuje — eto priznajem , ali pogreše danas i profesorke, pa neće zar njihove učenice. I nije pogrešila onako od besa i od pokvarenosti, kao što im a persona, nego opet zbog nauke. M olim dotičnu personu da se ne iskašljuje!

V A S A : S ojo, ne iskašluj se!

DACA: Zbog nauke, dabome. Ona i jedan njen drug zajedno su se spremali za maturu, pa zavukla se deca u sobu i po ceo dan učila, ubiše se učeći. P a posle... njem u priznadoše zrelost, a ona ostade

tako na pola puta. P a to m islim , Ť ivka, da narediš da se to zaboravi.

K A L E N I Ć (*on se sad već oslobodio i ulazi u porodična pitanja kao da je tu odvajkada*): Je l' to davno bilo?

D A C A : P a prošle godine.

K A L E N I Ć : G odinu dana. U ha, za godinu dana se i krupnije pogreške zaboravljaju, a kam oli takva jedna sitnica. P iši, ujka-Vaso: da se zaboravi!

Ť I V K A : A ti, Jovo? T i odleća robiju, a?

J O V A : O dlećah, tetka-Ť ivka i pošteno se tim odućih drđavi, pa sad m islim p ravo je da se i drđava m eni odući.

Ť I V K A : K ako da ti se odući?

J O V A : P a tako, da dobijem drđavnu sluđbu.

Ť I V K A : P a sluđba te je i odvela na robiju.

J O V A : S vaki ťiv ćovek zgreši, tetka-Ť ivka, a ja sam pošteno odućio što sam pogrešio. I verujte, tetka, ne kajem se što sam b io n a ro b iji, m n o g e sam stv ari n au ćio koje ne m oće ćovek tako lako u ťivotu da naući. K am o sreće kad bi drđava svakoga kandidata najpre poslala na robiju, pa tek posle m u dala drđavnu sluđbu.

JAKOV: E, gle molim te!

J O V A : Jest, jest ćika-Jakove, jer ja sad znam bolje krivićni zakon nego m a koji kasacioni sudija. N ikad profesori na univerzitetu ne m ogu tako da ti protum aće krivićni zakon kao oni koji su po njem u osuĆeni. S vaki od njih zna paragrafe napam et i zna šta se hoće s kojim paragrafom, i zn a k ak o se m o ťe izig rati k o j i p arag raf.

O suĆen sam , veli, po 235, u vezi sa 117 -a, — ali su mi priznate olakšavne okolnosti iz 206. I tako svaki redom , sve paragrafe znam ; e, pa zašto drđava ne bi iskoristila to moje znanje?

K A L E N I Ć : S asvim ! Z apiši, u jka-Vaso, da se Jovi pop-A rsinom da sluđba kako bi se drđavi dala prilika da iskoristi njegovo znanje.

Ť I V K A : A šta bi ti, teća-Panto?

P A N T A : P ravo da ti kađem , Ť ivka, m eni m i za m ene nije.

P rovlaćiću se kako sam se i dosad provlaćio, ali m i je za ovo dete. (*za n jim sto ji M ile, d o ra sta o d eća k*) Nekako bog m u nije dao dar za školu — isteran je iz svih škola, i to zasvagda. A i na zanatu

ne m ože da se skrasi i ni na jednom poslu. P a sam hteo da te m olim , ako m ože nekako da bude drđavni pitom ac.

Ť IV K A : A šta da uči?

P A N T A : A m a, neka njega sam o drđava prim i, da ga izdrđava, a sve je jedno šta će učiti. A ko hoće za m arvenog lekara, a m ože i za kapelnika u m uzici, ili za profesora bogoslovije, ili za apotekara. A m a, što god hoćeš, sam o neka bude drđavni pitom ac.

K A L E N ÍĆ : P a k ad je d ete tak o b istro , šteta b i b ilo d a g a drđava ispusti. Z apiši, ujka-V aso: drđavni pitom ac.

Ť IV K A : A ti, S ojo?

S O JA : Ja bih volela, Ť ivka, kad bih m ogla nasam o da ti kažem .

S VI (*bune se*): A ne, kako smo mi! Javno, javno!

D A C A (*izdvaja se glasom od ostalih*): Kad smo mogli svi ovako javno, m ože valjda...

V A S A (*p reseče je p o g led o m*).

S O JA : N a posletku, šta da krijem , ne ištem što m i ne priliči. T i znaš i sam a Ť ivka, da sam se ja razvenčala sa onim m ojim nesrećnikom , i on se već oženio, a ja ostala sam ohrana i to sam o zato što je sud doneo nepravednu presudu, pa njem u dao pravo da m ože stupiti u drugi brak, a meni nije dao to pravo. Pa dabome da sam morala izgubiti parnicu, kad mene ovako mladu...

D A C A (*iska šlja se*).

S O JA: dali popovima u ruke, pa me cela Konzistorija razroko gleda. A i sam advokat, koji me je branio, kod kuće m eni jedno govori, a na sudu D rugo — pa onda dabome da sam morala izgubiti parnicu. Pa eto to sam htela, Ť ivka, da te m olim da se ta presuda ispravi: da dobijem pravo na udaju. E to , sam a v id iš, ja n e tražim bogzna šta, a što se pojedini iskašljavaju, baš m i je svejedno, jer što kažu: pas kašljs, vetar nosi.

K A L E N ÍĆ : O dista, to bi se m oglo učiniti. Ť ena oseća potrebu da se uda, a sm etaju joj neke form alnosti. Z apiši, ujka-Vaso, prija Soja bi da se uda bez formalnosti.

S O JA : N išta više ja ne tražim .

Ť IV K A : A ti teča - Jakove?

J A K O V : P a, rekoh ti, Ť ivka, ne ide m i što god počnem .

T rebalo je dok sam bio m lači da se školujem , pa nije išlo; bio sam i činovnik, pa — opet nije išlo, probao sam i da trgujem, pa i tu

sve naopako. A uvek sam govorio sebi: »Čekaj, Jakove, m ora doći tvoj dan!« P a velim , eto, došao je! M islim , znaš, da m i izradiš kakvu koncesiju, da posećem , na prim er, kakvu državnu šum u — računam , znaš, kad m i sve drugo nije pošlo za rukom ; koncesija još m ože da m i poče za rukom .

K A L E N IĆ : T o m ože odista da vam poče za rukom , a državu to baš ništa ne košta. N ije država sadila šum e, pa da joj je ŕao da se seku. S asvim to m ože. Z apiši, ujka-V aso: jedna državna šum a da se poseće, jer, naposletku, kakav bi to m inistarski roČak bio ako bi im ao prava bar jednu šum u da poseće.

Ŧ I V K A : A ti, S avo?

S A V A : Ja ću, Ŧ ivka, ukratko da ti kaŕem . M olim te lepo i kao rod roČeni, da m i izradiš državnu penziju.

Ŧ I V K A : P a ti nisi nikad bio činovnik?

SAVA: Nisam!

Ŧ I V K A : I nisi nikad bio pi u kakvoj službi?

SAVA: Nisam!

Ŧ I V K A : P a zašto onda da ti izradim penziju?

SAVA (*u b eĐ en o*): P a tak o , k ao g raČ an in u . T o lik i sv et im a penziju od države, pa zašto onda ne bih im ao ja?

V A S A : P a jest, S avo, am a ti što im aju penziju služili su državu.

S A V A : P a ja da sam služio državu, ne bi' došao od Ŧ ivke da traŕim penziju, nego bi' je traŕio od države. A zašto je m inistarska ako ni toliko ne m ože da izradi svom e?

K A L E N IĆ : S tvar je već m alo kom plikovanija. Z apiši ti, ujka-Vaso . teća S av a — p en zija, a tetk a Ŧ iv k a i ja razm islićem o da li se ta stvar m ože nekako udesiti.

(*Ŧ ivki*). D ozvolite m i sad, tetka, da vam i ja kaŕem svoj slućaj. M ene su pre godinu dana isterali iz službe. N estala su neka akta iz moje fioke i usled toga omelo se jedno izvršenje. N e vidim šta sam ja tu kriv, jer, naposletku, akta su akta; izgubi se ŕiv ćovek, te neće akta? A , naposletku, nestajala su i ranije akta iz moje fioke, pa nikom ništa, ali sad se navrzao nekakav inspektor na m ene te m al' m e nije ćak i pod sud stavio. A li stvar je sad već bila pa prošla i, kao što vidite, ja sam punu godinu dana strpljivo ćekao da se zaboravi. Ja ne znam , m ođda se nije još zaboravila, ali, kad je sad već, tetka Ŧ ivka m inistarka, m ože narediti da se zaboravi. I ja ništa

drugo ne tražim nego da se popravi nepravda koja mi je učinjena, to jest, da se ja vratim u službu. S amo, moram napomenuti da ja ne bih mogao pristati na obično vraćanje u službu, bez satisfakcije za učinjenu mi nepravdu. Morao bih se vratiti sa unaprećenjem kako bih i ja sa svoje strane zaboravio nepravdu koja mi je učinjena. E to, to je sve što ja tražim .

Ujka-Vaso , zapiši mi o tome: Peralenić da se vrati u službu sa satisfakcijom . *(zaviruje u Vasinu knjigu)* Jesi li zapisao »sa satisfakcijom ;?

VASA: Jesam, de!

KALENIĆ : E sad dozvolite, tetka Tivka, da vam u ime cele naše familije blagodariam što ste nam saslušali želje i da vas zamolim da se svojski zauzmete i da ih ispunite.

Kao što vidite, naše su želje skromne, a vi ste u mogućnosti da ih ispunite, pa zašto ne bi učinili radost svojoj familiji, te da vas se svi sa blagodarnošću sećam o?

TIVKA : Dobro, dobro. Ono što mogu učiniti. Zašto da ne učinim ?

KALENIĆ : E , onda, dozvolite da vam kažem zbogom , jer smo vas i suviše zadržali. *(ljubi joj ruke i svi se dižu)* TIVKA *(seti se)*: Čekaj da vam dam moje vizitkarte za uspomenu. *(uzme sa stola kutiju i deli svakom redom)* Evo, evo... pa to, onako, za uspomenu.

SOJA : U denuću u ram od ogledala.

JAKOV : E hvala, baš ti hvala.

KALENIĆ : Molim vas, meni dajte dve.

SAVKA *(po što su svi p rim ili vizitka rte)*: E, pa zbogom, Tivka.

TIVKA : Pa de, de, ne budi na kraj srca!

DACA *(lju b eći se)*: Pa gledaj, bogati, Tivka!

PANTA : Bogati dušati, svrši mi to!

SOJA *(lju b eći se)*: Učini mi, Tivka, sevap je!

SAVA : Molim ti se, Tivka, pa nemoj da zaboraviš!

JAKOV: Ti, pa bog! *(sve te rečenice, kao i one pri dolasku pretrpavaju se i upadaju jedna u drugu)* KALENIĆ *(ljubeći joj ruku)*: Sad tek razumem moju pokojnu majku, koja mi je dvadeset godina, na smrtnom času, rekla: »S inko, ne ostavljam te samog u svetu; ako ti što u životu zatreba, javi se tetka-Tivki, ona ti je rod!«

SOJA (*cela gomila je već prošla ka vratima i ona za njima*): Ako ništa ne bude od moje molbe, a ja ću da polažem maturu.

DACA: Položila si je ti čim si prohodala!

SOJA: Pas laje, vetar nosi! (*ona je izšla u svađa i čim cela gomila bude napolju, te se vrata zaklope, čuje se vrisak i cika i larm a onih koji razvađaju žene*).

TIKA (*Vasi, koji je zaostao*): T rci, Vaso, potukoše se!

VASA: Beštije jedne! (*odjuri i sam*)

XV

Ť I V K A , A N K A Ť I V K A (*klonula od umora, pada u fotelju*): Uh!

ANKA (*dojuri spolja*): G o s p o Ć o , o n e s e d v e v a š e r o Ć a k e
poćupaše.

Ť I V K A : N e k a s e ć u p a j u , š t a m e s e t i ć e . U m o r i l a s a m s e k a o
d a s a m c e o d a n k o p a l a . I d e m d a l e g n e m m a l o , g l e d a j t e d a m e n i k o
n e u z n e m i r a v a . (*ode*) ANKA (*odla zi n a z a d n j a v r a t a i o d š k r i n e
i h , p a g l e d a š t a s e z b i v a n a p o l j u , s v a Ć a s e p o l a k o s t i š a v a i
u d a l j u j e*).

XVI

Č E D A , A N K A Č E D A (*posle izvesne pauze otvori vrata i sretne se lice u lice sa A nkom ; on je još uvek svečano obučen kako je otišao od kuće*): Ah, kako prijatan susret! Jeste li vi mene čekali, A nka?

ANKA: Razume se.

Č E D A : Idite odmah u vašu sobu, svo m ene za vam a.

ANKA: Je li istina?

Č E D A : Idite sam o i čekajte!

ANKA (*nudi obraz*): Poljubi me u ime kapare!

Č E D A (*poljubi je*): Sasvim. Divna kapara!

ANKA: Odoh i ček am ! (*ode*)

XVII

Č E D A , R I S T A Č E D A (*pripali cigaru*).

R I S T A (*p o sle izvesn e p a u ze n a ila zi n a vra ta ta ko Ā e obučen u svečano odelo; nosi buket*): Klanjam se, dobar dan. Je li slobodno?

Č E D A : M olim , izvolite!

R I S T A : Č ast m i je predstaviti se: R ista T odorović, kožarski trgovac.

Č E D A (*iznenaĀen*): Kako, molim vas?

R I S T A : R ista T odorović, kožarski trgovac.

Č E D A : I počasni konzul N ikarague?

R I S T A : D a, tačno!

Č E D A : A m a, nije m oguće! E , to m i je m ilo, osobito m i je milo da se upoznamo.

R I S T A : A s kim im am čast?

Č E D A : Č ekaj, m olim te, dozvoli m i da ti kažem »ti«, čekaj, m olim te, da te vidim ! (*izmakne se i posmatra ga*) E, ko bi to rekao? Dakle, ti si to, Risto! E, to mi je odista milo!

R I S T A : A s kim im am čast?

Č E D A : Ja, je li? Je l' za m ene pitaš ko sam ? Ja sam ... kako da ti kažem ... pa ja sam , brate, ujka V asa, Ť ivkin ujak.

R I S T A : Dakle, vi ste ujka Vasa? E, to mi je milo. Ja sam, boga mi, mislio da ste stariji.

Č E D A : N isam .

R I S T A : Č uo sam za vas i baš m i je m ilo da se upoznamo.

Č E D A (*gleda ga i meri sa svih strana*): Dakle, ti si to, obešenjače jedan, a?!... G ledaj ga, m olim te, kakav trbušćić im a, lolo nikaraguanska! (*Tapka ga po trbuhu*) K o bi to rekao! A ja sam te sasvim drukče zam išljao.

R I S T A (*smeje se prijatno*).

Č E D A : A došao si, je li, obešenjače jedan, znam već zašto si došao.

R I S T A (*sn eb iva ju ċi se*): Pa da...

Č E D A : A dopada ti se naša D ara, a?

R I S T A : Pa znate kako je.

Č E D A : Z nam , de!

RISTA: I ona mi se dopada, a potrebno mi je i zbog mog položaja da stečem vezu sa višim krugovima.

Ć E D A : R azum e se! A veruj, što te više gledam , sve više verujem da ćeš se i ti njoj dopasti. Ja sam se, znaš, toga najviše bojao: da l' ćeš se ti njoj dopasti, a sad kad sam te video... lolo jedna, m ora da se ti uopšte dopadaš ženama.

RISTA (*polaskan*): K ažu !

Ć E D A : A m a, šta kažu, vidim ja! D opašćeš se ti našoj D ari. A veliš, je li, ona se tebi dopada?

RISTA: Dopada mi se.

Ć E D A : I ništa ti ne sm eta što je ona tuČa žena?

R I S T A : A šta im a to da m i sm eta? K ako, na prim er, kad kupim kuću, ne sm eta m i ništa što je ranije bila tuČa, kad znam da je sada moja.

Ć E D A : S asvim . O naj stari gazda se seli, a ti se useliš.

RISTA: Pa jeste!

Ć E D A : K o bi rekao, - m olim te, da ti um eš tako filozofski da posm atraš život! E , a kad je već tako, onda ćem o celu stvar lako da izvedem o. N išta nam više ne stoji na putu.

R I S T A : N išta.

Ć E D A : P a ipak, m islim se nešto, sam o kako ćem o da se oprostimo one vucibatine?

RISTA: Koga?

Ć E D A : P a njenog m uža, taj nam m nogo sm eta.

R I S T A : K ako, zar vam nije kazala gospa Ť ivka? P a njemu je već um ešen kolač, čeka se sam o da se ispeče.

Ć E D A : E ?

R I S T A : Jeste. G ospoČa Ť ivka je udesila sa sobaricom da ga odmami u svoju sobu, pa, kad on bude tamo, da ona sa gospa-Darom i svedocima upadne.

Ć E D A : G le, m olim te! A la je to lepo sm išljeno. H a, ha, ha, ala će se uhvatiti kao m iš u m išolovku; tam an on da lizne slaninu, a ono: hop! Ha, ha, ha!...

RISTA (*p rid ru žu je se i sla tko se sm eje*) Ha, ha, ha!

Ć E D A : P a onda? ...

R I S T A : O nda... onda to... G ospoČ a Dara je rekla, ako se uveri da je vara, da će ga odm ah napustiti.

Ê E D A : E , to je divno odista! S am o brinem se da nam nešto ne pokvari tako lepo sm išljeni plan.

R I S T A : A šta to?

Ê E D A : N isi trebao još sad da doĈeš, dok m i ne svršim o taj posao sa njim.

R I S T A : P a g o sp a Ť iv k a m i je p o ru ĉila d a d o Ć em .

Ê E D A : Z naš, ne bih voleo da on naiĈe pa da te zateĉe ovde.

R I S T A (*malo kao uznemiren*): P a šta?

Ê E D A : K ako, pa šta? O n se zakleo da ĉe te ubiti kao psa i kupio je ovoliki revolver, kalibra kojim se volovi ubijaju.

R I S T A (*p rep la šen*): A što , b rate, d a m e u b ije?

Ê E D A : E h što, zakleo se, preda m nom se zakleo. A li ti ne treba da se bojiš, ne sm eš biti kukavica, razum eš li.

U ostalom , ja sam liĉno video revolver, pokazivao m i ga je i uveravam te da u njem u nem a više od šest m etaka. N e m ogu te svih šest pogoditi, budi siguran da ĉe te bar ĉetiri prom ašiti.

R I S T A : A ona dva!...

Ê E D A : E pa, boŤe m oj, dva m etka valjda m oŤeš progutati za L jubav da spaseš ĉast N ikarague.

R I S T A : A m a, šta ja da gutam m etkove zbog ĉasti N ikarague? S lušajte, ujka - Vaso, kako bi bilo da ja idem pa drugi put da doĈem ?

Ê E D A : Ja m islim da bi to dobro bilo... (*pogled na prozor*) Ali dockan je, sasvim je dockan!

R I S T A (*p rep la šen*): Z ašto , b rate?

Ê E D A : E vo ga, sad baš uĈe u kuću.

R I S T A (*p rep la šen*): Ko?

Ê E D A : O naj sa revolverom .

R I S T A (*usplahiren*): Pa sad? Ujka-V aso , g o v o ri, šta sad ?

Ê E D A : M oram te prikriti dok ja njega uklonim .

R I S T A (*ustumara se*): Gde da se sakrijem?

Ê E D A : N e znam ... Ć ekaj, sad m i pade na pam et. (*zvoni*) R I S T A ? Gde?

Ê E D A : Ć uti i ne pitaj, jer nem am o vrem ena za razgovor.

XVIII

ANKA, PREĐAŠNJI ANKA: Molim!

Ĉ E D A : A nĉice, uĉinite m i jednu veliku ljubav, pa ĉu vam se oduĉiti. V i znate kako ĉu vam se oduĉiti.

ANKA: Molim!

Ĉ E D A : V odite brzo ovoga gospodina u vašu sobu i zaključajte vrata. N e pitajte zašto, već ĵurite, opasnost je velika.

R I S T A : V rlo velika. V odite m e, nagradiću vas bogato!

ANKA (*Ĉ ed i*): A posle?

Ĉ E D A : P osle — no, pa znate već.

ANKA (*Risti*): H ajd e b rĵe! (*odvede Ristu*)

XIX

Č E D A , R A K A Ć E D A (*udari u sladak sm eh, ťelim ode prozoru i dovikuje, m ašući rukom*): Rako! Rako!...

RAKA (*dolazi spolja*): Š ta je! O , zete, što si se tak o obukao?

Ć E D A : K azaću ti, ali da nikom e ne kaťeš. E vo daću ti dinar da nikom e ne kaťeš. Idem kod A nke u sobu. (*daje mu dina..*) N ikom , razum eš li? Ja znam da bi ti m am a dala i dva dinara sam o da joj to kaťeš, ali ti budi karakter pa nem oj da joj kaťeš. Je l' nećeš?

R A K A : P a neću, dabom e!

Ć E D A : E , dobro? (*ode*)

XX

RAKA , ŤIVKA RAKA {na *levim vratima*): Mama, mama!..

ŤIVKA (*dolazi*): Šta je?...

RAKA : Z et Ć eda m i je dao dinar da budem čvrst karakter i da ti ne kaţem g d e je on sad. A ko m i daš dva dinara, ja ć u biti još čvršći karakter pa ć u ti kazati.

ŤIVKA : G oвори gde je?

RAKA : D va dinara, pa ć uješ.

ŤIVKA (*daje mu*): E to ti, stoko botja, govori!

RAKA (*p o što je p rim io*): Eno ga u sobi kod Anke.

ŤIVKA : Je li istina?

RAKA: Sad a je o tišao .

ŤIVKA (*ushićena*): Ju, slatko moje dete! (*ljubi ga*) Evo ti još dva dinara.

RAKA: Olrajt!

ŤIVKA : I d i m i brzo zovi D aru.

RAKA (*ode desno*).

XXI

Ť IV K A sam a Ť IV K A (*na telefonu*): Alo... molim 7224!... Je li to kvart?

D ajte m i vezu sa članom kvarta... A , vi ste na telefonu?

O vde je gospoĀa Ť ivka, m inistarka. M olim vas hitno, ali vrlo hitno, odm ah pošaljite m ojoj kući jednoga pisara sa dva ťandarm a. D a, hitno... pa nije baš pravo razbojništvo, ali je ipak razbojništvo... N eka pisar ponese i hartije za saslušavanje, neka povede i dva graĀanina kao svedoke.

M olim vas. to neizostavno da se učili, 'nek povede dva graĀanina. O dm ah, razum e se, vrlo hitno! D a (*ostavlja slušalicu*).

XXII

DARA, Ť IV K A DARA (*dolazi iz desnih vrata, za njom Raka*).

Ť IV K A : D aro, kćeri, zvala sam te da te priprem im . B udi hrabra, dete m oje, da podneseš udarac koji te očekuje.

D A R A : Š ta je sad opet, šta znači taj uvod?

Ť IV K A : Ja sam ti rekla da ćeš se i sam a uveriti koliko te ona vucibatina vara. E pa, evo, kćeri m oja, došao je čas da se svojim roČenim očim a uveriš. T voj roČeni m uť nalazi se ovoga časa u sobi kod A nke naše i to u rČavoj nam eri.

DARA: To nije istina!

Ť IV K A : K aťi, R ako, gde je naš zet Č eda?

RAKA: Nek mi da d in ar, p a d a j o j k aťem .

Ť IV K A : N apolje, alo nesita! Z ar ti je m alo?

R A K A : N išta ja više besplatno! (*ode*) DARA: Hajdemo! (*h o će d a p o Ď e u A n kin u s o b u*) Ť IV K A : Č ekaj, de, udesila sam ja već stvar.

D A R A : Š ta si udesila Ť IV K A : V idećeš.

XXIII

P I S A R , G R A Đ A N I , Ť A N D A R M I , P R E Đ A Š N J I
PISAR (*d o l a z i h i t n o s a d v a ť a n d a r m a i d v a g r a Ď a n i n a*):
Po vašem zahtevu, gospoĀo m inistarka, gospodin Ālan m e je hitno
uputio. D oveo sam i dva graĀanina.

Ť I V K A : E , vrlo dobro! 'A jde sad za m no m svi! (*ona napred, za
njom Dara, a za ovom svi ostali*) (Pauza)

(*zadnja se vrata polako i paŤljivo otvaraju i kroz njih proturi Ā eda
glavu. O n posm atra i osluŤkuje, i kad Āuje larm u, brzo se povlaĀi i
zatvara vrata. Sa leve strane, gde su svi otiŤli, cika ťenskih glasova.
p larm a. M alo zatim pisar uvodi Ristu, koji je bez kaputa, a za njim
dolazi cela G om ila, izuzim ajuĀi A nku.*) Ť I V K A (*klone od
uzbuĀenja u fotelju*): Nikaragua, crni N ikaragua, ťta ĀeŤ ti tam o?

R I S T A (*u z b u Ď e n*): Ne znam... tako... sudbina valjda.

Ť I V K A : Z ar zavukao si se u kuvariĀinu sobu, svukao kaput,
zakljuĀao vrata, pa to sudbina? A ťto svuĀe kaput, ubio te bog da te
ne ubije?

R I S T A : P a naloŤena peĀ.

D A R A (*majci*): D ak le, to je taj p o Āasn i g o s p o d i n k o g a s i m i
nam enila? E , baŤ ti hvala, m ajka.

P I S A R (*Ť ivki*): T reb a li, g o s p o Ā o , d a u z m e m o v o g
gospodina na sasluŤanje?

Ť I V K A : T a kakvo sasluŤanje, sasluŤao se on na onom e, a ne na
ovom e svetu, dabogda! A ko veĀ treba ko da ga uzm e na
sasluŤanje, ja Āu to. G ovori ťta ĀeŤ tam o?

R I S T A : Poslao me ujka -V asa.

Ť I V K A : U jka - Vasa? Dakle, on je sve to zamesio? E, Vaso, sad
si zbrinuo celu familiju!

XXIV

Č E D A , P R E Đ A Š N J I Ć E D A (*dolazi spolja noseći R istin kaput i pridržava m u da ga navuče*): O bucite kaput, zaboga, dobićete inače kijavicu.

R I S T A (*ka d sp a zi Ć ed u , ka o d a m u je sva n ulo*): Ujka - V aso, pom ažite. V i ste m e naterali da se sklonim kod sobarice.

Ť I V K A (*zabrinuto*): Pa je li to ujka-Vasa?

R I S T A: Pa on, dabome!...

Ť I V K A : O , izvesno se on, dabogda! Ć edo!... (*pisaru*) M olim zapišite šta ću reći i stavite posle num eru. (*digne tri pusta uvis*) Ć edo, zaklinjem ti se svim na svetu da ćeš još večeras biti potpisan za Ivanjicu! ...

Ć E D A : Još bolje prem estite m e u N ikaragu.

Č I N Ć E T V R T I Ista soba. Po stolicama, levo, masa novina savijenih kao za prodaju; po stolicam a prebačena m uška i ťenska odela, šeširi i sve drugo. T u je ogrom an otvoreni kofer u koji D ara pakuje sve ove stvari donoseći ih iz susedne sobe.

I

ANKA, DARA

ANKA (*d o l a z e ć i s p o l j a , n o s e ć i s v e ć a n j n o v i n a*): Evo, gospoĀo, nisam mogla više da kupim od dvadeset brojeva.

(*ostavlja na stolicu pored ostalih*) DARA (*p a k u j u ć i*): Šta se to menetiće!

ANKA: Htela sam samo da vam kaŀem, jer gospoĀa mi je nasrdila: koji god prodavac proĀe, da kupim sve koliko god brojeva ima, ali svega je jedan prošao otkad stojim na kapiji. Ne znam da l'jo šda čekam na kapiji...

DARA: Radite onako kako vam je gospoĀa kazala, nemajte ništa pitati. (*ode u sobu po stvari*)

II

RAKA, ANKA

RAKA (*d o l a z i s p o l j a , n o s e ć i d e s e t a k i n e š t o v i š e b r o j e v a*): E vo, ja jedva našao dvanaest. (*ostavlja na stolicu*) A ti, Anka?

ANKA: Ja, boga mi, dvadeset.

RAKA: Pa dosta!

ANKA: Gospodin Pera iz administrativnog je najvredniji, on je kupio do sada trista.

RAKA: E, a ujka - Vasa?

ANKA: On je svega osamdeset. A je li, boga ti, Rako, znaš li ti zašto gospoĀa kupuje tako m nog o današnjih novina, i to sve ovaj ista list?

RAKA: Znam, dabome!

A N K A : Z a š t o ?

R A K A : Izgrdili su je u novinam a, pa hoće da ih kupi da ne bi svet Āitao.

ANKA: Ju, kako smeju jednu ministarku da izgrde?

RAKA: Izgrdili su je za ono.

ANKA: Koje ono?

RAKA: Zbog tebe.

A N K A : Z a š t o z b o g m e n e ?

R A K A : H o ć e š d a t i p r o Ā i t a m ?

ANKA: 'Ajde, molim te!

RAKA (*uzme jedan broj, razvije ga i sedne u fotelju*): Dodaj mi, boga ti, jednu od tih ministarskih cigareta.

A N K A : J a o j , k a k o s m e š d a p u š i š ?

RAKA (*p a l e ć i*): N e p u š i m j a i n a Ā e , a l i , z n a š , n o v i n e s e Ā i t a j u u v e k s a c i g a r e t o m . (*Ā i t a*) » U j e d n o m d e l u K i n e . . . «

(*prekine i govori*) P a z i t i d o b r o d a o d n e k u d n e n a i Ā e m a j k a , p r o v e l i b i s e l e p o i j a i t i !

A N K A : P a z i ć u , Ā i t a j s l o b o d n o !

RAKA (*Ā i t a*): » U j e d n o m d e l u K i n e o d r Ā a v a s e j o š i d a n a s j e d a n Ā u d a n o b i Ā a j . T a m o , a k o s e k o m e p r o s i o c u d o p a d n e u d a t a ŀ e n a , o n j e p r o s i b e z o b z i r a n a t o š t o o n a i m a ŀ i v o g m u ŀ a . T a k a v s e s l u Ā a j d e s i o o v i h d a n a u k u ć i m a n d a r i n a S i - p o - p o . « (*govori*) Z n a š

o n aj m an d arin S i-po-po, to je m oj otac S im a P opović ANKA:
Ju! ...

RAKA (*čita d a lje*): » U n jeg o v u ťen u . jed n u o d v ratn u
babu«... (*obzirući se, govori*) Ta odvratna baba, to je majka. — P azi
d a n e n aiČ e, in ače o d o sm o u m an d arin e i ja i ti!

ANKA: Ju, j'u, ju, ju!... (*obzire se*) RAKA (*čita d a lje*); » U n jeg o v
u ťen u , jednu odvratnu babu, zaljubio se Ni-ni-k o .«

ANKA: Ko je to?

RAKA: Ne znam, neki Kinez... dakle... (*Č ita .*) » ...zalju b io se »N i-
ni-ko, sekretar m inistarstva spoljnih poslova! ... «

A N K A : A , sad znam ko je. Č itaj, m olim te, dalje!

RAKA (*čita*): » T a se lju b av m eČ u n jim a izražav ala n a taj
način što je ona njem u izradrša klasu, a on joj pisao ljubavna pism
a.«

A N K A : K ađem ja, znam ko je.

RAKA (*n a sta vlja čita n je*): » T aj N i-ni-k o in ače je jed an
napudrovani praznoglavić, koji se zaljubljuje u svaku mandarinku
dok je na v lasti, ts m u o v e ću rk e izraČ u ju preko svojih m uđeva
klase. O n je čak poslao i provodadžiju u kuću, da prosi babu u isto
vrem e kad je jedan kineski smrdljivac, neki Ka-ra-gua, dolazio da
prosi njenu udatu ćerku.« (*govori*) Z naš li ko je to K a-ra-gua?

ANKA: Ko?

R A K A : O naj što su ga našli u tvojoj sobi?

A N K A : P a zašto K a-ra-gua?

RAKA: Otkud ja znam!

A N K A : S iro m ah čovek, a baš ništa nije kriv.

R A K A : E , a što je skinuo kaput? E to, u novinam a piše da je
skinuo kaput.

A N K A : Z ar i to piše! Ju, bođe! A , boga m i, čovek je sasvim
nevino skinuo kaput.

RAKA: Boga mi, ja da sam bio u tvojoj sobi, pa da sam skinuo
kaput...

A N K A : E , gle, m olim te! P a šta bi onda?

RAKA: Ja bih onda skinuo i pantalone.

A N K A : U briši prvo nos, sram te bilo!

R A K A : A znaš li kako tebe zovu u novinam a?

ANKA: Zar i mene pominju?

RAKA: Pa dabome?

ANKA: A kako me zovu?

RAKA (*tra ťi i n a Ď e*): Sobarica A-ki-ka. (*smeje se slatko*) A-ki-ka!...

A N K A : Im a li još? Ć itaj!

RAKA: (*čita*) » A li, razu m e se, n i te p ro sid b e u Kini ne idu uvek tako glatko. T ako, na prim er... «

III

D A R A , P R E Ā A Š N J I DARA (*d o n o s i j o š o d e l a i z s o b e i z a t i ĉ e i h*): Pa zar vi tu sedite i ĉitate novine? N eka sam o naiĉe m ajka, pa ĉete se lepo provesti.

R A K A : S am o onako, pregledali sm o. Je li, D aro, znaš li ti da m i kaĉeš ko je to N i-ni-ko?

D A R A : N e znam ja ništa, a tebi preporučujem da se ĉistiš da te ne zatekne majka. A i vi, Anka, mogli bi gledati drugi posao, a ne da ĉitate novine...

ANKA: Ja sam samo donela novine koje sam kupila.

R A K A : A i ja. Z naš, jedva sam kupio dvanaest brojeva.

O naj K aragu plaća po dvadeset para kom ad pa sve njem u prodaju. I ove sam dobio sam o tako što sam jednom prodavcu podviknuo: »M oraš m i prodati, ja sam sin m andarinov!«

D A R A : 'A jde, 'ajde, nosi te Ćavo!

RAKA: Ama nije, hteo sam d a k aĉem m in istro v .

DARA: Bolje idi pa kupuj i dalje novine, kad ti je majka tako naredila.

R A K A : P ravo kaĉeš! (*Anki*) 'Ajde, A-ki-ka (*ode*) A N K A : A ko ťeli gospoĉa da joj pom ognem ?

D A R A : N ije m i potrebna pom oć.

ANKA: Molim. (*ode*)

IV

Č E D A , D A R A *Č E D A (dolazi spolja):* P a ti se to baš ozbiljno pakuješ?

D A R A : A šta da radim ?

Č E D A : Z am isli kako sve to ide ekspres! S inoć potpisali ukaz o m o m e prem eštaju u Ivanjicu, a već jutros sam razrešen od dužnosti.

D A R A : A kad m oraš na put?

Č E D A : Š ta ja znam kako je tvoja m ajka naredila! M ođda će m i se u toku današnjeg dana narediti da sutra krenem .

S ve zavisi od nareČenja koje je izdala tvoja m ajka.

D A R A : N ajzad, svejedno, neka je i sutra, ja ću biti gotova.

Č E D A : P a zar si ti odista rešila da ideš sa m no m ?

D A R A : R ešila sam . P ravo da ti kažem , ne m ogu više da podnesem ovo m inistrovanje; ovo je postala luda kuća otkako je otac ministar.

Č E D A : O tkad ja to govorim .

DARA: A ne mogu da podnesem ni ovu sramotu. Posle ovoga što je izišlo u novinam a, veruj, ja ne bih sm ela izaći iz kuće niti bih sm ela da pogledam svetu u oči. V olim u Ivanjicu, sam o da se sklonim svetu ispred očiju.

Č E D A : Još kad bi ti znala kolika je to bruka. C eo se Beograd trese od smeja.

D A R A : S trašno!

Č E D A : N ovine se kupuju na jag mu.

DARA (*pokazuje*): M ajk a ih n ajv iše k u p u je.

Č E D A : O na m isli da um anji broj čitalaca, kako bi se bruka što m anje znala, a ne zna da je današnji broj um esto u tri štam pan u šest hiljada.

DARA: Ju, ju, ju!

Č E D A : N e računajući što jedan broj čitaju četvorica.

D A R A : A da li se baš zna da sve to odnosi na našu kuću?

Č E D A : R azum e se da se zna. Z na se po im enim a, ali još više po tom e što je gospa Ť ivka jedina od današnjih m inistarka koja im a udatu kćer. O dm ah je ceo svet pogodio.

DARA: A zar nisi nikako mogao da sazn aš k o je p isao ?

Ĉ E D A : S aznao sam .

DARA: Ko?

Ĉ E D A : R eći ću ti, ako m i daš ćasnu reć da nećeš reći majci.

DARA: Zar je to tajna?

Ĉ E D A : Još kako velika tajna.

DARA: Reci mi, ko je pisao?

Ĉ E D A : Ja!

D A R A : Š ta kaćeš? (*ispusti haljine koje je imala u ruci*) Ĉ E D A :
T o što ti kaćem !

D A R A : Ĉ edo, Ĉ edo, šta si ućinio?!

Ĉ E D A : N eka vidi da i ja u m em da plom biram .

DARA: Kako si smeo, kako si mogao?

Ĉ E D A : A kako je ona m ogla m ene da gurne u Ivanjicu?

DARA: I kako si imao srca, ona je moja majka!

Ĉ E D A : A kako je ona im ala srca svoju ćerku da prem esti ćak u
Ivanjicu?

D A R A : O sram otio si nas, osram otio si celu kuću!

Ĉ E D A : Ja? B oće saćuvaj, osram otila je ona.

D A R A : B oće m oj, boće! Ja već ne um em da se snaćem , ne um
em više ni da m islim . (*plaće*) Ĉ E D A : P a zar ti ne uvićaš, boga ti,
i sam a, da je već krajnje vrem e bilo da se toj ćeni stane na put? Z ar
ne vidiš da je napravila ludnicu od kuće? O stavi to što tebe udaje
kraj ćivog m uća, ali i ona se raspalila, i ona im a ljubavnika.

DARA: To nije istina!

Ĉ E D A : A m a, ćitao sam svojim oćim a ljubavna pism a. P a
izradila m u je i klasu i, izaći m olim te u ćaršiju, pa ćeš ćuti, ceo svet
joj se sm eje.

DARA (*krši ru ke*): B oće m o j!

Ĉ E D A : A ko tebi podnosi da trpiš tu; sram otu, m eni ne podnosi.
S ram ota m e je da izaćem u svet; svi se gurkaju, svi šapuću i
podm iguju se...

DARA: Pa zar nije bilo bolje kazati joj sve to i razgovarati sa njom
ozbiljno?

Ĉ E D A : R azgovarati sa njom ozbiljno? P a zar nisi ti razgovarala,
pa šta ti je odgovorila — priredila ti je onu scenu sa Nikaraguom;

DARA: Tu si scenu ti priredio.

Ê E D A : P a, da, ja — ali da spasem i tebe i sebe. Da nisam to učinio, po planu tvoje m ajke ja bih bio bez kaputa u A nkinoj sobi, a ti bi bila u sobi sa N ikaraguom . D akle, šta je bolje?

DARA: Pa...

Ê E D A : M olim , reci sam o, šta je bilo bolje?

D A R A : D obro, neka je i tako, ali zašto je m oralo sve to da se objavi u novinama?

Ê E D A : Z ato da se trgne, da se opam eti za vrem ena.

D A R A : A m isliš ti da će to što pom oći da sve bude drukče?

Ê E D A : Ja se nadam , jer kako je ova bruka od jutros bu k n u la p o B eo g rad u , n ije n em o g u će d a čak i o čev položaj bude doveden u pitanje.

D A R A : N jegov položaj?

Ê E D A : O , da! O tom e se m nogo govori napolju im a ih koji m isle da je posle ovoga on prosto onem ogućen...

DARA: Siromah otac!

Ê E D A : I m eni ga je ųao, ali za sve ima da blagodari svojoj ųeni.

D A R A : P a kako, zar ti odista m isliš da bi otac...?

Ê E D A : N e m islim , ali je vrlo m oguće. K o m prom itovan je, a to m oųe povući neprijatne konsekvence.

D A R A : T o bi bilo uųasno!

Ê E D A ; A ko hoćeš, iskreno da ti kaųem , ja m islim naprotiv, to bi bilo dobro, jer što dalje, ona bi u sve veće gluposti padala. Z ar ne vidiš, boga ti, šta je sve ta ųena poćinila; zar ne vidiš da je oca, onoga čestitoga čoveka, naćinila sm ešnim i onem ogućila ga za politiku i za javan ųivot! Z ar ne vidiš ti to sve?

DARA: Vidim.

Ê E D A : E , pa!

DARA: Po meni, uveravam te, milije bi mi bilo da otac nije postao ministar.

Ê E D A : M ore, nije zlo u tom e što je otac postao m inistar, već je zlo u to m e što je m ajka postala ministarka. Zato, slušaj ti m ene i drųi se ti sam o m ene. V idećeš, na kraju krajeva, da je bolje što sam ovako uradio i kazaćeš m i hvala. Budi samo ti uvek uz mene, onda sam hrabriji.

V

Ť I V K A , Ć E D A , D A R A Ť I V K A (*dolazi spolja, besna*): Daro, imam s tobom ozbiljan razgovor. Molim strane persone da se udalje iz sobe.

Ć E D A : M olim ! (*odlazi levo*) **D A R A** (*odlazi za njim*).

Ť I V K A : (*gleda zaprepašćeno za njom , pa onda besno baci suncobran i šešir sa sebe*).

VI

Ť IV K A , P E R A PERA: (*d o n o si veliki što s n o vin a*): Dobar dan, gospo Ć o m inistarka. E vo ja sam kupio još šest brojeva — dosad trista šet.

Ť IV K A : H vala vam , vi ste najviše kupili, .ali — kažu ipak se m nogo prodaje. Je l' te, čita .li svet; jeste li prim etili, čita li svet?

P E R A : P a... kako da vam kažem , gospoĆo... čita. S ad sam baš prošao kraj hotela »P ariz«, pa skupili se oko stola, a jedan glasno čita.

Ť IV K A : P a dabom e, kad u ovoj zem lji nem a zakona. B ila sam kod upravnika varoši da zabrani list, pa kaže: ne m ože po zakonu o štam pi. A m a, kako to, m olim vas, zar m ože biti zakona po kome policija nema vlasti?

P E R A : T o je valjda zato što ovde ne piše o vam a, nego kao da se sve to dešava u K ini.

Ť IV K A : Iskinio se on dabogda nikakav!

PERA: Pa stoga valjda policija i nalazi da nema uvrede časti.

Ť IV K A : A m a, kako da nem a uvrede časti? Z ar :kaže za m ene da sam odvratna baba, pa nem a uvrede časti?

PERA: Pa jeste, s te strane ima.

Ť IV K A : E , pa s koje strane onda nem a?

P E R A : P a m islim da se inače ne odnosi na vas, jer se dešava u K ini.

Ť IV K A (*šćepa jedan broj*): A evo, pročitajte ovo na kraju, evo ovo...

PERA (*čita g la sn o*): » N ajzad n ije n ik ak v o ću d o što se ovakve stvari dešavaju u K ini, ali je pravo čudo što se to isto dešava i kod nas i to u najvišim krugovim a našega društva, u dom u jednoga našeg m andarina.« (*govori*) E, ovo, jest, ovo mu ne valja.

Ť IV K A : N e valja, dabom e da ne valja.

PERA: Kad bi se bar moglo doznati ko je pisao?

Ť IV K A : P a eto, vi kobajagi rekoste...

P E R A : R ekao sam , gospoĆo, i verujte. raspitivao sam na sve strane, ali — n e m o že, p a n e m o že d a se d o zn a.

VII

V A S A , P R E Ā A Š N J I V A S A (*donosi paket novina i stavlja na stolicu*): E v o , j o š o v o s a m k u p i o , a l i — n e m a v i š e . R a z g r a b i o s e c e o d a n a š n j i b r o j .

Ť I V K A : P a r a z g r a b i o s e , d a b o m e , k a d v i n i s t e b i l i v r e d n i .

V A S A : E h , n i s m o b i l i v r e d n i ! E t o , s a o v i m š t o s a m d o n e o , k u p i o s a m s t o i s e d a m d e s e t b r o j e v a .

P E R A : A j a t r i s t a i š e s t .

V A S A : E t o !

Ť I V K A : A j e s i l i b i o v r e d a n d a r a s p i t a š k o j e p i s a o ?

V A S A : B o g a m i , Ť i v k a , r a s p i t i v a o s a m , n a s v e s t r a n e r a s p i t i v a o , i n e m o ť e š d o z n a t i , p a t o t i j e !

P E R A : I j a s a m r a s p i t i v a o , p a n e m o ť e .

V A S A : P a l o m i j e n a p a m e t , a k o m o ť e n e k a k o , š t o k a ť e o n a j n a š n o v i r o Ć a k , d a s e d o z n a p r e k o ť e n s k e l i n i j e .

Ť I V K A : K a k o m i s l i š ?

V A S A : P a a k o j e u r e d n i k ť e n j e n o n j e s v o j o j ť e n i i z v e s n o k a z a o k o j e p i s a o i o n d a t r e b a r a s p i t a t i k o j a j e g o s p o Ć a n j e n a n a j b o l j a p r i j a t e l j i c a . j e r o n a j e i z v e s n o n j o j k a z a l a , p a o n d a d a r a s p i t a m o k o j a j e p r i j a t e l j i c a t e p r i j a t e l j i c e . . .

Ť I V K A : U h a !

P E R A : P a i p a k , g o s p o Ć o , t a k o Ć e m o j o š n a j p r e s a z n a t i . . .

Ť I V K A : E p a , ' a j d e t e , g o s p o d i n e P e r o . U h v a t i t e t u ť e n s k u l i n i j u , p a s a z n a j t e . A l i s a m o š t o p r e , š t o j e m o g u Ć e p r e , j e r g o r i m o d n e s t r p l j e n j a ; u g u š i ć u s e o d n e s t r p l j e n j a d o k n e s a z n a m . A k a d s a z n a m , l e l e m a j c i , t a j Ć e m e z a p a m t i t i .

' A j d e , ' a j d e , p o ť u r i t e , g o s p o d i n e P e r o !

P E R A : M o l i m ! (*ode*)

VIII

Ť IV K A , V A S A Ť IV K A : B oga ti, V aso, redi ti m eni: poznaješ li ti koliko -

toliko zakone?

V A S A : P a, kako da ti kažem , Ť ivka, niti ja poznajem zakone niti zakoni mene.

Ť IV K A : P a kako to, kad si bio tolike godine policijski činovnik?

VASA: B io sam . n ije d a n isam b io , ali, p rav o d a ti k ažem , dok sam bio policijski činovnik, nisam osećao potrebu nikad da se upoznam sa zakonom a. A li, ako te treba što posavetovati, ja i onako znam , um em da odm erim šta je pravo, a šta nije.

Ť IV K A : N e pitam te ja šta je pravo, a šta nije, nego te pitam kakvi su to zakoni u ovoj zemlji, kad policija ne m ože da zabrani novine koje vreČaju jednu m inistarku?

V A S A : T i si bila kod upravnika varoši?

Ť IV K A : S ad sam došla otud!

V A S A : P a šta ti kaže?

Ť IV K A : N e m ogu, veli, po zakonu; to nije, veli, prava uvreda, to je samo aluzija. Ama, kakva aluzija, pobogu brate, zar nazvao me odvratnom babom pa to aluzija?!

V A S A : P a to nije, al' biće ono aluzija što je S im u nazvao m andarinom . Ja m islim , to će biti aluzija.

Ť IV K A : A ako ja tom e koji je pisao razbijem nos, hoće li to biti aluzija?

V A S A : O stavi se,. boga ti, Ť ivka, toga. Ja ne znam kakva je to m anija u tvojoj porodici, svi hoćete da razbijate noseve. N ego stišaj se ti m alo,. pa da razgovaram o o tom e: šta da se radi?

Ť IV K A : A m a, kakvo te stišavanje snašlo, crni V aso! Z ar izgrdili me i nagrdili i nafarbali svima bojama u novinam a, a ti m eni da se stišam ! M ore, zem lju ću da progrizem , pa ću da ga naĆem , a već kad ga naĆem , zapištaće m ajci i proklinjaće čas kada je naućio da piše.

Z adaviću ga, razum eš li, evo ovim ću ga rukam a zadaviti.

VASA: De, de, de! Opet si pala u vatru?

Ť IV K A : P a kako da ne padnem u vatru, nego u šta hoćeš da padnem?

VASA: Ono jest... znam kako ti je!

Ť IV K A : A znaš li ti, V aso, šta ja m islim , koja m e je zmija ujela?

VASA: Ne znam.

Ť IV K A : N iko drugi nego gospa N ata. R uku bih u vatru metla, ako to nije njeno maslo.

V A S A : A što m isliš da je ona?

Ť IV K A : P a preotela sam joj onoga.

VASA: Koga si joj preotela?

Ť IV K A (*trgne se*): Onako de... samo forme radi.

V A S A : N e razum em te, šta si p reo tela fo rm e rad i?

Ť IV K A : P a, brate, preotela sam joj m inistarsku fotelju, i onda, dabom e, i sve ono što ide uz to.

VASA: Fijaker?

Ť IV K A : A m a nije fijaker sam o, nego i druge stvari. N e razum eš ti to!

V A S A : P a to »form e radi« ne razumem.

Ť IV K A : P a ne razum eš, dabom e, kad nisi otm en; da si otmen, ti bi razumeo, ovako, dabome...

IX

ANKA, PREĐAŠNJI ANKA (*donosi pismo*) Z a g o s p o Ć u .

Ť I V K A : K o j e d o n e o ?

A N K A : J e d a n š e g r t .

Ť I V K A : D o b r o .

A N K A (*odlazi*).

H

Ť I V K A , V A S A Ť I V K A (*otvara pismo i pregleda*): K o j e o v o , u b o g a t i ?

I š a r a o p o t p i s k a o u s k r š n j e j a j e , n e m o t u d a m u p r o Ć i t a m .

V A S A (*uzme pismo*): R i s t a !

Ť I V K A : K o j i , R i s t a ? ...

V A S A : P a t a j , d e , N i k a r a g a u a .

Ť I V K A : S a m o m i o n j o š t r e b a n a o v u m u k u . " Š t a h o Ć e , b o g a t i ?

V A S A (*ĉita*): » P o š t o v a n a g o s p o Ć o M i n i s t a r k a . P o s l e o n e n e p r i j a t n o s t i , k o j a m i s e d e s i l a u v a š o j k u Ć i . . . «

Ť I V K A : A o n š t o s e z a v l a Ć i k o d s o b a r i c e !

V A S A (*nastavlja*): » ... j a u s k r a Ć u j e m s e b i z a d o v o l j s t v o d a v a m l i Ć n o d o Ć e m , u t o l i k o p r e š t o p o s l e i z n e t e b r u k e u d a n a š n j i m n o v i n a m a p r e s t a j e s a m a s o b o m i s v a k a m o g u Ć n o s t d a p o s t a n e m Ć l a n v a š e p o š t o v a n e p o r o d i c e . «

Ť I V K A : K o m u p a t r a ť i d a p o s t a n e Ć l a n p o r o d i c e ! N e k i d e b e s t r a g a ! E n o m u n j e g o v e N i k a r a g u e , p a n e k a s e t a m o ť e n i !

V A S A (*ĉita d a l j e*): » K a k o j e d a n a š n j i m n a p i s o m u n o v i n a m a i z l o ť e n p o d s m e h u m o j t r g o v a Ć k i u g l e d , p a m o ť d a d o v e d e n u p i t a n j e i s a m m o j v i s o k i p o l o ť a j p o Ć a s n o g k o n z u l a , t o p o j m i t e š t o n i s a m ť a l i o n i t r u d a n i s r e d s t a v a d a s a z n a m i m e p i s c a , k a k o b i h m o g a o p r i b a v i t i s e b i s a t i s f a k c i j u . I u s p e o s a m n a j z a d d a g a s a z n a m . . . «

Ť I V K A (*netrpljivo*): K o j e , t a k o t i b o g a ?

V A S A : Ć e k a j , m o l i m t e .

Ť I V K A : Ć i t a j , Ć i t a j b r z o !

V A S A (*nastavlja*): » I s m a t r a m z a d u ť n o s t d a v a m s a o p š t i m ... «

Ť I V K A (*kipti od nestrpljenja*): A m a , n e z a o b i l a z i , V a s o , n e g o Ć i t a j i m e !

VASA: O maj... kakva si!...

Ť IV K A : P reskoči sve drugo. Ć itaj im e!

VASA: Evo de! (*čita*) »P isac je to g član k a u n o v in am a ujka-V asa... «

Ť IV K A (*plane i nasrne na Vasu*): V aso, lopužo m atora!

Vaso, pijanduro!... Vaso... (*n a leti i u b esu ču p a s n jeg a sve što stigne*) V A S A : A m a, čekaj brate, čekaj, de!... O m ajku m u, gde ću da poginem ni kriv ni dužan!

Ť IV K A : P išeš članke, je li, pseto gadno;aluzija, je li...

(*dočepa stolicu*) S klanjaj m i se s očiju, jer ćeš sad poginuti, svinjo pijana!...

V A S A : A m a, Ť ivka, pobogu, stišaj se i čekaj da ti pročitam d o k raja!

Ť IV K A : P ročitao si ti m eni ono što m i je trebalo pročitati.

V A S A : A m a, sm iri se, tako ti boga... O tkud ja da pišem , ni na pamet mi nije palo! Zar ja zbog nepismenosti otpušten iz državne službe, pa da pišem članak i to još aluzije...

Ť IV K A : Jesi, jesi, Vaso, poznajem ja tebe dobro, matora lopužo!

V A S A : P usti m e, m olim te, da ti pročitam do kraja.

Ť IV K A : Ć itaj, 'ajde čitaj!

V A S A : H oču, sam o, m olim te, ostavi tu stolicu. N e u m em da čitam kad držiš stolicu!

Ť IV K A : Ć itaj!

VASA (*čita*): » P isac je to g a član k a u j k a - Vasa, odnosno onaj gospodin koji se meni predstavio kao ujka - Vasa, a to je vaš roĀeni zet... «

Ť IV K A (*ispusti stolicu*): Š ta kažeš?

VASA (*ponavlja*): A to je v aš ro Ā en i zet!«

Ť IV K A (*zgranuta*): A m a, Š ta kažeš, tako ti boga?

VASA: (*o p et čita .*): » A to je v aš ro Ā en i zet!«

Ť IV K A : Ju, ju, ju, ju, sad će m e strefiti. Z et, zet, izetio se on dabogda nikakav! Jaoj, proklet bio majci i ovoga i onoga sveta! K uću m i ocrni, obraz m i oduze, oduzela m u se dabogda ruka kojom je napisao ono!

VASA: Smiri se, boga ti!

Ť IV K A : K ako da se sm irim kad m i je iskidao sve ťivce: isekao m i ťivot kao faširano m eso! K ako da se sm irim , smirio se on

dabogda nikakav! (*plane*) Vaso, daj mi pušku; čuješ li, pušku m i daj da ubijem skota. P ušku m i daj... ili nemoj...

V A S A : P a d a b o m e d a n e ć u !

Ț I V K A : Idi, idi m i kupi m išom or, Ć uješ li šta ti kažem , idi m i kupi m išo m or!

V A S A : Š to će ti, pobogu, Ț ivka, m išom or?

Ț I V K A : H oću da ga otrujem , hoću kao pacova da ga otrujem!

V A S A : Ostavi se, boga ti!... Ne biva to! Nemoj tako da go v o riš. N e g o l e p o i p a m e t n o d a s m i s l i m o . J a m i s l i m , Ț ivka, da ti njega prosto optužiš.

Ț I V K A : K oga?

V A S A : Z e t a !

Ț I V K A : P a drugi da m u sudi, je li? A t o n e , h o ć u j a d a m u s u d i m ; j a , r a z u m e š l i ? Š t o g a s n a Ć e , o d m o j e r u k e d a g a s n a Ć e !

V A S A : P a dobro, ali kako , šta m isliš d a u r a d i š ?

Ț I V K A : P r o t e r a ć u g a , t r a ž i ć u j o š o v o g a . Ć a s a d a s e p r o t e r a !

V A S A : J e l ' u I v a n j i c u ?

Ț I V K A : A m a , k a k v u I v a n j i c u ? P r e k o g r a n i c e , r a z u m e š l i , p r e k o g r a n i c e , k a o š t o s e s k i t n i c e i k o c k a r i p r o t e r u j u . E t o , t o ć u j a n j e m u , i t o o d m a h , n i j e d n o g s a t a m u n e ć u d a t i d a s e s k r a s i , p r o t e r a ć u g a m a j c i ... o d m a h , d a b o m e , o d m a h ...

(*uzme slušalicu*) Molim 407... da, 507..

V A S A : Š t a ćeš?

Ț I V K A : T r a ž i m S i m u ! ... J e s i t i , S i m o ? O v d e Ț ivka.

S l u š a j , S i m o , š t o ć u t i r e ć i : a k o s i v l a s t i a k o s i m i n i s t a r , a t i o d m a h u Ć i n i k a k o t i k a ž e m , a k a k o s i m a n d a r i n ...

(*zastane i sluša m enjajući boje u licu*) Vaso, 'odi ti ovamo na telefon, nešto psuje i grdi, ne razum em ga... ništa ga ne razum em . D a l i t o z v r j i t e l e f o n , i l i m e n i n e š t o z v r j i u u š i m a ... N i š t a g a n e r a z u m e m . ' O d i , b o g a t i ! (*Daje mu slušalicu.*)

V A S A (*uzme*): J a s a m o v d e , z e t e , V a s a ... J e s t ! ... Ț i v k i n e š t o z v r j i ... r e c i m e n i ... (*sluša*) Ț I V K A : Š t a k a ž e ? ..

V A S A (*m a n e r u k o m d a ć u t i*).

Ț I V K A : A m a , š t a k a ž e , b o g a t i ?

V A S A (*o s t a v i s l u š a l i c u i v r t i g l a v o m*): L j u t i s e , m n o g o s e l j u t i .

Ț I V K A : P a š t o m u n i s i k a z a o d a s e i j a l j u t i m ?

V A S A : I rekao ti je da ga ostaviš na m iru i da se okaneš tvojih budalaština.

Ť I V K A ; Š ta kaŤe?

V A S A : I kaŤe da si ga uŤasno osram otila onim Ťto je izaŤlo u novinam a.

Ť I V K A : P a nisam ja to pisala.

V A S A : I kaŤe, biće kroz koji Ćas m inistarska sednica.

M inistar unutraŤnjih dela m u je saopŤtio da Će se na sednici govoriti o tome.

Ť I V K A : O Ćem u?

V A S A : P a o t o m e Ťto je izaŤlo u novinam a.

Ť I V K A : M ore, Ťta m e se tiće Ťto Će oni da razgovaraju, nego Ťto ti njemu nisi kazao...

VASA (*p reseĆe je*): Ć ek aj, m o lim te. Jo Ť n eŤto m i je kazao. V eli: boji se da i njegov poloŤaj nije doveden u pitanje, jer je ovaj danaŤnji napis izazvao negodovanje i na najviŤem m estu i sve¹ su kolege, ministri, vrlo neraspoloŤeni.

Ť I V K A : Š ta kaŤe? ... K akav poloŤaj u pitanju? S am o neka proba. Idi, Vaso, na telefon pa mu reci: ako da ostavku, da m i slobodno ne dolazi kući. A ko su njegove kolege neraspoloŤene, neka oni dadu ostavke. S vi neka dadu ostavke, ali on da se nije usudio!... Tako mu reci!...

XI

ANKA, PRED AŠNJI ANKA (*dolazi spolja*): G o s p o Ć a N
ata S tefan o v ić teli...

Ť I V K A : K o m ore...

A N K A : G ospoĆa N ata S tefanović, m inistarka.

Ť I V K A (*popravlja je*): B ivša m inistarka.

ANKA: Da!

Ť I V K A : O tkud ona! A la je potrefila kad će da m i doĆe!

P roĉitala je, kuĉka, ono u novinam a, pa sad došla da om iriše. N e
m ogu, ne m ogu da je prim im , nek ide bestraga!...

V A S A : P a ipak m oraš, Ť ivka, red je!

Ť I V K A : P a vidim i sam a da m oram , ali, znaš, sve m i se
prevrće u stom aku od m uke. S ad m i došla, bestraga joj glav a... N
ek u Ć e!

ANKA (*ode*).

Ť I V K A (*gleda po sobi*): Ju, ju, ju, i gde ću da je prim im u ovom
vašaru? S krhala vrat dabogda i kad joj je palo na pam et da doĆe.

XII

NATA, TIVKA, VASA NATA (*dolazi*): D o b a r d a n , d o b a r d a n želim , g o s p a -

Tivka.

TIVKA : Ju, slatka m oja gospa - N ato, baš vam hvala što naiđoste m alo. O tkad vas nisam videla, pa baš kažem : što li m i se to gospoĀa N ata odbila?

NATA: Nije, boga mi, nego, verujte, ne mogu da danem dušom od raznih sednica. Z nate, dok' sam bila m inistarka, sva ženska društva izabrala su me u svoje upravne odbore, pa sad eto teglim ... P opeš m i se, boga m i, navrh glave razne sednice, predlozi, rezolucije; već sam i od'. kuće digla ruke. (*gleda kufer*) Gle, gle, gle... kakvo je to pakovanje?

TIVKA : A , ovo... Z nate, m oja ćerka se sprema za banju.

NATA : Z ar još sad, pa još nije sezona?

TIVKA : Š ta ću, kad je stego reum atizam , pa ne m ože da čeka sezonu.

NATA : A u koju će banju?

TIVKA : U koju?... P a u A baciju.

NATA : T ako! A putovaće, razum e se, u salon vagonu? Ja sam uvek putovala u separatnom salon vagonu, to je tako prijatno.

TIVKA : P a da, da!

NATA : N ego čudi m e što će u A baciju, to nije banja za reumatizam?

TIVKA : P a ona će, znate, tam o da se proĀe do A bacije, a posle će u Ivanjicu.

NATA: U Ivanjicu?

TIVKA : Jeste! Z nate, kod sam e Ivanjice pronaĀen je jedan nov izvor lekovite vode protiv reumatizma.

NATA: Tako! To nisam znala. (*Spazi novine po stolicama.*) Ju, šta je novina, čitava redakcija!

TIVKA : A jest: pretplatili sm o se za celu godinu pa nam doneli sv e b rojev e o d p o četk a g o d in e. Je li, V aso ?

VASA : Jeste, od početka ove godine i za celu prošlu godinu.

NATA : Ja ne čitam novine, ne volim , verujte... ne čitam novine, sem kad im a štogod vrlo interesantno.

IV K A : P a da, da! (*pogleda značajno V asu*) Vaso, telefo n iraj o
n o što sam ti k azala. R eci m u slo b o d n o d a m i se ne vrati kući!
(*odu*)

XIII

V A S A , Č E D A VASA (*najpre uzme iz kutije sa stola cigarete da napuni svoju tabakeru, a zatim ode desnim vratima*): Daro, D aro!... Je l' tu Č eda? M olim te, reci m u nek doČ e ovam o.

H teo bih da progovorim reč - dve sa njim.

Č E D A (*dolazi*): Š ta je, ujka - Vaso?

V A S A : H teo sam , Č edo, da ti kažem ... Č ekaj, :šta sam ono hteo da ti kažem ? A h, da! Z am isli, saznali sm o ko je pisao ono u novinama.

Č E D A : E ?

V A S A : I šta m isliš ko je?

Č E D A : K o bi to m ogao znati?

VASA: Ti!

Č E D A : T a nije m oguće? .

VASA: Jeste, ti!

Č E D A : K o bi to rekao?

V A S A : I znaš kako sm o saznali?

Č E D A : B aš sam radoznao?

VASA: Saznao Nikaragua i javio nama.

Č E D A : A m a, zar se taj N ikaragua još m eša u naše porodične stvari?

V A S A : N e m eša se, nego napisao i traži satisfakciju.

Č E D A : P a neka m u da A nka satisfakciju.

V A S A : E , taj si m u kolač lepo ispeko, to ti se m ora priznati. A li ovaj drugi kolač, što si ga ispekao Ť ivki preko novina, to ti ne valja.

Č E D A : P regoreo je m alo.

VASA: Pregoreo je mnogo, a ne malo! I onda, brate, ne valja ti što se služiš falsifikatim a.

Č E D A : K akvim falsifikatim a?

VASA: Pa to, na primer, prvo si mene falsifikovao.

Č E D A : N e znam .

V A S A : Z naš, kako da ne znaš. P redstavio si se čoveku kao da si ti ujka - Vasa, a to je, brate, falsifikat i ja zbog trga m al' ne pogiboh m aločas. P a onda, 'ajde m ene, neka ti je prosto, ali si falsifikovao i Ť ivku.

Č E D A : D a se nisam kom e predstavio kao m in istarka?

VASA: Nisi, ali si napisao da je odvratna baba, a to je opet falsifikat.

Ć E D A : G le, m olim te, e, to nisam znao.

V A S A : A znaš li ti, prijatelju, da si tim e učinio najveći greh koji tjivi čovek m ože učiniti. U biješ čoveka — naći ćeš u zakonu m a kakvu olakšavnu okolnost; opljačkaš crkvu — n aći ćeš o p et u zak o n u k ak v u o lak šav n u okolnost; upališ susedu kuću — i zato ćeš naći kakvu olakšavnu okolnost; ali — reći javno za jednu dobrodrteću taštu da je odvratna baba, e nem a toga zakona na kugli zemaljskoj u k o m e b i se za taj zlo čin m o gla naći olakšavna okolnost.

Ć E D A : T o, vidite, nisam znao.

V A S A : N isi, dabom e, a nisi znao ni to da će cela ta stvar vrlo rČavo po tebe da se svrši. N ego deder da ja i ti ozbiljno progovorimo.

Ć E D A : Z nam , znam već, hoćete da m e savetujete da napustim ťenu.

V A S A : A m a, kakva ťena, m olim te, ovde su sad u pitanju m nogo krupnije stvari no što je ťena. O stavi ti ono što sam ti ja govorio pre, ono sam ti govorio po ministarskoj pam eti i onda, razum e se, m orao sam govoriti koješta, ali ovo što hoću sada da razgovaram s tobom , to je po m ojoj pameti.

Ć E D A : D a čujem , dakle?

V A S A : C ela ta stvar u novinam a, kao što i sam vidiš, otišla je daleko, vrlo daleko. S am S im a je došao u vrlo nezgodan položaj. I m alopri nam je telefonirao — stvar će se izneti čak i na m inistarskoj sednici, i to još sad, do podne.

Ć E D A : T o je dobro!

V A S A : P a ja, znaš, nešto m islim — ovo je potpuno po mojoj pameti — kako bi bilo da stvar nekako zagladimo?

Ć E D A : P a zagladite je!

V A S A : A m a, šta im am ja tu da gladim ! N e m ogu ja tu ništa, nego kad bi ti. K ad bi ti. na prim er, napisao onako otvoreno: ono što sam pljunuo pristajem da poliťem .

Ć E D A : K o da poliťe?

VASA: Pa ti, brate!

Ć E D A : A , izvinite!

V A S A : A m a de, to se sam o tako kaŕe. N ego evo ovako da napišeš: sve ono što sam pisao u novinama nije istina.

Ĉ E D A : P a znam . A li kad je istina.

VASA: Znam ja da je istina, ali... brate moj, istina se nikad ne govori javno i istina se nikad ne štampa u novinama. Istina je zgodna za ogovaranje, onako u četiri oka, u porodici, a kud si ti p a v id eo i ĉu o d a se istin a javno kaŕe?

Ĉ E D A : Je li to sve iz vaše pam eti?

V A S A : P a iz m oje, dabom e! I vidiš, nešto se m islim : kada bi ti tako napisao pa ja to odneo Simi pre sednice. Pa oni njem u u m inistarskoj sednici: »Š ta je ovo, gospodine Simo, u nov in am a?« a o n n jim a: » N išta, izv o lite p ro ĉitati ovo!« pa ispovrtilo tvoje pism o.

Ĉ E D A (*kobajagi ushićen*): Ala bi to divno bilo!

V A S A : I ja m islim da bi divno bilo. Jer, vidiš, ovako, bez toga, m ogu oni njem u reći: »B rate S im o, ti si ceo kabinet obrukao, pa da sp aseš u g led k ab in eta d aj ti, b rate S im o , ostavku!«

Ĉ E D A (*još ushićenije*): Ala bi to divno bilo!

VASA: Koje?

Ĉ E D A : P a to?

VASA: Da Sima da ostavku?

Ĉ E D A : Jeste.

VASA (*ra zo ĉa ra n o*): B re, b re, b re! P a što ja o v o g o v o rim i zašto tupim zube! P a ja, bre, m islim da govorim s pam etnim ĉovekom .

Ĉ E D A : P a tako i ja m islim govoreći s vam a, ali, vidite prevarili smo se obojica.

V A S A : Još kako sm o se prevarili!

XIV

PERAKALENIĆ, PRED AŠNJI PERAKALENIĆ (*dolazi spolja*): D o b a r d a n želim , d o b a r d a n !

VASA: Dobar dan!

KALENIĆ (*Čedi*): Čast mi je predstaviti se: P era K alenić.

(*Vasi*) Je li kod kuće tetka T ivka?

ČEDA : A gospodin je... ?

VASA : N aš roČak.

KALENIĆ : N ajbliži roČak po ženskoj liniji.

ČEDA : T ako, to mi je milo. Ja sam zet tetka - T ivkin.

KALENIĆ (*rukuje se*): V i? B ože m oj, eto, a nism o se ni poznavali. S lušajte, m ožda je' i bolje što tetka T ivka nije m o m entalno ovde, da nas troje, kao m uški članovi porodice, odrđim o jedan uži porodični savet.

ČEDA : Molim, izvolite samo objavite dnevni red.

KALENIĆ : N a dnevnom je redu, kao što znate ovaj napad u novinam a koji je danas izišao protivu tetka-T ivke.

(*Čedi*.) V i ste, izvesno čitali?

VASA : Jest, pročitao je on to.

KALENIĆ : Ja sam dakle sastavio jedan odgovor, jer, dozvolite, naša je dužnost, kao članova porodice, da odbranimo tetka-T ivk u o d tak o g a d n ih k lev eta.

ČEDA : R azum e se!

KALENIĆ : H očete li da čujete m oj odgovor?' (*vadi hartiju iz džepa*) M oj odgovor je upućen na adresu onoga magarca koji je napisao to u novinama. (*Čedi*) Š ta m islite da li da ga nazovem konjem ili m agarcem , šta m i savetujete?..

ČEDA : S asvim svejedno, ne vidim da im a kakve razlike.

S am o, jeste li vi m islili o tom e da će taj koga budete nazvali konjem ili magarcem vama razbiti nos?

VASA (*za sebe*): Opet nos!

KALENIĆ : M islio sam i na to, ali se ja neću na ovo šugdisati,

ČEDA : A , tako? E , to je druga stvar.

KALENIĆ : Ja sam , dakle, da vam ne bih; čitao sve, u svom napisu vrlo vešto izveo stvar. R ekao sam da je dotični gospodin predstavnik jedn e strane države, N ikarague, i da bi kao takav došao

u posetu radi izvesnih zvaničnih pregovora, recim o: radi pregovora za zaključenje trgovinskog ugovora. : Ć E D A : S a gospa - Ć ivkom ?

K A L E N I Ć : N e, nego s našom državom . Z atim sam rekao da dotična gospoĀa m inistarka, kojoj je on došao, m o m entalno još nem a Āekaonicu u kući, a kako je toga trenutka bila zauzeta, uputila je dotičnog gospodina u sobaričinu sobu da tam o priĀeka, kao u Āekaonici.

Ć E D A : A što je skinuo kaput?

K A L E N I Ć : A to, što je skinuo kaput, rekao sam da je stoga što je dotična sobica vrlo niska i tesna.

Ć E D A : T o ste se, vidite, vrlo dobro setili. M eni nikad ne bi tako nešto palo na pam et. T o vam je neobiĀno duhovito.

KALEN I Ć : Je l te?

Ć E D A : B aš m i je m ilo što im am tako, duhovitog roĀaka.

No, ujka - V aso , sad n em am o šta v iše d a b rin em o . S tv ar je sasvim u redu. A ko ovo što je gospodin napisao izaĀe u novinam a, stvar Āe biti potpuno ureĀena.

VASA: Samo da ne bude dockan.

KALEN I Ć : Z ašto d o ck an ?

Ć E D A : P a znate, nije nem oguĀe da Āe g. S im a još danas dati ostavku.

K A L E N I Ć (*neprijatno iznenaĀen*): T eĀa S im a?

Ć E D A : D a, teĀa S im a.

K A L E N I Ć : T o nije m oguĀe!

Ć E D A : I to zbog onoga u novinam a?

V A S A : D a, na ųalost, zbog onoga u novinama, K A L E N I Ć : A li zašto m olim vas? T o ne bi bilo nim alo lepo. I, najzad, ne vidim da je on tu kriv.

Ć E D A : P a nije, al' vidite, obiĀno se kola ne krhaju na onome koji je kriv.

K A L E N I Ć : Jeste li vi baš sigurni da Āe on dati ostavku?

Ć E D A : S iguran nisam , ali tako se misli, tako se govori.

K A L E N I Ć : O nda šta m islite? Z ar ne bi bilo bolje da ja priĀekam sa onim odgovorom ... da vidim o najpre situaciju, jer ja bar tako mislim — ako da ostavku i ne bude više m inistar, onda prestaje svaka potreba da se brani, zar ne?

Ć E D A : R azum e se. Isto tako i ja m islim ; I ne sam o to, nego ako da ostavku i ne bude ministar, onda nema smisla biti u srodstvu s njim.

K A L E N I Ć : P a jest!

Ć E D A : Ja, na prim er, to ću vam iskreno reći, ako on ne bude više m inistar, m islim sasvim da se odrećem srodstva sa gospa-Ť iv k o m .

K A L E N I Ć : A m islite bi odista da će dati ostavku?

Ć E D A : P ravo da vam kaćem , ja -m islim da je dosada već i dao.

K A L E N I Ć : P ravo da vam kaćem , baš ja i nisam tako bliski rod.

V A S A : G le sad! P a je l' reće juće da si najblići rod?

KALENIĆ : P a jeste, n e k aćem d a n isam , alg a v iše p o Ťenskoj liniji, a znate, srodstvo po Ťenskoj liniji nije nikad dovoljno pouzdano.

V A S A : P a je li reće, pre ćeš da pogineš no što ćeš dopustiti da ti se ospori srodstvo?"

K A L E N I Ć : D a, ja sam se onako figurativno izrazio.

Ć E D A : R azum e se, to je sam o figurativno. V i to, ujka-V aso, ne m oćete da razu m ete.

VASA: Ne mogu.

Ć E D A : N ekad, u staro vrem e, rod je rod, danas su se izm enile prilike, pa rod m oće da bude i figurativni rod.

K A L E N I Ć : V i vrlo pravilno shvatate stvari.

VASA: Ja ih, bome, ne shvatam, pa to ti je!

Ć E D A : P a zato i ne vredi više o tom e govoriti. D akle, dragi i figurativni roĆaće, najbolje je m etniti vi taj rukopis u dćep i otidite u ćaršiju, ili zaĆite po kafanam a p a se raspitujte o situaciji. A ko teća S im a ne bude dao ostavku, vi doĆite i proćitajte to tetka - Ť ivki; ako bude dao ostavku, onda ne vredi cela stvar truda.

K A L E N I Ć : S asvim , sasvim , kao da m i iz usta vadite reć.

D akle, ćim ćujem kakva je situacija, ja ću doći...

Ć E D A : A ko je potrebno.

K A L E N I Ć : P a da, ako je potrebno. Z bogom , gospodine; zbogom, gospodine Vaso. (*ode*)

XV

Č E D A , V A S A Č E D A (*Vasi*): Ko vam je ovo, pobogu?

V A S A : A Čavo će ga znati; sam je izm islio ,da nam je rod, a vidi ga sad!

Č E D A : P a vi, ujka-Vaso, meni prebacujete da sam vas falsifikovao, a eto vi falsifikujete roČake.

VASA: Ama, nisam to ja, sam se on falsifikovao. I vidi ga, m olim te, čim ču za ostavku, a on opru ruke.

Č E D A : T ako je to, m oj ujka - Vaso. Pacovi se razbegavaju čim laČa počne da tone. Nije ovaj ni prvi ni poslednji.

V A S A : M ore, nek ide do Čavola! N ego, dede, kaži ti m eni ono što sam te pitao: m ože li ona stvar nekako da se izgadi?

Č E D A : A m a ostavite se, ujka - V aso, glaČenja; zar ne vidite da je cela situacija tako rapava da se n e m o že ni izrendisati a kamoli izgaditi?

V A S A : 'A jdem o m i tvojoj D ari. H oću s njom da progovorim . Ipak, čerka je, nju će pre da zaboli srce nego tebe.

Č E D A : M olim , izvolite, nem am ništa protiv. P okušajte, m ođda će nju zaboleti srce. Izvolte ovam o! (*odu zajedno u desnu sobu*)

XVI

NATA, **ŢIVKA** NATA (*izlazi iz sobe, Ţivka za njom*): Kađem vam, gospođe-

Ţivka, nem ojte vi uzimati k srcu. T ako vam je to: dok sam bila ministarka, ceo svet oko mene; te svi mi prijatelji, te svi me poštuju, te puna mi kuća poseta. A ođuru nem a dovoljno stolica u kući i nem a dovoljno šolja za čaj, a im am dva tuceta. Pa onda, ženska društva biraju vas za upravnu članicu, pevačka društva biraju vas za patronesu, i tako sve redom. A kad prestanete biti ministarka, prave se svi Englezi. Tek vidiš, nađuru n i ro d b in a n e d o lazi; tri šolje za čaj dovoljno. Pa jedni vas izbegavaju, a drugi se prave čak da vas ne poznaju. Prošla sam ja to pa znam, a vi — zd rav lje, b o đe — vid ećete. Sam o, zn ate, n e treb a to primati srcu.

ŢIVKA: A ko hoćete pravo da vam kađem, meni i nije baš toliko stalo do toga da budem ministarka.

NATA: E, pa nemojte, gospođe-Ţivka, budim iskreni.

P rijatno je to: im aš fijaker, im aš cigarete na reprezentaciju, ideš besplatno u lođu, im aš salon -vagon za putovanje, pa momak iz ministarstva; pa čim p o trađiš telefon i kađeš ko si, a telefonkinje pokrhuju se koja će ti pre dati vezu; pa klanjaju ti se činovnici, pa činovničke žene ti jednako prave vizite. Pa onda, ako si na ručku, počasno m esto; ako je kakva svetkovina, dobiješ buket; ako je parad a, d o b iješ m esto n a trib in i. N e m o đe se reći da sve to nije prijatno.

ŢIVKA: Pa jeste, kad se s te strane uzm e.

XVII

ANKA, PRED AŠNJI ANKA (*donosi pismo*): Z a g o s p o Ć u ! (*odlazi*) **Ť IV K A** (*pom iriše pism o*).

N A T A : M olim vas, dozvolite m i da to pism o pom irišem .

Ť IV K A : Ju, gospa - N ato, šta vam pada na pam et; otkud pa sad tuĆe pism o da pom irišete?

NATA: Dozvolite mi, molim vas.

Ť IV K A (*podmetne joj*): E vo baš pom irišite, kad vam je toliko do toga stalo.

NATA: Isti miris i ista boja, roze... Otvorite slobodno, otvorite; nije to m eni ništa nepoznato; dobijala sam i ja takva pisma.

Ť IV K A : lju, šta vi m islite?

NATA: Pa de, de — što se sad p rav ite... U Ćili ste i v i bridŤ, nisam sam o ja... M ore, znam ja sve to po redu.

Otv o rite k ad a v am k aŤem slo b o d n o to p ism o , jer k ak o ste m i m alopri govorili da m oŤe doĉi do ostavke vaŤeg m uŤa, onda znajte da to pism o m oŤe da bude vrlo vaŤno.

Ť IV K A : V aŤno? (*otvori nervozno. Ć ita, zgraŤava se i daje pismo gospa-Nati*) **NATA** (*p ro ĉita*): Ostavk a! K aŤem ja v am a. O v ak v o isto pism o sam i ja dobila ĉim je pao m oj kabinet.

Ť IV K A : Ju, ju, ju... N e m ogu da doĆem sebi!

N A T A : Ť ta ĉete, takva je ta diplom atska ljubav.

Ť IV K A : Ć ujte, gospa - Nato, ovo je neka prava diplomatska svinja.

N A T A : S am o sluŤajte, gospa-Ť ivka, to pism o m nogo znaĉi. T a diplom atska svinja ne daje ostavku sve dotle dok nije siguran da je dotiĉni m inistar dao ostavku.

Ť IV K A : Ť ta kaŤete?!... Ju, pregrizla jezik dabogda! K akva ostavka?

N A T A : K aŤem sam o: ovaj nasigurno piŤe.

Ť IV K A (*uzruja se*): A m a, je li to m oguĉe?

N A T A : E h, kako da nije m oguĉe. O stavka vlade, gospa -

Ť ivka, to vam uvek padne kao grom iz vedra neba. P ravim ja planove: te ovako ĉu da nam estim kuĉu, te ovam o ĉu da pravim izlet; te u ovu ĉu banju letos... a tek... brrr... bum !

Udari grom: padne vlada i odu svi planovi u vetar. Zgodio me je, slatka moja gospa-**Ť iv k a, p a zn am k ak o je!**

Ť IV K A : A m a, šta vi tu govorite...

N A T A : A natuštilo se nešto nebo pa nem ojte se iznenaČivati. G de je oblaka, tu će biti i grom a. N e volim da vam stajem n a m u k u ; zn ate k ak o je, sv ak o m e je lak še kad sam podnosi ono što ga snaČe. H ajde, zbogom , gospa - **Ť iv k a; p a n em o jte v i to tak o d a p rim ite k srcu . Z b o g o m !**

(ode)

XVIII

Ť IV K A , V A S A Ť IV K A (*gleda porađeno za N atom*).

V A S A (*dolazi iz sobe*): Ode li ti ta?

Ť IV K A : O de, m ore, ali m i nasluti. Š ta m isliš ti, m ože li to odista da se desi da onaj da ostavku?

V A S A : P a... kako da ti kažem ... i m ogao bi. E to, baš sad m i kaže Ć eda...

Ť IV K A : Je l' Ć eda ti kaže? E , neće ga m ajci biti onako kako ti Ć eda kaže. Idem ja tam o,. idem sam a lično da upadnem u m inistarsku sednicu. A ko je podneo već, pocepaću m u ostavku, a njim a, m inistrim a, reći ću neka svaki prvo počisti pred svojom kućom , pa neka se onda brine 'o ugledu vlade. I reći ću im ... znam već šta ću im reći... ček' sam o da se obučem ...

V A S A : A m a, prom isli m alo, da l' ćeš dobro učiniti!

Ť IV K A : N e pitam ja više da l' je dobro; idem .. da upadnem u sednicu pa da im ja pokažem ... Ć ekaj sam o da se obučem ! (*odjuri u sobu*)

XIX

V A S A , Č E D A , D A R A VASA (*na levim vratima*): Č ed o , D aro ... D aro ... 'o d ite, boga vam, ovamo!

Č E D A (*dolazi*).

D A R A (*za Č ed o m d o la zi*).

Č E D A : Š ta je?

V A S A : A m a, da vidiš novo čudo! O na hoće da upadne u ministarsku sednicu.

Č E D A : P a neka upadne!

V A S A : A m a, ne biva, što ne biva — ne biva.

D A R A : P a šta m i m o ťem o?

V A S A : D a m i pom ognete, silom da je zadržim o!

XX

RAKA, PRED AŠNJI RAKA (*izlazi iz sobe sa ogromnim kuhinjskim nožem, a Anka za njim držeći ga za peševu od kaputa*): Puštaj me, puštaj me kad ti kažem!

ČEDA (*spreči mu put*): Ehe, prijatelju, kuda si navro?

RAKA: Jaoj, puštaj me, hoću da ga proburazim.

ČEDA: Koga more?

RAKA: Sretu Matića.

ČEDA: Zašto, bre?

RAKA: Opsovao mi je oca mandarinskog.

ČEDA: Pa što nisi i ti njemu opsovao?

RAKA: Pa opsovao sam mu.

ČEDA: Pa onda ste kvit.

RAKA: Al' za njegovog oca nije bilo u novinama da je mandarin.

XXI

Ť IV K A , S I M A , P R E Ď A Š N J I Ť IV K A (*izleti iz sobe obučena*).

VASA i Dara (*h teli b i d a je za d rže*).

Ť IV K A : S klanjajte m i se s puta! (*gurne na vrata*) S I M A (*na otvorenim vratima pojavljuje se*).

Ť IV K A (*trgne se*): Š ta je, govori šta je?

S I M A : U važena m i je ostavka!

Ť IV K A (*cikne kao ranjena*): Bog te ubio da te ne ubio, a što je dade ?

S I M A : Zbog tebe!...

Ť IV K A : Š ta, zbog m ene? A što zbog m ene, sm etenjače jedan! Bolje reci, nisi bio za ministra, eto ti! Bolje to reci!

...

S I M A : P a nisam , dabom e, kraj takve žene.

Ť IV K A : I sad, je li, i sad nism o više m inistri ?

S I M A : Dabome da nismo!

Ť IV K A : G ospode bože, zašto m e zgodi tako dušm anski kad sam ti palila sveću svakoga petka! (*Simi*) Je li ni fijaker, ni loža, ni salon -vagon... sve to ode, je li... sve, sve?

S I M A : Pa ode, dabome!

R A K A : Dole vlada!

Ť IV K A (*šćepa štosove novina. sa stolice i gaĐa ga njima*): K uš, štene jedno, pregrizo jezik dabogda... (*Raka pobeže*), P rilazi Sim i i unosi m u se u lice.) — Zbog mene, je li, zbog mene? More, ne bi bila ja ministar, pa bi ti video da l' bih ja zbog tebe dala ostavku. (*Sima ode ona gleda Č edu, D aru, V asu.*) — A vi, je li, smejete se u duši i podgurkujete se, je li? A li, Č edo, upam tinosićem o se dok je sveta i veka, nećeš ga m ajci više m irno ni oka sklopiti.

(*Č eda ode*) — A ti (*Dari*) pakuj se, 'ajd, pakuj se kad ne m ožeš da odlepiš tu krlju sa sebe. P akuj se, ali ga m ajci nećeš putovati salon-vagonom , nego trećom klasom .

T rećo m klasom , upam ti, trećo m klasom ! (*Dara ode*) — A što se ti keziš? (*Vasi*) Idi, idi, oprtči fam iliju, i objavi da nisam više m inistarka; neka S avka, D aca i S oja kliknu od radosti i neka kažu: »E , vala, dosta je Ť ivkinog i bilo!«

T ako će da lanu; znam ja njih, a znam i tebe. Idi, idi pa objavi. (*Vasa ode — p u b lici, p rila zeći ra m p i*) — A što se vi cerekate mojoj sudbini? Ne zaboravite da sad nisam m inistarka pa ne m oram više da budem otm ena, i onda neka vam ne bude krivo ako raspalim jezikom po vama!

'A jde idite kući, idite, nećete valjda do kraja da m i stajete na m uku. Idite i nem ojte Čavo da vas odnese da m e ogovarate, jer, ko zna, danas-sutra mogu ja opet biti m inistarka. S am o dok se zaboravi ovo nešto m alo bruke, evo m ene opet, pa posle da ne budete: što nam nisi kazala.

'Ajde 'ajde, idite sad!...

Zavesa